

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΦΛΩΡΙΝΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΚΑΙ ΑΝΙΧΝΕΥΣΗ ΤΟΥ ΣΕ
ΝΗΠΙΑ ΚΑΙ ΣΤΟΥΣ ΓΟΝΕΙΣ, ΑΝΑΛΟΓΑ ΜΕ ΤΟΝ
ΕΝΔΥΜΑΤΟΛΟΓΙΚΟ ΚΩΔΙΚΑ**

ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ: ΙΩΑΝΝΑ ΒΟΥΣΒΟΥΚΗ

ΑΕΜ: 2340

ΕΠΟΠΤΗΣ: Ι. ΒΑΜΒΑΚΙΔΟΥ, ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ

**Β' ΒΑΘΜΟΛΟΓΗΤΗΣ: Ν. ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ, ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ
ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ**

ΦΛΩΡΙΝΑ, ΙΟΥΝΙΟΣ 2016

Περιεχόμενα

Περιεχόμενα.....	2
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	4
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	5
Ά ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ.....	7
A.1. Τι είναι «πολιτισμικό κεφάλαιο»;.....	7
A.2. Πολιτισμικό κεφάλαιο και εκπαίδευση	9
A.2.α. Κοινωνικοποιητική αλληλοσύμπλεξη οικογένειας και νηπιαγωγείου ως παράγοντας διαμόρφωσης του πολιτισμικού κεφαλαίου	9
A.2.β. Εξωτερίκευση του πολιτισμικού κεφαλαίου από τους μαθητές μέσα στον εκπαιδευτικό χώρο, ανάλογα με τις σχολικές επιδόσεις και την κοινωνική τους προέλευση	11
A.3 Τι είναι κουλτούρα;.....	12
A.3.α. Η κουλτούρα ως κάτι το «σύνηθες»	13
A.3.β. Μαρξιστές Vs R. Williams ως προς την ερμηνεία της κουλτούρας	14
A.3.γ. Η ανάλυση μιας κουλτούρας	15
A.3.δ. Η δομή του αισθήματος.....	17
A.3.ε. Η λειτουργία της επιλεκτικής παράδοσης	17
A.4. Τι είναι μόδα;	18
A.4.α Ετυμολογία της λέξης	19
A.4.β Ορισμοί που δόθηκαν στη μόδα.....	19
A.4.γ. Τα στάδια δημιουργίας μιας μόδας.....	20
A.4.δ. Φορείς διάδοσης της μόδας	21
A.4.ε. Μαζική κουλτούρα, ΜΜΕ και παγκοσμιοποίηση της μόδας	22
A.4.στ. Προσεγγίσεις του φαινομένου της μόδας μέσω των ανθρώπινων επιστημών	23
A.5. Η μόδα ως σημειακό σύστημα.....	25
A.5.α. Ως σύμβολο και μέσο επιβολής της εξουσίας.....	25
A.5.β. Ως δείκτης ένταξης σε μια κοινωνική ομάδα	26
A.5.γ. Ως μέσο αναγνώρισης του αρχηγού μιας ομάδας.....	26
A.5.δ. Εκδήλωση συμμόρφωσης ή αντίδρασης προς το καθεστώς.....	27
A.5.ε. Ως σύμβολο κοινωνικού εκσυγχρονισμού	27
A.5.στ Δείκτης κυριαρχίας και υποτέλειας των κοινωνικών ομάδων.....	27
A.5.ζ. Δείκτης της θέσης της γυναίκας εντός του συζυγικού ζεύγους	28
A.5.η. Ως πιστοποιητικό κάποιας τελετής μετάβασης.....	28
A.5.ι. Περιοριστική μόδα.....	28

A.5.ιά. Ρυθμιζόμενη μόδα.....	29
A.5.ιβ΄. Υποχρεωτική μόδα.....	29
A.5.ιγ΄. Η αποστασιοποιημένη μόδα	29
B΄ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ.....	30
B.1. Ανάπτυξη της Προβληματικής	30
B.2. Ερευνητικός σχεδιασμός.....	32
B.2.α. Ερευνητικά ερωτήματα.....	32
B.2.β. Μελέτη Θεμελιωμένης Θεωρίας	33
B.2.γ. Δειγματοληπτική στρατηγική.....	34
B.2.δ. Μέθοδοι Συλλογής Δεδομένων	35
B.2.ε. Χρήση του φωτογραφικού υλικού ως ποιοτικοί δείκτες των πτυχών του πολιτισμικού κεφαλαίου ..	37
B.2.στ. Διασφάλιση Εγκυρότητας και Αξιοπιστίας.....	42
B.2.ζ. Μέθοδοι Ανάλυσης των Δεδομένων	44
Γ ΜΕΡΟΣ, ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ	45
Γ.1 Πληροφορίες για την πρακτική εφαρμογή της έρευνας.....	45
Γ.2 Αξονική Κωδικοποίηση των Δεδομένων της συνέντευξης.....	46
ΔΕΙΓΜΑ Α	47
ΔΕΙΓΜΑ Β΄	54
ΔΕΙΓΜΑ Γ΄	60
ΔΕΙΓΜΑ Δ΄	66
ΔΕΙΓΜΑ Ε΄.....	72
ΔΕΙΓΜΑ ΣΤ΄	78
Γ.3 Συμπεράσματα- Επιλεκτική Κωδικοποίηση.....	84
Βιβλιογραφία.....	86
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι.....	87
(ΑΠΟΜΑΓΝΗΤΟΦΩΝΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ)	87
ΔΕΙΓΜΑ Α΄	88
ΔΕΙΓΜΑ Β	93
ΔΕΙΓΜΑ Γ΄	99
ΔΕΙΓΜΑ Δ΄	104
ΔΕΙΓΜΑ Ε.....	108
ΔΕΙΓΜΑ ΣΤ΄	112

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία πραγματεύεται τη δυνατότητα ανάδυσης σε νήπια και τους γονείς τους, του «πολιτισμικού κεφαλαίου». Με τον συγκεκριμένο όρο νοείται η ανεπαίσθητη μεταβίβαση των πνευματικών στοιχείων στο νεαρό άτομο, όπως γνώσεις, κοινωνικές αντιλήψεις, στάσεις και δεξιότητες, οι οποίες δεν διδάσκονται επίσημα μέσω του θεσμοποιημένου εκπαιδευτικού φορέα, ήτοι του καθιερωμένου Αναλυτικού Προγράμματος του Νηπιαγωγείου, αλλά αφομοιώνονται κυρίως μέσω του πρωτογενούς κοινωνικοποιητικού περιβάλλοντός του, δηλαδή του άμεσου της οικογένειάς του. Μέσω αυτής, το νήπιο αποκτά την πολιτιστική του ταυτότητα και ενθαρρύνεται στην άσκηση πολιτιστικών πρακτικών και ενασχολήσεων, η ποιότητα, ποσότητα και συχνότητα των οποίων, σχετίζονται άμεσα με το αντίστοιχο «πολιτισμικό κεφάλαιο» των γονέων τους. Ανέρχονται όσο και η κοινωνικοοικονομική ιεραρχία τους, το μορφωτικό τους επίπεδο και επηρεάζονται από το γεωγραφικό παράγοντα (τόπος προέλευσης και κατοικίας). Τα νήπια ασπάζονται την περιβάλλουσα επικρατούσα κουλτούρα, συμπεριλαμβανομένης της τοπικής, της εξατομικευμένης/ ιδιόρρυθμης της οικογένειάς τους, που εκφράζεται στον τρόπο ζωής και λειτουργίας τους ως οικογενειακός πυρήνας, και έπειτα την κοινή ελληνική μαζική κουλτούρα που διέπει όλους τους Έλληνες και χαρακτηρίζεται από μια κοινή κληρονομιά στις τέχνες και τη μάθηση, μια συνδεδετική ιστορία και παράδοση, όπως επίσης και τους κοινωνικούς θεσμούς, αξίες, ήθη, αποδεκτές συμπεριφορές και άγραφους νόμους μεταξύ των μελών της. Ως ερευνητικό εργαλείο στην ανίχνευση του «πολιτισμικού κεφαλαίου» χρησιμοποιούνται φωτογραφίες επικεντρωμένες σε ποικίλους ενδυματολογικούς κώδικες, εφόσον η συμβολική της μόδας, ως σημειακό σύστημα, διαδίδεται μέσω του οπτικού πολιτισμού και συνυποδηλώνει στοιχεία κοινωνιολογικής, ψυχολογικής, πολιτισμικής, πνευματικής και ανθρωπολογικής φύσεως των φορέων της. Η σκοπιμότητα των φωτογραφιών έγκειται στην ανάδυση συγκεκριμένων γνωστικών και κοινωνικο-συναισθηματικών πτυχών του «πολιτισμικού κεφαλαίου». Οι παραπάνω εξετάζονται συμπληρωματικά με τα ζητούμενα ανθρωπολογικά και δημογραφικά στοιχεία των συμμετεχόντων ως παράγοντες διαμόρφωσης του «πολιτισμικού κεφαλαίου». Απώτερος στόχος της έρευνας είναι η ερμηνεία των αναδυόμενων πτυχών του «πολιτισμικού κεφαλαίου» των υπό μελέτη νηπίων σε σχέση με το βαθμό επιρροής των εξεταζόμενων παραγόντων διαμόρφωσης του.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Λαμβάνοντας υπόψη τους κεντρικούς νοηματικούς άξονες της παρούσης εργασίας, καθώς επίσης και την ανάγκη αναζήτησης σε παρεμφερείς επιστημονικές μελέτες για τη διασφάλιση της εγκυρότητας και της διεπιστημονικότητας, εφόσον εμπλέκονται οι κλάδοι της κοινωνιολογίας και της σημειωτικής, η εργασία διαρθρώνεται ως εξής: Αρχικά, αναλύεται βάσει παρελθοντικών μελετών του επινοητή του, P. Bourdieu, ο κυριότερος και πολυσχιδής όρος της εργασίας, που δεν είναι άλλος από το «πολιτισμικό κεφάλαιο». Κρίνεται απαραίτητο να οριοθετηθεί πρωτίστως η έκταση του, τα πεδία αναφοράς του και να προσδιοριστεί το περιεχόμενό του, ώστε να είναι ανιχνεύσιμο και μετρήσιμο στους ανθρώπινους πόρους στην μετέπειτα πορεία της έρευνας.

Μελετώντας τους παράγοντες διαμόρφωσής του, όπως το κοινωνικοοικονομικό status, το μορφωτικό επίπεδο, η επαγγελματική ιδιότητα, ο γεωγραφικός παράγοντας, διαπιστώνεται επίσης και η αλληλοσύμπλεξη των πρωτογενών, δηλαδή του άμεσου οικογενειακού περιβάλλοντος, και των δευτερογενών φορέων κοινωνικοποίησης του νηπίου, δηλαδή του νηπιαγωγείου με την πληθώρα των πολιτιστικών ερεθισμάτων και της παροχής ευκαιριών διαπολιτισμικής ανταλλαγής στοιχείων με συνομήλικους. Συνεπώς, πρόκειται για συνδυαστική επίδραση παραγόντων στη διαμόρφωση του.

Συνεχίζοντας, ανακύπτει η έννοια της μεταβίβασης της «κουλτούρας» στο νήπιο, ενός απροσδιόριστου κοινώς όρου που χρήζει εξατομικευμένης μελέτης των πτυχών του, ανάλογα με το που αναφέρεται εννοιολογικά, δηλαδή στη «συνηθισμένη» και χαρακτηριστική καθημερινή κουλτούρα και τρόπου ζωής του ατόμου, της οικογένειας, ενός συγκεκριμένου πληθυσμού; Στη μαρξιστική προσέγγιση του όρου ως «μαζική» που στοχεύει στον ιδεολογικό χειρισμό των μαζών και την εμπορευματοποίηση της πολιτιστικής βιομηχανίας, εάν οι συμμετέχοντες επί της παρούσης έρευνας θεωρηθούν ως μέρος της «μάζας»; Ή μήπως συνδέεται με την κατεχόμενη «δομή του αισθήματος» εν έτη 2016, που τη βιώνουν καθημερινά όλοι οι ζώντες, αλλά ποικιλοτρόπως;

Εφόσον, η επικρατούσα «κουλτούρα» και η «δομή του αισθήματος» συνδέονται άμεσα με τη επικαιρότητα, άρα και με τη κυρίαρχη μόδα και lifestyle, οι οποίες ελέγχονται από τα ΜΜΕ συμπεριλαμβάνοντας και τα μέσα κοινωνικής

δικτύωσης, δηλαδή κατά επέκταση από το marketing, η περιγραφή των σταδίων δημιουργίας της μόδας στοχεύει στην καλύτερη κατανόηση της λειτουργίας τους. Το φαινόμενο της μόδας προσεγγίζεται από τις διάφορες ανθρώπινες επιστήμες. Η σημειωτική προσέγγιση όμως είναι σε ενδιαφέρουσα θέση σε αυτό το σημείο, διότι η ανίχνευση του «πολιτισμικού κεφαλαίου» θα πραγματοποιηθεί μέσω των ενδυματολογικών κωδίκων. Οι τελευταίοι συνυποδηλώνουν στοιχεία ψυχολογικής, κοινωνιολογικής, πολιτισμικής, ανθρωπολογικής και πνευματικής φύσεως των φορέων τους.

Από το θεωρητικό μέρος γίνεται μετάβαση στο ερευνητικό, όπου σχεδιάζεται και οργανώνεται η ερευνητική πορεία, συμπεριλαμβανομένου της δειγματοληψίας, των μεθόδων συλλογής και ανάλυσης των ποιοτικών δεδομένων, έχοντας ως γνώμονα τη διασφάλιση της επιστημονικής εγκυρότητας και αξιοπιστίας. Τα παραπάνω σχεδιάζονται σύμφωνα τις ακολουθούμενες διαδικασίες στις *μελέτες θεμελιωμένης θεωρίας*, εφόσον και η παρούσα εργασία πρόκειται για *μελέτη θεμελιωμένης θεωρίας*. Η ανάδυση των πτυχών του «πολιτισμικού κεφαλαίου» θα πραγματοποιηθεί κατά τη διάρκεια των κανονισμένων συνεντεύξεων με τα νήπια και τους γονείς τους. Κατά τη διάρκεια αυτών, προσεκτικά επιλεγμένες φωτογραφίες, επικεντρωμένες στους ενδυματολογικούς κώδικες, προβάλλονται στοχεύοντας στην ανάδυση συγκεκριμένων γνωστικών και κοινωνικο-συναισθηματικών πτυχών κάθε φορά. Λαμβάνοντας υπόψη και τα δημογραφικά-ανθρωπολογικά χαρακτηριστικά των δειγμάτων, ως παράγοντες διαμόρφωσης του «πολιτισμικού κεφαλαίου» σύμφωνα με την βιβλιογραφική αναζήτηση, η κάθε περίπτωση θα αναλύεται ξεχωριστά, έχοντας όμως ως στόχο την εύρεση «κοινών πεδίων» και «γενικών τάσεων» μεταξύ των επιλεχθέντων δειγμάτων, για τη δημιουργία μιας θεωρίας που να ερμηνεύει το υπό μελέτη φαινόμενο, χωρίς όμως να υφίστανται βλέψεις στατιστικής γενίκευσης.

Τέλος, η ανάλυση και παρουσίαση των ποιοτικών αποτελεσμάτων της έρευνας θα γίνει σε τρία στάδια: αυτό της *ανοιχτής κωδικοποίησης*, δηλαδή της διαίρεσης των συνεντεύξεων σε διακριτά τμήματα νοηματικά και εννοιολογικά αυτοτελή, σε εκείνο της *αξονικής κωδικοποίησης*, δηλαδή της διασύνδεσης των ανακυπτόντων εννοιολογικών κατηγοριών που διευκολύνουν την ερμηνεία και κατανόηση του φαινομένου και καταλήγει σε εκείνο της *επιλεκτικής κωδικοποίησης*, δηλαδή στην εδραίωση μιας κεντρικής κατηγορίας στα δεδομένα που τα ερμηνεύει σε υψηλό βαθμό αφαιρετικότητας.

Α ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

A.1. Τι είναι «πολιτισμικό κεφάλαιο»;

Ο όρος «**πολιτισμικό κεφάλαιο**» (cultural capital), αποτελεί κεντρική έννοια της παρούσας εργασίας και αντικείμενο της έρευνάς της. Για να μπορέσει να ανιχνευθεί στους γονείς και τα νήπια στη μετέπειτα πορεία της έρευνας, πρέπει αρχικά να προσδιοριστεί το περιεχόμενο του όρου.

Ο Γάλλος κοινωνιολόγος Pierre Bourdieu επινόησε και ανέπτυξε θεωρητικά την πολυσχιδή έννοια του πολιτισμικού κεφαλαίου, η οποία εφαρμόζεται πρακτικά σε διάφορους τομείς της κοινωνικής έρευνας (Smith, 2006:212). Ως πολιτισμικό κεφάλαιο θεωρείται *«το σύνολο των πνευματικών, κατά κύριο λόγο στοιχείων, όπως γνώσεις, στάσεις, δεξιότητες, που το νεαρό άτομο αποκτά από το άμεσο οικογενειακό περιβάλλον του και που διαφοροποιείται ανάλογα με την κοινωνική τάξη προέλευσης του ατόμου»* (Bourdieu & Passeron, 1979 ο.α. στο Πατερέκα, 1986:9). Αντανακλά την κοινωνική θέση του κατόχου του και εκδηλώνεται δυναμικά στην κοινωνική και σχολική πραγματικότητα μέσω της **ελεύθερης κουλτούρας**, του **κοινωνικού κεφαλαίου** και της **γλώσσας** του ατόμου.

Η **ελεύθερη κουλτούρα** περιλαμβάνει τις μη σχολικές γνώσεις που κατέχει το άτομο στον πολιτιστικό τομέα πχ. τις γνώσεις του πάνω στη μουσική, τη ζωγραφική, το σινεμά κλπ., τις οποίες αντλεί από το άμεσο οικογενειακό του περιβάλλον. Αυτές ποικίλλουν σε ποιότητα και ποσότητα ανάλογα με το που βρίσκεται το άτομο στην κλίμακα της κοινωνικής ιεραρχίας και είναι συνυφασμένες με τις πολιτιστικές πρακτικές που ακολουθεί το άτομο πχ. τις επισκέψεις του σε εκθέσεις, συναυλίες, το διάβασμα της λογοτεχνίας κλπ (1986:41,42).

Το **κοινωνικό κεφάλαιο** σχετίζεται με τις διασυνδέσεις και τις κοσμικές σχέσεις που συνάπτει το άτομο. Αποτελεί αποκλειστικότητα της κυρίαρχης τάξης. Συσσωρεύεται, μεταβιβάζεται, αναπαράγεται και μετασχηματίζεται σε οικονομικό κεφάλαιο και αντίστροφα. Είναι απαραίτητο σε ειδικούς τύπους εργασίας όπως είναι πχ. η πολιτική καριέρα (1986: 51-53).

Η **γλώσσα** ως όργανο επικοινωνίας, δύναμης, επιβολής και πειθούς δεν

διαχωρίζεται από τις κοινωνικές ιδιότητες του ομιλητή της. Η γλωσσική επίδραση του κοινωνικού περιβάλλοντος από το οποίο κατάγεται κάποιος δεν παύει να ασκείται. Ο λεξιλογικός πλούτος, η φινέτσα, το εκφραστικό ύφος, ο τόνος (accent), παίρνονται υπόψη κρυφά ή φανερά, συνειδητά ή ασυνείδητα σε όλες τις εκφάνσεις του ατόμου στη σχολική του πορεία (1986: 28,29).

Όσον αφορά το **γούστο**, πχ. στη μουσική, στην τέχνη, στο φαγητό κ.α., ως δείκτης του πολιτισμικού κεφαλαίου, ο Bourdieu τόνισε ότι είναι κοινωνικά προσδιορισμένο, εφόσον υπάρχουν καθολικά κριτήρια για το καλό και το κακό γούστο, βάσει των οποίων διατυπώνονται οι αισθητικές κρίσεις. Οι κοινωνικές ελίτ προσδιορίζουν στην ουσία ποιο πολιτισμικό κεφάλαιο είναι αποδεχτό και ποιο όχι, υπερεκτιμώντας την πνευματώδη και εκλεπτυσμένη «υψηλή κουλτούρα» εις βάρος της τετριμμένης και εφήμερης «λαϊκής». Σκοπός τους η διάσωση της κοινωνικής τους θέσης. Συνεπώς, το πολιτισμικό κεφάλαιο διαιωνίζει τις κοινωνικές ανισότητες (Bourdieu, 1979 ο.α. στο Smith, 2006:217).

Ανάλογα με τη μεταθεσιμότητα του πολιτισμικού κεφαλαίου διακρίνονται τρεις τύποι:

Εγγενής μορφή: το πολιτισμικό κεφάλαιο δεν κληρονομείται ούτε μεταβιβάζεται. Πρόκειται για κοινωνικό αγαθό. Όποιος επενδύει σε αυτό πρέπει να καλλιεργηθεί, να οικειοποιηθεί δηλαδή κάτι με το οποίο αργότερα θα διαφοροποιηθεί. Προϋποθέτει επαναμαθητεία. Ο χρόνος λειτουργίας και επιβίωσής του συμπίπτει με το χρόνο επιβίωσης του κατόχου του.

Εξωτερική μορφή: πρόκειται για τα υλικά πολιτιστικά αγαθά όπως πχ. οι πίνακες, τα βιβλία που συνιστούν εκφράσεις του πολιτισμικού κεφαλαίου. Είναι άμεσα μεταβιβάσιμα και οικειοποιούνται εύκολα. Ωστόσο, η απόκτησή τους δεν συνεπάγεται και την πραγματική προσέγγιση και κατανόηση τους, οι συνθήκες των οποίων προϋποθέτουν απαραίτητα την ύπαρξη των *habitus*, δηλαδή των μόνιμων και διαρκών διαθέσεων που διοχετεύει ανεπαίσθητα ένα καλλιεργημένο περιβάλλον.

Θεσμιοποιημένη μορφή: αναφέρεται στο βεβαιωμένο και εγγυημένο από το σχολικό σύστημα πολιτισμικό κεφάλαιο. Επισημαίνεται ότι οι σχολικοί τίτλοι παραμένουν ανεξάρτητοι ως προς το πολιτισμικό κεφάλαιο, διότι υπάρχουν άνθρωποι που κατέχουν πολιτισμικό κεφάλαιο μη επικυρωμένο με τίτλους, από επιλογή τους ή αδιαφορία. Ταυτόχρονα, υπάρχουν και άλλοι με επικυρωμένους τίτλους σπουδών

που δεν ανταποκρίνονται στο αναμενόμενο πολιτισμικό κεφάλαιο για τους τίτλους τους.

Τέλος, ο Bourdieu αναφέρθηκε στις στρατηγικές μετασχηματισμού ενός τύπου κεφαλαίου σε έναν άλλον, ανάλογα με τα συμφέροντα και κίνητρα του ατόμου, όπως είναι πχ. η μετατροπή του οικονομικού κεφαλαίου σε πολιτισμικό στην περίπτωση απολαβής της πατρικής κληρονομιάς. Σε αυτή την περίπτωση το άτομο προβαίνει σε αλλαγές, στρεφόμενο προς το σχολικό σύστημα για να πετύχει την κοινωνική επιτυχία, να διατηρήσει την κληρονομιά και να ενισχύσει την αποδοτικότητά της. Όταν η στρατηγική αυτή ακολουθείται κατά κόρον από τα μέλη της κοινωνίας, παρατηρείται σχολική έκρηξη συνοδευόμενη από πληθωρισμό των τίτλων. Τα άτομα και ιδιαίτερα οι λαϊκές τάξεις στρέφονται μαζικά προς το εκπαιδευτικό σύστημα, διότι πιστεύουν στις ίσες εκπαιδευτικές ευκαιρίες μέσω της «αυτονομίας του τίτλου», δηλαδή στη νόμιμη διοχέτευση και επικύρωση με συγκεκριμένους τίτλους σπουδών του πολιτισμικού κεφαλαίου από ένα καθιερωμένο εκπαιδευτικό σύστημα (Bourdieu, 1979 ο.α. στο Πατερέκα, 1986: 20-26).

A.2. Πολιτισμικό κεφάλαιο και εκπαίδευση

Αφού οριοθετήθηκε το περιεχόμενο του όρου του «πολιτισμικού κεφαλαίου», κρίνεται απαραίτητη η αναζήτηση της σχέσης του με την εκπαίδευση, εφόσον η παρούσα εργασία ερευνά τρόπους εύρεσής του σε παιδιά προσχολικής ηλικίας (5-6 ετών) που παρευρίσκονται καθημερινά στον εκπαιδευτικό χώρο του νηπιαγωγείου συμμετέχοντας ενεργά στην όλη εκπαιδευτική και κοινωνικοποιητική διαδικασία με την ευρύτερη έννοιά του. Πρέπει δηλαδή να μελετηθεί με ποιον τρόπο και σε ποιο βαθμό επηρεάζει η εκπαίδευση τη διαμόρφωσή του από τα ίδια τα νήπια και πως το πολιτισμικό κεφάλαιο που μεταφέρει ο κάθε μαθητής από το οικογενειακό του περιβάλλον εκδηλώνεται μέσα στον εκπαιδευτικό χώρο.

A.2.α. Κοινωνικοποιητική αλληλοσύμπλεξη οικογένειας και νηπιαγωγείου ως παράγοντας διαμόρφωσης του πολιτισμικού κεφαλαίου

Οι δύο φορείς κοινωνικοποίησης, οικογένεια και νηπιαγωγείο, μέσω των

ευκαιριών κοινωνικής αλληλεπίδρασης και των πολιτιστικών ερεθισμάτων που παρέχουν, όπως επίσης και των πολιτιστικών πρακτικών που προτρέπουν έμμεσα ή άμεσα τα νήπια να εφαρμόζουν, αποτελούν σημαντικούς παράγοντες επιρροής στη διαμόρφωση του πολιτισμικού κεφαλαίου κατά την κοινωνικοποιητική διαδικασία των νηπίων. Όσον αφορά την τελευταία, υφίσταται στενή συνεργασία μεταξύ νηπιαγωγείου και οικογένειας, για την ομαλή εξέλιξή της (Κυρίδης, 1999:104).

Ως θεσμοποιημένος φορέας κοινωνικοποίησης, το νηπιαγωγείο έρχεται δεύτερο σε σειρά μετά τη στενή αλληλεπίδραση του νηπίου με τα μέλη της οικογένειάς του και ιδιαίτερα με τη μητέρα του, ως τον κυριότερο πάροχο φροντίδας, συναισθημάτων αλλά και πολιτιστικών ερεθισμάτων. Πέρα από το άμεσο περιβάλλον του, το νήπιο αποτελεί δέκτη κοινωνικών μηνυμάτων και από το ευρύτερο οικογενειακό και φιλικό περιβάλλον, καθώς και από τα συνομήλικα ή μη άτομα εκτός αυτού, που συναντά σε χώρους παιχνιδιού (Κυρίδης, 1999:103). Σύμφωνα με τον D.Claessens η οικογενειακή κοινωνικοποίηση διαφοροποιείται σε τρεις φάσεις:

- Στην πρώτη, δηλαδή *το προστάδιο της κοινωνικοποίησης*, ο νεογέννητος οργανισμός επιτυγχάνεται να γίνει ικανός για κοινωνικοποίηση.
- Στη δεύτερη, *την πολιτιστική ένταξη*, το παιδί ασπάζεται τον πολιτισμό του περιβάλλοντος στο οποίο ζει και αποκτά την πολιτιστική του ταυτότητα.
- Στην τρίτη, *τη φάση της κοινωνικής στερέωσης*, το παιδί εσωτερικοποιεί τα πολιτιστικά στοιχεία του περιβάλλοντός του και έτσι οι προσδοκίες των άλλων γίνονται δικές του προσδοκίες (D. Claessens, ο.α. στο Κυρίδης, 1999:91).

Το κοινωνικό δυναμικό που φέρει το νήπιο από την οικογένειά του παρουσιάζει συνήθως μεγάλες ελλείψεις, στην ικανοποιητική ανταπόκρισή του στις κοινωνικές ανάγκες του, έξω από το στενό οικογενειακό περιβάλλον. Για αυτό το λόγο, το νηπιαγωγείο χαρακτηρίστηκε ως κοινωνικό πεδίο άσκησης (Hundertmarck G., 1973 ο.α. στο Κυρίδης, 1999:102) Με την είσοδό του στο νηπιαγωγείο, το νήπιο αναγνωρίζει πολλαπλάσιους πομπούς κοινωνικών μηνυμάτων, όπως είναι η νηπιαγωγός, τα άλλα νήπια, οι ομάδες συνομήλικων των μεγαλύτερων ή μικρότερων νηπίων, ανάλογα με το είδος του νηπιαγωγείου και τις ομάδες παιχνιδιού στο χώρο του διαλλείματος (Κυρίδης, 1999:103).

A.2.β. Εξωτερίκευση του πολιτισμικού κεφαλαίου από τους μαθητές μέσα στον εκπαιδευτικό χώρο, ανάλογα με τις σχολικές επιδόσεις και την κοινωνική τους προέλευση

Οι κοινωνιολόγοι Bourdieu και Passeron στο έργο τους με τίτλο *Les héritiers, les étudiants et la culture*, προσπάθησαν να ερμηνεύσουν τη σχέση μεταξύ κοινωνικής προέλευσης των ατόμων και σχολικής επίδοσης, μελετώντας συγκεκριμένα τη διαφοροποίηση της προόδου των φοιτητών στα γαλλικά πανεπιστήμια και τα ποσοστά εγκατάλειψης της σχολής τους σε σχέση με την κοινωνική τους θέση (Bourdieu και Passeron, 1979 ο.α. στο Smith, 2006: 218). Παρόλο που η έρευνά τους επικεντρώθηκε σε φοιτητές, τα ευρήματα και συμπεράσματά της ισχύουν για όλες τις σχολικές βαθμίδες.

Αρχικά, εξήγησαν ότι τα άτομα κληρονομούν το πολιτισμικό κεφάλαιο από το άμεσο οικογενειακό περιβάλλον τους με τέτοια φυσικότητα σαν να είναι έμφυτο, δηλαδή ότι μεταβιβάζεται χωρίς μεθοδική προσπάθεια ή άλλη φανερή πράξη. Το παιδί, ανάλογα με την κοινωνική προέλευση της οικογένειάς του, κληρονομεί και την αντίστοιχη κουλτούρα¹. Οι συνθήκες που το παιδί κατακτά μια κουλτούρα, υπαγορεύουν και τον τύπο της σχέσης που θα αναπτύξει μελλοντικά με τα ποικίλα πολιτιστικά δημιουργήματα (Bourdieu και Passeron, 1979 ο.α. στο Πατερέκα: 1986: 18,19).

Όσον αφορά τη σχολική κουλτούρα, οι δύο κοινωνιολόγοι υποστηρίζουν ότι συγγενεύει με εκείνη της κοινωνικής ελίτ (1986:10), διότι το σχολείο απαιτεί και προϋποθέτει από τους μαθητές το πολιτισμικό κεφάλαιο που το ίδιο δεν παρέχει μεθοδικά και συστηματικά (1986:53), και που μόνο οι μαθητές των ανώτερων στρωμάτων κατέχουν ως πρόωπη εμπειρία λόγω της αδιάλειπτης εξοικείωσής τους με τις πολιτιστικές ενασχολήσεις. Συνεπώς, όσο υψηλότερη είναι η κοινωνική προέλευση του μαθητή, τόσο ευκολότερα αφομοιώνεται από τον ίδιο η κουλτούρα που μεταδίδει το σχολείο (1986:18).

Θέλοντας ο Bourdieu να τονίσει ότι η επίδραση του οικογενειακού περιβάλλοντος στη σχολική επιτυχία είναι σε μεγάλο βαθμό πολιτισμική, αναφέρθηκε στα ευρήματα του M. Paul Clerc, ο οποίος απέδειξε ότι οι προερχόμενοι μαθητές από οικογένειες ίδιου μορφωτικού επιπέδου και διαφορετικής οικονομικής κατάστασης δεν διαφοροποιούνται ως προς τη σχολική επίδοση. Δεν ισχύει όμως κάτι τέτοιο με μαθητές που έχουν διαφορετικό μορφωτικό επίπεδο και ίδια

---

¹Η κουλτούρα σαν έννοια θα αναλυθεί περαιτέρω σε επόμενη ενότητα της παρούσας εργασίας.

οικονομική κατάσταση (1986:11).

Η οικογένεια ανώτερης τάξης παρέχει στα παιδιά της το πολιτισμικό κεφάλαιο μέσω της διαδικασίας της όσμωσης, δηλαδή μέσω καθημερινής και ανεπαίσθητης εξάσκησης της εξυπνάδας, της ευαισθησίας, της γλωσσικής αρτιότητας και της εξοικείωσης με τον κόσμο της τέχνης (1986:18). Αντίθετα, τα παιδιά των χαμηλών κοινωνικών στρωμάτων προσπαθούν να αποκτήσουν τη σχολική κουλτούρα μέσω της πολιτιστικής διείσδυσης (acculturation), ώστε να επιβιώσουν σχολικά. Χρειάζεται δηλαδή να κοπιάσουν περισσότερο για να κατακτήσουν τις γνώσεις και τη συμπεριφορά που απαιτεί το σχολείο και δεν τους μετέδωσε η οικογένεια (1986:10).

Ως συνέπεια, ενισχύεται η πεποίθηση των μελών της καλλιεργημένης τάξης ότι το πολιτισμικό τους κεφάλαιο δεν αποτελεί προϊόν μάθησης, αλλά προσωπικό χάρισμα (1986:18). Πρόκειται για την «ιδεολογία του χαρίσματος» μέσω της οποίας οι προνομιούχες τάξεις νομιμοποιούν τα πολιτιστικά τους προνόμια. Το σχολείο με την παραδοσιακή παιδευτική διαδικασία στηρίζει το συγκεκριμένο μύθο, ευνοώντας έτσι τους ήδη ευνοημένους, ενώ ταυτόχρονα εξαπατά τις λαϊκές τάξεις, κάνοντάς τες να αντιλαμβάνονται ως φυσική ανισότητα κάτι που δεν είναι παρά το αποτέλεσμα της κατώτερης κοινωνικής τους προέλευσης (1986:55,56).

Τέλος, μέσω της έρευνάς τους οι δύο κοινωνιολόγοι απέδειξαν και ότι ο γεωγραφικός παράγοντας δεν είναι ανεξάρτητος από τις κοινωνικές διαφορές και πολιτιστικές ανισότητες. Ο τόπος διαμονής είναι καθοριστικός για το είδος και τον τρόπο μεταβίβασης της κουλτούρας στο νεαρό άτομο. Τα πολιτιστικά πλεονεκτήματα πολλαπλασιάζονται από τη διαμονή σε αστικό κέντρο (1986:19).

Συμπερασματικά, η εκπαίδευση αδυνατεί να αντισταθμίσει την πολιτισμική έλλειψη, δημιουργώντας κοινωνικές ανισότητες μεταξύ των μαθητών, ανεξαρτήτου σχολικής βαθμίδας. Ωστόσο, μόνο αυτή σαν θεσμός θα μπορούσε να αντισταθμίσει τα μειονεκτήματα εκείνων που δεν λαμβάνουν μέσα από το οικογενειακό τους περιβάλλον την προτροπή για πολιτιστικές πρακτικές (1986:53).

A.3 Τι είναι κουλτούρα;

Η κουλτούρα σαν λέξη, ως είθισται να χρησιμοποιείται στο καθημερινό μας λεξιλόγιο, είναι νοηματικά παρεμφερής με την έννοια του πολιτισμικού κεφαλαίου που περιγράφηκε προηγουμένως. Ωστόσο, πρόκειται για μια σύνθετη έννοια, με πολύπλευρο περιεχόμενο, αρκετές επιστημονικές προσπάθειες προσέγγισής της και

με προβλήματα προσδιορισμού, όσον αφορά σε έναν καθολικό σε ισχύ ορισμό του περιεχομένου της. Ο Raymond Williams, ως κύριος μελετητής της κουλτούρας στη Μεγάλη Βρετανία, είχε υποστηρίξει πως πρόκειται για μια από τις πιο περίπλοκες λέξεις της αγγλικής γλώσσας, και μάλιστα είχε πει πως «*Εύχομαι να μην είχα ακούσει ποτέ αυτή την καταραμένη λέξη. Συνειδητοποιώ όλο και περισσότερο τις δυσκολίες της όσο τη μελετάω*» (Williams, 1979 ό.α. στο Διακουμάκος, 2010:13).

A.3.α. Η κουλτούρα ως κάτι το «σύνηθες»

Ο R. Williams στο έργο του *Culture is Ordinary*, υποστηρίζει ότι η κουλτούρα είναι κάτι το απλό, το συνηθισμένο, το κοινό, σε κάθε ανθρώπινη κοινωνία και μυαλό. Κάθε κοινωνία έχει τη δική της μορφή, τους δικούς της σκοπούς και νοήματα, τα οποία εκφράζει στους θεσμούς της, τις τέχνες και τη μάθηση. Διέπεται από την εύρεση κοινών νοημάτων και κατευθύνσεων μεταξύ των μελών της και αναπτύσσεται μέσω της ενεργούς δημόσιας συζήτησης και τροποποίησης υπό τις πιέσεις της εμπειρίας, της επαφής, και της ανακάλυψης. Καθώς αναπτύσσεται, φτιάχνεται και ξαναφτιάχνεται σε κάθε μυαλό ξεχωριστά. Η δημιουργία ενός μυαλού είναι αρχικά η μάθηση των μορφών, των σκοπών και των νοημάτων της κοινωνίας στην οποία ανήκει, ώστε η εργασία, η παρακολούθηση και η επικοινωνία του να είναι εφικτές εντός αυτής. Δεύτερη αλλά εξίσου σημαντική, έρχεται η εξέταση αυτών στην εμπειρία, η δημιουργία νέων παρατηρήσεων, συγκρίσεων και νοημάτων.

Συνεπώς, μια κουλτούρα είναι ταυτόχρονα το προϊόν ενός συνόλου ανθρώπων, και το προϊόν της αφοσίωσης και κατάθεσης ολόκληρης της προσωπικής και κοινωνικής εμπειρίας ενός ανθρώπου. Είναι και τα πιο συνηθισμένα κοινά νοήματα και τα πιο εκλεπτυσμένα ατομικά νοήματα. Η φύση της είναι πάντοτε και παραδοσιακή και δημιουργική. Η λέξη κουλτούρα χρησιμοποιείται με αυτές τις δύο έννοιες: εννοώντας έναν ολόκληρο τρόπο ζωής, δηλαδή τα κοινά νοήματα, και εννοώντας τις τέχνες και τη μάθηση, τις ιδιαίτερες δηλαδή διαδικασίες της ανακάλυψης και της δημιουργικής προσπάθειας. Προτείνεται η χρήση της λέξης και με τις δυο έννοιες, λόγω της σημασίας της σύζευξής τους (R.Williams, 1958).

A.3.β. Μαρξιστές Vs R. Williams ως προς την ερμηνεία της κουλτούρας

Η πρώτη απόπειρα δημιουργίας μιας μαρξιστικής θεωρίας της κουλτούρας ξεκίνησε από το 1920 και αφορά τις θεωρίες των μαζών της Σχολής της Φρανκφούρτης (Διακουμάκος, 2010:18). Ως συνέχεια των ελιτίστικων θεωριών που ταύτιζαν εξ' ολοκλήρου τη σημασία της κουλτούρας με αυτήν της «υψηλής κουλτούρας»², οι στοχαστές της σχολής της Φρανκφούρτης περιλαμβάνουν και τη «λαϊκή κουλτούρα», ως αυθόρμητη έκφραση του λαού, στη μελέτη της γενικής έννοιας της κουλτούρας. Υποστηρίζουν πως η λαϊκή κουλτούρα υποσκελίζεται από τη μαζική, την οποία θεωρούν μια τυποποιημένη κουλτούρα που παράγεται για μαζική κατανάλωση από την πολιτιστική βιομηχανία και αποτελεί έναν μηχανισμό ιδεολογικού ελέγχου των μαζών, αφαιρώντας τους τη δημιουργικότητα και μετατρέποντάς τες σε αλλοτριωμένους, μηχανικούς καταναλωτές (Adorno et al. 1984, Adorno, 1991, ο.α. στο Διακουμάκος, 2010:18).

Ο R. Williams αμφισβήτησε την αντιδραστική μαρξιστική προσέγγιση της κουλτούρας, δίνοντάς της δημοκρατικότερο και πιο ανθρωπιστικό περιεχόμενο (Brantlinger, 1990 ό.α. στο Διακουμάκος, 2010:20), υποστηρίζοντας πως η κουλτούρα είναι κάτι το «συνηθισμένο» που ανήκει σε όλους και όχι μόνο στη μικρή μειοψηφία της ελίτ.

Προς απόδειξη των ισχυρισμών του, στο έργο του *Culture is Ordinary*, παρατίθεται η επιχειρηματολογία του έναντι των διατυπωθέντων απόψεων των Μαρξιστών. Θέλοντας να καταρρίψει την ταυτοποίηση της τότε σύγχρονης κουλτούρας με την αστική, μίλησε για τη διαμόρφωση της αγγλικής κουλτούρας και του αγγλικού τρόπου ζωής, μέσω της διαπολιτισμικής ανταλλαγής στοιχείων μεταξύ της αστικής τάξης (bourgeoisie) και της εργατικής. Ο R. Williams μίλησε για μια κοινή εθνική κληρονομιά στις τέχνες και τη μάθηση που δημιουργήθηκε από πολλά είδη ανθρώπων και των δύο τάξεων. Η αστοί, άμεσα συνδεδεμένοι με τα κέντρα ισχύος, έδωσαν ένα σύστημα αξιών και ισχυρούς εκπαιδευτικούς, λογοτεχνικούς και κοινωνικούς θεσμούς μεγάλης πολιτισμικής αξίας στην αγγλική κοινωνία. Η εργατική τάξη από τη μεριά της, δίνοντας έμφαση σε αξίες όπως η «γειτονιά», η αμοιβαία υποχρέωση και η κοινή βελτίωση, επηρέασε τους μεγάλους πολιτικούς και βιομηχανικούς θεσμούς της εποχής (R.Williams, 1958).

Συνεχίζοντας, ο R.Williams δεν αποδέχεται τη μαρξιστική ερμηνεία της

---

² Δηλαδή με τα «ανώτερα» έργα τέχνης στη μουσική, τη ζωγραφική και την ποίηση κορυφαίων καλλιτεχνών.

κουλτούρας που τη συσχετίζει με το υποκείμενο σύστημα παραγωγής. Θεωρεί πως η υπεράσπιση ενός διαφορετικού συστήματος παραγωγής αποτελεί πολιτισμική ντιρεκτίβα που υποδεικνύει έναν συγκεκριμένο τρόπο ζωής με νέες τέχνες και μάθηση, και διατηρεί, ενώ δεν θα έπρεπε, αυτό το καθοδηγητικό στοιχείο, ότι εάν πραγματικά θέλει κανείς σοσιαλισμό, θα πρέπει να γράφει, να σκέφτεται και να μαθαίνει με προκαθορισμένους τρόπους. Εφόσον, μια κουλτούρα είναι κοινές έννοιες που δημιουργήθηκαν από ένα σύνολο ανθρώπων και ταυτόχρονα από την εξατομικευμένη κατάθεση της εμπειρίας ενός μόνο μυαλού, είναι αδύνατον κάποια από αυτές τις έννοιες να έχει προκαθοριστεί με οποιοδήποτε τρόπο (R. Williams, 1958).

Σχετικά με τη «μαζοποίηση», ο στοχαστής ανέφερε τα εξής: *«Δεν πιστεύω ότι οι συνηθισμένοι άνθρωποι όντως μοιάζουν στη φυσιολογική περιγραφή των μαζών, χαμηλές και ευτελείς σε γούστα και συνήθειες. Στην πραγματικότητα δεν υπάρχουν καθόλου μάζες, παρά μόνο τρόποι για να βλέπουμε τους ανθρώπους σαν μάζες. Με τον ερχομό του βιομηχανισμού η παλιά κοινωνική οργάνωση/δομή κατέρρευσε. Καθώς οι άνθρωποι έβλεπαν γύρω τους συνεχώς άγνωστους ανθρώπους, συνήθιζαν να τους μαζικοποιούν ως οι «άλλοι» στο μυαλό τους. Οι άνθρωποι μαζικοποιήθηκαν φυσικά στις βιομηχανικές πόλεις, σχηματίζοντας όχλους. Μια νέα ταξική δομή επιβλήθηκε πρακτικά.* (R. Williams, 1958).

A.3.γ. Η ανάλυση μιας κουλτούρας

Ο R. Williams στο απόσπασμα *«The analysis of culture»* του έργου του *«The Long Revolution»*, μίλησε για τις τρεις υπάρχουσες κατηγορίες στον προσδιορισμό της κουλτούρας, βάσει των οποίων μια κουλτούρα μπορεί να μελετηθεί (R. Williams, 1961). Αυτές είναι:

Η **ιδεώδης** (ideal), στην οποία η κουλτούρα είναι μια κατάσταση ή διαδικασία της ανθρώπινης τελειότητας, υπό το πρίσμα των σίγουρων, απόλυτων ή καθολικών αξιών. Η ανάλυση της κουλτούρας από αυτό τον ορισμό είναι η ανακάλυψη και η περιγραφή, στους βίους και τα έργα, εκείνων των αξιών που φαίνεται να συνθέτουν μία αιώνια τάξη, ή να έχουν μόνιμη αναφορά στην παγκόσμια ανθρώπινη κατάσταση.

Η **καταγεγραμμένη** (documentary), στην οποία η κουλτούρα περιλαμβάνει το σώμα των διανοητικών και ευφάνταστων έργων, όπου η ανθρώπινη σκέψη και

εμπειρία καταγράφονται λεπτομερώς και ποικιλοτρόπως. Η ανάλυση της κουλτούρας εδώ ταυτίζεται με τη δραστηριότητα της κριτικής, μέσω της οποίας περιγράφονται και αξιολογούνται η φύση της σκέψης και της εμπειρίας, οι λεπτομέρειες της γλώσσας, η φόρμα και η σύμβαση στις οποίες είναι ενεργές. Μια τέτοια κριτική ξεκινάει με μια διαδικασία εφάμιλλη της ιδεώδους ανάλυσης,-την ανακάλυψη του «καλύτερου που έχει συλληφθεί και καταγραφεί»-, συνεχίζεται μέσω μιας διαδικασίας που στοχεύει στη διευκρίνιση και αξιολόγηση των μελετώμενων έργων και καταλήγει με μια ιστορική κριτική που αναζητά να τα συσχετίσει με τις παραδόσεις και τις κοινωνίες στις οποίες εμφανίστηκαν.

Ο **κοινωνικός** (social) ορισμός της κουλτούρας, σύμφωνα με τον οποίο η κουλτούρα είναι η περιγραφή ενός ιδιαίτερου τρόπου ζωής που εκφράζει συγκεκριμένα νοήματα και αξίες, όχι μόνο στην τέχνη και τη μάθηση, αλλά και στους θεσμούς και τη συνήθη συμπεριφορά. Η ανάλυση της κουλτούρας είναι η αποσαφήνιση των νοημάτων και των αξιών, που υπονοούνται ή είναι σαφείς, σε έναν συγκεκριμένο τρόπο ζωής. Περιλαμβάνει την ιστορική κριτική, όπου τα διανοητικά και ευφάνταστα έργα αναλύονται σε σχέση με συγκεκριμένες παραδόσεις και κοινωνίες, όπως επίσης και την ανάλυση των στοιχείων ενός τρόπου ζωής, που για τους υποστηρικτές των άλλων ορισμών δεν είναι κουλτούρα. Μια τέτοια ανάλυση, μελετώντας τις λειτουργίες αλλαγής των αξιών και των εννοιών ενός τρόπου ζωής, αναζητά να ανακαλύψει γενικούς «νόμους» ή «τάσεις», βάσει των οποίων η κοινωνική και πολιτισμική ανάπτυξη σαν σύνολο μπορεί να γίνει καλύτερα αντιληπτή.

Ο Βρετανός μελετητής επισημαίνει ότι υπάρχει αξία και στα τρία είδη ορισμών και ότι για να θεωρηθεί επαρκής οποιαδήποτε θεωρία της κουλτούρας, πρέπει να εμπεριέχει και τις τρεις περιοχές που ατενίζουν οι ορισμοί. Στην πορεία μιας ανάλυσης διαπιστώνεται ότι σε ένα συγκεκριμένο παράδειγμα μελετάται ολόκληρη η κοινωνική οργάνωση-δομή, και ότι κανένα στοιχείο δεν μπορεί να αποσπαστεί πλήρως από αυτήν ώστε να αναλυθεί ξεχωριστά από τα υπόλοιπα. Για να μελετήσουμε επαρκώς τις σχέσεις μεταξύ κοινωνίας και ανθρώπινων δραστηριοτήτων, ο ίδιος προτείνει να τις μελετήσουμε ενεργά, αντιμετωπίζοντάς τις ως ιδιαίτερες και σύγχρονες μορφές της ανθρώπινης ενέργειας. Εάν πάρουμε μία μόνο δραστηριότητα θα διαπιστώσουμε ότι σε αυτήν αντικατοπτρίζονται ποικιλοτρόπως πολλές άλλες, ανάλογα με τη φύση της κοινωνικής οργάνωσης, όπως επίσης και ότι χωρίς τη συγκεκριμένη δραστηριότητα, το σύνολο της ανθρώπινης οργάνωσης δεν θα μπορούσε να είχε πραγματοποιηθεί σε εκείνον το χωροχρόνο

(R.Williams, 1961).

A.3.δ. Η δομή του αισθήματος

Θέλοντας να περιγράψει το ιδιαίτερο ζωντανό αποτέλεσμα της αλληλεπίδρασης όλων των στοιχείων στην κοινωνική οργάνωση μιας συγκεκριμένης περιόδου - μιας κουλτούρας, ο R. Williams μίλησε για τη «δομή του αισθήματος». Είναι η βιωμένη αίσθηση της ποιότητας της ζωής σε έναν συγκεκριμένο χωροχρόνο και των τρόπων με τους οποίους οι ανθρώπινες δραστηριότητες συγχωνεύτηκαν σε έναν τρόπο ζωής και σκέψης. Την ονόμασε «δομή», ως κάτι στέρεο και προσδιορισμένο.

Η δομή του αισθήματος δεν κατέχεται με τον ίδιο τρόπο από όλα τα άτομα σε μια κοινότητα. Πρόκειται για ένα πολύ βαθύ και ευρύ απόκτημα σε κάθε αληθινή κοινότητα, ακριβώς επειδή από αυτήν εξαρτάται η επικοινωνία. Δεν μαθαίνεται με καμία επίσημη έννοια. Μία γενιά ίσως «εκπαιδεύσει» την επόμενη στον κοινωνικό χαρακτήρα³ ή στο γενικό μοτίβο της κουλτούρας⁴, αλλά η νέα γενιά θα έχει τη δική της δομή του αισθήματος, που δεν θα φαίνεται να έχει έρθει από πουθενά. Η νέα γενιά ανταποκρίνεται με τους δικούς της τρόπους στον μοναδικό κόσμο που κληρονομεί, χαράζοντας νέες γραμμές συνεχίζοντας από τις παλιές, και αναπαράγοντας πολλές οπτικές της παλιάς οργάνωσης, ωστόσο βιώνοντας ολόκληρη τη ζωή της με τρόπους διαφορετικούς και ενσωματώνοντας τη δημιουργική της απάντηση σε μια νέα δομή του αισθήματος. Μόλις οι φορείς μιας τέτοιας δομής αποβιώσουν, το πλησιέστερο που μπορούμε να έρθουμε σε εκείνη βρίσκεται στην καταγεγραμμένη κουλτούρα (documentary), π.χ. στα ποιήματα, τα κτίρια, τον ενδυματολογικό κώδικα κ.α. Εδώ διαπιστώνεται άλλωστε και η αξία της (R.Williams, 1961).

A.3.ε. Η λειτουργία της επιλεκτικής παράδοσης

Στη μελέτη κάποιας παλιάς περιόδου, ο ερευνητής μπαίνει από μόνος του

---

³ Όρος του **Fromm**: σύστημα αξιών της συμπεριφοράς και των στάσεων. Διδάσκεται επίσημα και ανεπίσημα. Είναι ταυτόχρονα ένα ιδεώδες και μία μόδα.

⁴ Όρος του **Benedict**: η συλλογή και διαμόρφωση των ενδιαφερόντων και των δραστηριοτήτων, και η αξιολόγηση τους στη δημιουργία ενός συγκεκριμένου τρόπου ζωής.

στη θέση του επισκέπτη, εφόσον προέρχεται από μεταγενέστερη, διαφορετική γενιά. Μπορεί να μάθει αρκετά για τη ζωή άλλων μερών και εποχών, ωστόσο, κάποια στοιχεία θα παραμένουν πάντα μη ανακτήσιμα. Ακόμα και οι πιο ειδικοί σε μια περίοδο γνωρίζουν μόνο ένα μέρος των καταγραφών της (R.Williams, 1961).

Για να γίνει καλύτερα αντιληπτή η διαδικασία της δημιουργίας μιας παράδοσης, ο R.Williams αναφέρθηκε αρχικά στην ύπαρξη των τριών επιπέδων της κουλτούρας, δηλαδή στη βιωμένη κουλτούρα ενός συγκεκριμένου μέρους και χρόνου που είναι απόλυτα προσβάσιμη μόνο σε όσους ζούσαν εκείνη την περίοδο, την καταγεγραμμένη κουλτούρα κάθε είδους, από την τέχνη μέχρι τα πιο καθημερινά γεγονότα, την κουλτούρα δηλαδή μιας περιόδου και τέλος την κουλτούρα της επιλεκτικής παράδοσης, ως σύνδεσμος της βιωμένης και της κουλτούρας μιας περιόδου⁵. Η επιβίωση της κουλτούρας μιας περιόδου εξαρτάται, όχι από την περίοδο μόνη της, αλλά από νέες περιόδους, οι οποίες σταδιακά συνθέτουν μια παράδοση.

Η λειτουργία της επιλεκτικής παράδοσης έχει ως εξής: Αρχικά, δημιουργείται μια ανθρώπινη κουλτούρα σε κάποιο χωροχρόνο. Η συλλογή ξεκινάει εντός αυτής της περιόδου. Ακολουθεί η ιστορική καταγραφή μιας συγκεκριμένης κοινωνίας, η οποία μελλοντικά θα αντανακλά την κοινωνική οργάνωση της περιόδου ως ένα σύνολο. Καταλήγει με μια απόρριψη σημαντικών περιοχών του τι ήταν κάποτε μια ζωντανή κουλτούρα.

Η πολιτισμική παράδοση μπορεί να θεωρηθεί μια συνεχής συλλογή και επανασυλλογή των προγόνων. Στην ανάλυση της σύγχρονης κουλτούρας, η υπάρχουσα κατάσταση της επιλεκτικής παράδοσης είναι μεγάλης σημασίας, διότι συνήθως είναι αλήθεια ότι κάποια αλλαγή μέσα σε αυτή την παράδοση, είναι ένα δραστικό είδος της σύγχρονης αλλαγής (R.Williams, 1961).

A.4. Τι είναι μόδα;

Είτε πρόκειται για έναν τρόπο ζωής, είτε για κίνημα, είτε για ένα ρούχο, η αναγκαιότητα της μελέτης της μόδας, ως τρίτος κύριος θεωρητικός άξονας στην παρούσα εργασία, έγκειται κατ' αρχάς στη διευκόλυνση της ανίχνευσης του πολιτισμικού κεφαλαίου στους γονείς και τα νήπια που θα γίνει βάσει του

---

⁵ Μία **περίοδος** ισούται περίπου με τρεις γενιές ανθρώπων.

ενδυματολογικού κώδικα. Έπειτα, με στόχο να αποκαλυφθούν και να γίνουν αντιληπτοί οι γενικότεροι τρόποι και κανόνες λειτουργίας και επιρροής της μόδας στη διαμόρφωση του ψυχολογικού και κοινωνικού χαρακτήρα του ατόμου, και κατά επέκταση στην αλληλεπίδρασή του με την κοινωνία. Και αυτό, διότι όλοι οι άνθρωποι σε κάποιες φάσεις της ζωής τους συμμετέχουν στη μόδα είτε δημιουργώντας την, είτε ακολουθώντας την, με απώτερο σκοπό την αποδοχή και ένταξή τους στην κοινωνία, δηλαδή τη συμμετοχή τους στους έντονα εναλλασσόμενους ρυθμούς της ζωής.

A.4.α Ετυμολογία της λέξης

Η ετυμολογία της λέξης ανάγεται στον 17^ο αιώνα, από τη γαλλική λέξη «façon», η οποία μεταφέρθηκε ως «fashion» στην αγγλική, και μεταφράζεται ως τρόπος, ύφος, τρόπος ζωής και ντυσίματος. Οι απαρχές της φέρουν το στίγμα της τάξης και της διανοήσης της τότε εποχής. Η έτερα ετυμολογία της λέξης ανάγεται στην ινδοευρωπαϊκή ρίζα «muīd», εκ της οποίας σχηματίζονται οι λέξεις «mode», ως μόδα στη γαλλική και ως τρόπος, αλλά και κατάσταση λειτουργίας στην αγγλική, βάσει της οποίας σχηματίστηκαν και άλλες λέξεις πιο σύνθετες π.χ. modern (=μοντέρνος), accommodate (=διευκολύνω), moderate (=μέτριος) κ.α. (Waquet & Laporte, 2007:3-5).

A.4.β Ορισμοί που δόθηκαν στη μόδα

Ως παγκόσμιο κοινωνικό και ψυχολογικό φαινόμενο στον εκάστοτε χωροχρόνο. Έκφραση της ζωής άρρηκτα συνυφασμένη με την ανθρώπινη φύση που αποκαλύπτει τη σχηματισμένη εικόνα του εαυτού του που έχει ο καθένας, μέχρι την εξουσία που ο ίδιος ασκεί στους άλλους. (Waquet & Laporte, 2007:5)

Ως ενδυμασία. Το ένδυμα έχει εξέχουσα θέση ως σημαίνον της μόδας. Μέσω αυτού δίνεται η ευκαιρία στον καθένα να διαφοροποιηθεί από το κοινωνικό σύνολο, να προβάλλει την προσωπικότητα και την κοινωνική του θέση και να υιοθετήσει ποικίλες ενδυματολογικές συμπεριφορές. Μετά το ρούχο, η μόδα επεκτείνεται και στα υποδήματα, τα αξεσουάρ, το μακιγιάζ και την κόμμωση, που είναι και αυτά φορείς νοημάτων (2007:6,36).

Ως κίνημα που γεννιέται, ωριμάζει, διαδίδεται και παύει να ισχύει από τη στιγμή που παραμερίζεται από μία νεότερη μόδα. Η τελευταία παραχωρεί τη θέση της στην επόμενη και ούτω καθ' εξής. Στο τελευταίο τέταρτο του 20^{ου} αιώνα αναπτύχθηκαν πολλά κινήματα μόδας, που ενώ δανείστηκαν μεταξύ τους στοιχεία μορφής, υλικών και χρώματος, εξελίχθηκαν προς διαφορετικές κατευθύνσεις (2007:3,20).

Η ενδυματολογική μόδα ποτέ δεν είναι πανομοιότυπη αντιγραφή κάποιου προγενέστερου κινήματος με όλη του την πολυπλοκότητα, ακόμα και αν ξαναχρησιμοποιούνται κάποια στοιχεία του ενσωματωμένα σε ένα καινούργιο δημιουργικό σύνολο. Είναι ο συνδυασμός των ενδυμάτων και του κόσμου μέσα στον οποίο φοριούνται και περιγράφονται. Ακριβώς επειδή ο χρόνος έχει μεσολαβήσει ανάμεσα στα κινήματα, ο τρόπος που κοιτάζουμε το ρούχο διαφέρει (R.Barthes, 1983 ό.α. στο Waquet & Laporte, 2007:21).

Ως καινοτόμο προϊόν. Το προϊόν που είναι «της μόδας» είναι δημιουργικό με μικρή διάρκεια ζωής που ισούται όσο μία σεζόν. Ως καινοτόμο πλασάρει νέα χρώματα, σχέδια, υφάσματα, καθώς και πρωτότυπες ενδυματολογικές συνήθειες (2007:4). Όσον αφορά τον οικονομικό τομέα, υπόκειται στους νόμους του marketing, από το οποίο επηρεάζεται, ενώ βαδίζει παράλληλα με την εξέλιξη ενός νέου κινήματος της μόδας. Άλλωστε, η καινοτομία αποτελεί την κινητήριο δύναμη του καπιταλιστικού συστήματος (J.A. Schumpeter, 2006 ό.α. στο Waquet & Laporte, 2007:18-20).

A.4.γ. Τα στάδια δημιουργίας μιας μόδας

Η νεωτεριστική ιδέα: Έρχεται σε ρήξη με το παρόν του αντικειμένου και των χαρακτηριστικών της μόδας. Προκύπτει έπειτα από έρευνα, πχ. όπως συνέβη με την ανακάλυψη της ελαστάνης, είτε ως προϊόν τύχης, πχ. με τον αυτοσχεδιασμό και καθιέρωση ενός look.

Υιοθέτηση από μια μικρή ομάδα: Κάποιο άτομο κύρους ή ομάδα με δύναμη επιρροής που ορίζουν τη μόδα, υιοθετούν την ιδέα.

Μεταφορά μέσω ομόκεντρων κύκλων: Η νέα ιδέα μεταφέρεται σε ομάδες ίδιας κοινωνιολογικής συνάφειας με τις παραπάνω και αναπαράγεται αυτούσια χωρίς μετατροπές.

Διάδοση και μετασχηματισμός: Η νέα ιδέα μιμείται και υιοθετείται από δευτερεύοντες αποδέκτες, οι οποίοι την εκφυλίζουν και την προσαρμόζουν στα δικά τους οικονομικά μέσα, μορφολογία, αισθητική και υλικά που διαθέτουν. Η συγκεκριμένη φάση σηματοδοτεί τον αντίκτυπο της μόδας, με τις εταιρίες έτοιμης ένδυσης, πχ. Zara, H&M, να παράγουν και να ανανεώνουν συχνά ενδύματα και αξεσουάρ μιμούμενα εκείνα των μεγάλων σχεδιαστών.

Γενίκευση: Η τυποποίηση και οικειοποίηση των νοθευμένων μορφών της αρχικής ιδέας από τη μάζα στα ρούχα, την κόμμωση, το lifestyle κλπ., η οποία έχει άμεση πρόσβαση σε κάποια δεδομένη στιγμή στη μόδα που διαθέτουν οι φορείς της προηγούμενης φάσης και που προβάλλεται ακατάπαυστα από τα ΜΜΕ. Αυτή η φάση σηματοδοτεί και το «θάνατο» της αρχικής ιδέας (Waquet & Laporte, 2007:10-12).

A.4.δ. Φορείς διάδοσης της μόδας

Κατηγοριοποιούνται σε ανθρώπινους και υλικούς. Οι εμπλεκόμενοι στα προαναφερθέντα δύο πρώτα στάδια δημιουργίας της μόδας, συνιστούν τους **ανθρώπινους φορείς** στη διάδοσή της. Πρόκειται για τους επαγγελματίες που άπτονται της δημιουργίας, αναπαραγωγής και διάδοσης των ρούχων και υφασμάτων, πχ. τους σχεδιαστές μόδας, τους ράφτες, τους στυλίστες, τους πωλητές κ.α. (Waquet & Laporte, 2007:16).

Οι **υλικοί φορείς** περιλαμβάνουν οποιοδήποτε υλικό χειροπιαστό αντικείμενο διαδίδει τη μόδα μέσω του οπτικού πολιτισμού. Μπορεί να είναι τα παιδικά παιχνίδια, η σχετική τυπογραφία με τη μόδα, πχ. εφημερίδες, περιοδικά, διαφημιστικές αφίσες, φωτογραφίες μόδας, όπως επίσης και τα ΜΜΕ, συμπεριλαμβανομένου του Internet, της τηλεόρασης, του κινηματογράφου. Τα παραδείγματα είναι άπειρα και μπορούν να αναχθούν και στο παρελθόν. Προγενέστεροι υλικοί φορείς διάδοσης της μόδας υπήρξαν τα αρχαία αιγυπτιακά ιερογλυφικά, τα αρχαιοελληνικά αγάλματα, όλες οι μορφές ζωγραφικής, οι απεικονίσεις (δισδιάστατες και τρισδιάστατες) σημαντικών προσωπικοτήτων που ενέπνεαν κύρος, καθώς επίσης και ενδύματα που διασώθηκαν αυτούσια από παρελθοντικούς χωροχρόνους και εκτίθενται σε γκαλερί και μουσεία (2007:15,39).

Σε ευρύτερο πλαίσιο, οποιοδήποτε στοιχείο που επιτρέπει τη ζύμωση

ανθρώπων και πολιτισμών, συντελεί στη διάδοση της μόδας. Ακόμα και ο δρόμος την ευνοεί, υπό την έννοια ότι εκεί παρελαύνουν διαφορετικές μόδες, τόσο διαφορετικές όσο και οι ποικιλίες των ανθρώπων και των κοινωνικών ομάδων (2007:17,24).

A.4.ε. Μαζική κουλτούρα, ΜΜΕ και παγκοσμιοποίηση της μόδας

Εφόσον η μόδα προβάλλεται μέσω της εικόνας, η διάδοσή της προϋποθέτει την ύπαρξη μέσων που θα διεκπεραιώσουν την υλοποίηση της καινοτομίας, και ύστερα την ύπαρξη καναλιών-δικτύων που θα θέσουν τα μέσα της μόδας στη υπηρεσία της κοινωνίας. Τα ΜΜΕ οργανώνονται με αυτό το σκοπό, προβάλλοντας σε υπερβολικό βαθμό τη σημερινή κοινωνία, όπως αυτή απεικονίζεται και εκφράζεται μέσω της επικρατούσας ενδυματολογικής μόδας και του τρόπου ζωής. Επιβάλλουν στην ουσία, παντού πολιτιστικές αλληλεπιδράσεις, με αποτέλεσμα όλος ο πλανήτης να οδηγείται σε ενδυματολογικές ομοιότητες και να υιοθετούν παρόμοιες συνήθειες. Οι μεγάλες πολυεθνικές εταιρίες έτοιμης ένδυσης, π.χ. H&M, οι οποίες και διαφημίζονται αδρά μέσω των ΜΜΕ, συνέβαλαν καταλυτικά στην τυποποίηση των ενδυματολογικών κωδικών και την παγκοσμιοποίηση της δυτικότροπης μόδας. Πολλοί εκθειάζουν τον αντισταθμιστικό τους ρόλο ως προς τις κοινωνικές διακρίσεις, ωστόσο όμως, εις βάρος των εθνικών, γεωγραφικών και τοπικών ιδιαιτεροτήτων που διατηρήθηκαν τόσα χρόνια και μεταφέρθηκαν από γενιά σε γενιά (Waquet & Laporte, 2007:12,13,85).

Σύμφωνα με τον R.Williams, πρόκειται για συστήματα επικοινωνίας υψηλής οργάνωσης και μεγάλης κλίμακας που ελέγχονται μέσω του marketing. Οι παραγωγοί και οι υπεύθυνοι προγραμμάτων των ΜΜΕ κατασκευάζουν στερεότυπα και τάσεις που αδιαμφισβήτητα θα αφομοιωθούν από την πλειοψηφία των ανθρώπων. Ωστόσο, είναι γεγονός ότι δεν μπορούν να δημιουργήσουν αυθαίρετα τάσεις, παρά μόνο να ενισχύσουν τις ήδη υπάρχουσες. Αφού τις διαφημίσουν ευρέως, αυτές θα αποκτήσουν αυτόματα μεγαλύτερη σταθερότητα, έμφαση και σημασία από αυτήν που είχαν αρχικά (R.Williams, ό.α. στο Κ. Λιβιεράτος & Τ. Φραγκούλης, 1991:200-201). Συμπερασματικά, η μαζική κουλτούρα εκφράζει τις προτιμήσεις και αξίες του μέσου ανθρώπου, όπως αυτές διαμορφώνονται από τα ΜΜΕ. Η εξέλιξή της επηρεάζεται από τις κοινωνικές και τεχνολογικές αλλαγές. Για αυτό άλλωστε εξετάζεται πάντα σε σχέση με τα πολιτιστικά δεδομένα που ανατρέπει ή συμπληρώνει (Κ. Λιβιεράτος & Τ. Φραγκούλης, 1991:10-13).

A.4.στ. Προσεγγίσεις του φαινομένου της μόδας μέσω των ανθρώπινων επιστημών

Οι ανθρώπινες επιστήμες, αξιοποιώντας η κάθε μία τα μεθοδολογικά της εργαλεία και τις αντιλήψεις της, προσπάθησαν να ερμηνεύσουν τι αναδεικνύεται μέσω του ενδύματος, τις χρήσεις του και τις αρχές με τις οποίες λειτουργεί (Waquet & Laporte, 2007:52,53). Στη συνέχεια, παρατίθενται περιληπτικά οι ερμηνείες που δίνονται στην ενδυματολογική μόδα υπό το πρίσμα της κάθε επιστήμης.

Οικονομική Προσέγγιση: Για αρκετά χρόνια επικράτησαν θεωρίες κατανάλωσης της μόδας που τη συσχετίζαν με το οικογενειακό εισόδημα και το μέρος των εξόδων που διατίθεται για την ένδυση, ανάλογα με την ιεράρχηση των ανθρώπινων αναγκών. Ο T. Veblen, ανέτρεψε την επικρατούσα αντίληψη, επισημαίνοντας την ανάγκη διάκρισης και κοινωνικής διαστρωμάτωσης πίσω από την κατανάλωση των προϊόντων μόδας (T.Veblen, 1969 ό.α. στο Waquet & Laporte, 2007:54). Αντιλήψεις περί καταναλωτικής συμπεριφοράς διατυπώθηκαν αργότερα από τη φιλελεύθερη σχολή, που υποστήριζε την κυριαρχία των ατομικών επιλογών του καταναλωτή, και από τη μαρξιστική σχολή, που πρέσβευε ένα απόλυτο ντετερμινισμό στις επιλογές αυτές. Το ζήτημα μεταξύ των δύο σχολών επιλύθηκε με τη θεωρία των συμβάσεων, που πρεσβεύει την κατανόηση των μηχανισμών κατανάλωσης και παραγωγής σύμφωνα με τον συμβατικό τρόπο που υιοθετείται από τους εμπλεκόμενους (G.Marion, 1996 ό.α. στο Waquet & Laporte, 2007:55).

Ηθική και Φιλοσοφία: Πραγματεύονται έννοιες όπως το επιτρεπτό, το απαγορευμένο, την ελευθερία, την υποταγή, το όμορφο, τις θρησκευτικές αρχές όπου στηρίζονται οι απαγορεύσεις, την έννοια της πολυτέλειας, τη διάκριση των φύλων μέσω της μόδας, τις ενδυματολογικές εκδηλώσεις του ευπρεπισμού και της αναισχυντίας. Ερμηνεύουν το ένδυμα, τόσο από μόνο του, όσο και από τον τρόπο που φοριέται μέχρι τις λεπτομέρειες του, ως αντανάκλαση της ψυχικής υπόστασης του ανθρώπου (Waquet & Laporte, 2007:60-61).

Ψυχιατρική: Η φύση και η συνοχή της ένδυσης αντανακλούν την ψυχική κατάσταση ενός ατόμου και αποτελούν σημαντικούς δείκτες ενδεχόμενης μεταβολής αυτής. Καθημερινά, το ασυνείδητο του ανθρώπου κατευθύνει τις ενδυματολογικές επιλογές του, είτε ντύνεται σύμφωνα με την επικρατούσα μόδα είτε όχι. Το άτομο, ψυχικά υγιές ή μη, εισέρχεται σε μια ακούσια διαδικασία αποδοχής ρόλων και δυνάμεων, λίγο ή πολύ μυθικών μέσω των ρούχων. Το συμβολικό φορτίο και ο διαφορούμενος

χαρακτήρας του ρούχου, ως φορέας σεξουαλικού και κοινωνικού ανταγωνισμού, υπάρχει περίπτωση να συνοδεύουν ή να περιπλέκουν κάποια νεύρωση. Υπάρχει ποικιλία παραδειγμάτων για κάθε είδους ψυχική διαταραχή, πχ. η καθημερινή χρήση παντελονιού από γυναίκα με ιδεοψυχαναγκαστική διαταραχή, που θέλει να αποτρέψει κάποια πιθανή σεξουαλική επίθεση (J.C. Flügel, 1950 ό.α. στο Waquet & Laporte, 2007:63,64).

Κοινωνιολογική Προσέγγιση: Η μόδα ως αναπόσπαστο μέρος ενός ευρύτερου στοχασμού. Το ένδυμα ξεπερνά τη χρηστική του λειτουργία, εμπλέκοντας και άλλες λειτουργίες της κοινωνικής δυναμικής. Ο Hebert Spencer διέκρινε τη μόδα ως μια κοινωνική σχέση που τοποθετείται ανάμεσα στη μίμηση και την κοινωνική διαφοροποίηση. Οι δύο αυτές τάσεις, αντινομικές εκ φύσεως, επρόκειτο να δημιουργήσουν το κίνημα της μόδας (Waquet & Laporte, 2007:56).

Η **μίμηση**, ως απαραίτητη διαδικασία στη διάδοση της μόδας, συμβάλλει σε μια αρμονική καθολική συνύπαρξη των ανθρώπων στην κοινωνία. Εκφράζει έναν συλλογικό σεβασμό προς την καινοτομία, ως το έναυσμα της μόδας, δημιουργώντας έτσι το εκάστοτε κοινωνικό παρόν. Και άλλοι παράγοντες επηρεάζουν τη διαμόρφωση της μόδας, όπως πχ. πολιτική, ιστορία, πάθη, ιδεώδη, θεσμοί, αλλά δεν την εξελίσσουν όσο η άμιλλα μεταξύ των ομάδων, των φυλών και των τάξεων (G.de Tarde, 1979 και Q. Bell, 1976, ό.α. στο Waquet & Laporte, 2007:56-57).

Η **διάκριση** παραπέμπει τόσο στην κομψότητα, όσο και στην επιθυμία διαφοροποίησης του ατόμου εντός του κοινωνικού πλαισίου. Για τον Bourdieu είναι ο κινητήριος μοχλός της οικονομίας των συμβολικών αγαθών. Η παραγωγή των συμβολικών προϊόντων, όπως είναι οι διάσημες μάρκες, εκμεταλλεύεται την πολιτισμική απόσταση μεταξύ του δημιουργού και του αγοραστή, ο οποίος επιθυμεί την οικειοποίηση της μαγείας της μάρκας. Η κατανάλωση αυτών των αγαθών επιταχύνεται ή επιβραδύνεται ανάλογα με την εξέλιξη της συμβολικής εξουσίας του ίδιου του δημιουργού, άρα και με την κοινωνική διάκριση που συνεπάγεται η οικειοποίησή τους. Οι κώδικες διάκρισης, πέρα από την τυποποίηση των ρούχων, συγχέονται και με τα γούστα, τον πολιτισμό και την εμφάνιση άτυπων συμπεριφορών, ανάλογα με την κοινωνική τάξη (P.Bourdieu & Y.Delsaut, 1975 ; B.Cathelat, 1990 ό.α. στο Waquet & Laporte, 2007:55-58,79).

Σημειολογική Προσέγγιση: Αναλύεται εκτενώς στην αμέσως επόμενη ενότητα.

A.5. Η μόδα ως σημειακό σύστημα

Η μόδα αναλύεται ως σημειακό σύστημα, διότι εκφράζεται μέσω της εμφάνισης, με την οποία οι άνθρωποι στέλνουν και λαμβάνουν σήματα. Με αφετηρία το συμβολικό της περιεχόμενο, η μόδα ως ένδυμα και ως κίνημα, θα τεθεί ως διακύβευμα και μέσο εξουσίας (Waquet & Laporte, 2007:25).

Το ένδυμα είναι αδιαμφισβήτητο το πρώτο υλικό στοιχείο συμβολισμού της μόδας που παρατηρείται. Τα σύμβολά του αναγνωρίζονται άμεσα από τους υπολοίπους. Επιτρέπει τη διάκριση των φύλων, της ηλικίας, της επαγγελματικής ιδιότητας και της κοινωνικής θέσης. Συνυποδηλώνει στοιχεία ψυχολογικής, κοινωνιολογικής, πολιτιστικής και θρησκευτικής φύσεως που απαρτίζουν το φορέα του. Εφόσον ο τελευταίος εισέρχεται στο κοινωνικό γίγνεσθαι, η συμβολική της μόδας παύει να δρα αυτόνομα. Εκδηλώνεται στους κώδικες ένδυσης, άμεσα συνδεδεμένους με τους ποικίλους κοινωνικούς χώρους, δραστηριότητες και θέσεις (2007:68,78).

A.5.α. Ως σύμβολο και μέσο επιβολής της εξουσίας

Ως καθημερινός μηχανισμός επιβεβαίωσης της κοινωνικής μας ύπαρξης, η μόδα σχετίζεται άμεσα με την επιβολή εξουσίας, η οποία υποβόσκει σε οποιαδήποτε κοινωνική αλληλεπίδραση. Οι εμπλεκόμενοι σε αυτήν, έχοντας πάντα κάποιο απώτερο σκοπό, όπως αναζήτηση συνεργασίας, ανταλλαγές ιδεών και αγαθών, διαπραγματεύσεις, επισύναψη δυνάμεων κ.α., «στρατεύουν» τη μόδα- ένδυμα ως σύμβολο της εξουσίας τους για την επίτευξη των παραπάνω. Εφόσον δηλαδή κάθε εξουσία γεννιέται κ θρέφεται με σύμβολα, το ένδυμα λειτουργεί ως σύμβολο και φορέας αυτής (M. Crozier, 1977 ό.α. στο Waquet & Laporte, 2007:67).

Μέσω της προσεκτικής επιλογής των ενδυμάτων, δίνεται στα άτομα η δυνατότητα διάκρισης με την απόκτηση και χρήση χαρακτηριστικών συμβόλων πολιτιστικού, κοινωνικού και οικονομικού status. Αυτή η συμπεριφορά παρατηρείται ιδιαίτερα στις πιο εύπορες τάξεις, προς μια διαρκή αναζήτηση της διαφοροποίησής τους από τις κατώτερες. Αντίθετα, οι τελευταίες, λόγω της έλλειψης οικονομικής άνεσης, επενδύουν περισσότερο στην αγορά και χρήση φθηνών αξεσουάρ για να πετύχουν την επιθυμητή διάκριση. Συμπερασματικά, η αδυναμία της κοινωνικής ή

οικονομικής εξουσίας δεν περιορίζει τις εκφράσεις του ενδυματολογικού συμβολισμού (2007:77,80).

Όσον αφορά την αναγνώριση της κοινωνικής ή και ιεραρχικής θέσης κάποιου μέσω του ενδύματος του, η στάση που θα κρατήσουν οι υπόλοιποι στην προσπάθεια προσέγγισής τους, δηλαδή η εγγύτητα ή η απόσταση, καθορίζεται εκ των προτέρων (D. Picard, 1995, ό.α. στο Waquet & Laporte, 2007:78).

A.5.β. Ως δείκτης ένταξης σε μια κοινωνική ομάδα

Η εμφάνιση αποτελεί σημαντικό δείκτη της κοινωνικής ένταξης του ατόμου στην ομάδα όπου ανήκει και εξελίσσεται. Εφόσον το ενδυματολογικό στοιχείο ενσωματώνεται στο εκάστοτε κοινωνικό πλαίσιο, η σχέση του ατόμου με την ομάδα αποκαλύπτεται μέσω αυτού, δηλαδή η ένταξη, απόρριψη, αντίθεση, απόσταση, ή περιφρόνηση. Η υπακοή στους ενδυματολογικούς κανόνες της ομάδας δηλώνει τη συγκατάθεση του ατόμου στους άγραφους νόμους, τις συμβάσεις, συνήθειες και συμπεριφορές που τηρούν τα έτερα μέλη της, όπως επίσης και την ανάληψη ενός προκαθορισμένου ρόλου εκ μέρους του ίδιου. Επιπλέον, όλα τα μέλη της, ως φορείς των συμβόλων της ομάδας και περαιτέρω ενός κοινού τρόπου ζωής, αποκτούν την ικανότητα να αναγνωρίζουν και να εντοπίζουν ο ένας τον άλλον μέσω των κοινών κωδίκων ένδυσης (P.Fussell, 1983 ό.α. στο Waquet & Laporte, 2007:73).

A.5.γ. Ως μέσο αναγνώρισης του αρχηγού μιας ομάδας

Η κυριαρχία του αρχηγού μιας ομάδας αναγνωρίζεται από τα μέλη της, αλλά και από εκείνα των άλλων ομάδων, αντίπαλων ή όχι, από τα ενδυματολογικά του χαρακτηριστικά. Έχει αποδειχτεί ότι τα ενδυματολογικά σημάδια της εξουσίας είναι περισσότερο αξιοπαρατήρητα όσο η ομάδα είναι αδιαμόρφωτη και η εξουσία του αρχηγού ισχυρή, καθώς εδώ δεν υφίστανται σύμβολα βαθμών που οργανώνονται από κανονισμούς π.χ. του στρατού. Οι αρχηγοί των αντικοινωνικών και παράνομων ομάδων, όπως οι αρχηγοί συμμοριών, συνηθίζουν να φοράνε σύμβολα απόλυτης εξουσίας, όπως πολυτελή κοσμήματα, χρυσά δόντια κ.α. (2007:84).

A.5.δ. Εκδήλωση συμμόρφωσης ή αντίδρασης προς το καθεστώς

Η κάθε ενδυμασία, σε οποιαδήποτε εποχή και κοινωνία, μέσω της μορφής και κόσμησής της, φέρει σύμβολα, που υποδηλώνουν τη συμβατικότητα ως προς το κυρίαρχο μοντέλο και τα ισχύοντα έθιμα ή την αντισυμβατικότητα προς αυτά. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το κίνημα πανκ της δεκαετίας του 70', όπου ολόκληρη η εμφάνιση ανατράπηκε σε μια προσπάθεια αμφισβήτησης και υπέρβασης των υφιστάμενων σεξουαλικών, κοινωνικών και πολιτικών ταμπού της εποχής (2007:72).

A.5.ε. Ως σύμβολο κοινωνικού εκσυγχρονισμού

Η διαχρονική εξέλιξη της μορφής και χρήσης ενός ρούχου, υποδηλώνει την κοινωνικό εκσυγχρονισμό εκείνων που το φορούν, όπως επίσης και τη μεταβολή της ίδια της κοινωνίας. Η απαρχή της χρήσης του γυναικείου παντελονιού συνδέθηκε με την ανοδική κοινωνική θέση της γυναίκας. Αντίστοιχα, η ευρεία χρήση των jeans σηματοδότησε την απελευθέρωση από τις κοινωνικές και σεξουαλικές διακρίσεις τη δεκαετία του 60' (2007:74,76).

A.5.στ Δείκτης κυριαρχίας και υποτέλειας των κοινωνικών ομάδων

Οι ενδυματολογικές εμφανίσεις συμβολίζουν τη δυνητική ή πραγματική κυριαρχία μιας ομάδας (κοινωνικής, εθνικής, κρατικής) επί των άλλων. Η μόδα της υποτελούς ομάδας μπαίνει στο στόχαστρο αυτής της υπεροψίας. Η κυρίαρχη επιθυμεί να αφομοιώσει την άλλη έχοντας ανάγκη από σημεία αναφοράς εξουσίας, ενώ η υποταγμένη μιμείται την κυρίαρχη επιθυμώντας να οικειοποιηθεί μέρος της εξουσίας της. Σε αυτήν την περίπτωση παρατηρείται το συμπεριφορικό τρίπτυχο *κυριαρχίας-κατηγορίας-αποκλεισμού* απέναντι σε μειονοτικές ομάδες π.χ. σε μετανάστες, άστεγους κλπ. Οι παραδοσιακά υποτελείς ομάδες παίρνουν την εκδίκησή τους δημιουργώντας στυλ που θα μιμηθούν οι υποστηρικτές της δημιουργικής μόδας, π.χ. το ghetto glam style (2007:84-86).

A.5.ζ. Δείκτης της θέσης της γυναίκας εντός του συζυγικού ζεύγους

Σε οποιοδήποτε συζυγικό ζεύγος, η κυρίαρχη θέση του άνδρα φαίνεται από την άψογη, καθαρή και φρεσκοσιδερωμένη ενδυμασία του που του ετοιμάζει καθημερινά η γυναίκα του, ώστε να παρελαύνει άνετος στους διάφορους κοινωνικούς χώρους, ενώ εκείνη παραμελεί τη δική της εμφάνιση για χάρη του. Σε άλλες περιπτώσεις, η κυρίαρχη θέση της γυναίκας εκφράζεται από μια υπερβολική φορτωμένη ενδυμασία που προβάλλει τις οικονομικές δυνατότητες του συζύγου της (2007:83).

A.5.η. Ως πιστοποιητικό κάποιας τελετής μετάβασης

Η μόδα εισέρχεται στις διάφορες τελετές μετάβασης, από όπου περνάνε σχεδόν όλοι οι άνθρωποι κατά τη διάρκεια της ζωής τους. Η χρήση ειδικού ενδύματος σε αυτές καθορίζεται από τον ίδιο το θεσμό που οργανώνει τη μετάβαση, δεν μοιάζει με την καθημερινή ενδυμασία του εμπλεκόμενου και νομιμοποιεί την τελετή, εφόσον λειτουργεί ως σημάδι-πιστοποιητικό της μετάβασης. Το ένδυμα, όπως και η τελετή, διατηρείται για πολύ καιρό στη μνήμη του εμπλεκόμενου. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το νυφικό φόρεμα στην γαμήλια τελετή και η τήβεννος στην αποφοίτηση (2007:92).

A.5.ι. Περιοριστική μόδα

Ενίοτε συμβαίνει σε κάθε εποχή και σε όλους τους ανθρώπους, σε συλλογικό ή σε ατομικό επίπεδο, να βιώνουν την απαγόρευση ή τον περιορισμό κάποιας συγκεκριμένης μόδας. Ο περιορισμός και ο έλεγχος της ενδυματολογικής έκφρασης αποτελεί για πολλές αρχηγίες, πολιτικές ή θρησκευτικές, την επικύρωση της εξουσίας τους. Εφόσον η μόδα εκφράζει μια ζωτική τάση του ανθρώπου, η απαγόρευσή της αποτελεί μια αληθινή πολιτική και ηθική καταπίεση. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η επιβολή της χρήσης του γνωστού μπλε ρούχου με τον κλειστό γιακά στην κουμουνιστική Κίνα του Μάο Τσε Τουνγκ (2007:86-88).

A.5.ιά. Ρυθμιζόμενη μόδα

Ανεξάρτητα από τους διάφορους πολιτισμούς και εποχές, οι ιερείς, οι δικαστές και οι στρατιώτες αποτελούσαν ανέκαθεν τις τρεις αρχέτυπες μορφές κοινωνικών ομάδων της ρυθμιζόμενης μόδας. Ομοιόμορφη ανά δεδομένες χρονικές στιγμές, η έντονη ενδυματολογική τους διαφοροποίηση είναι σκόπιμη, ώστε να αναγνωρίζεται άμεσα το αξίωμά τους από το λαό και η ιεραρχική τους κατάταξη εντός της ομάδας τους, και κατά επέκταση να επιβάλλεται ευκολότερα η εξουσία τους. Οι ιερατικές και στρατιωτικές στολές δεν μένουν ανεπηρέαστες από τα κινήματα της μόδας. Ωστόσο, εξελίσσονται με πιο αργούς ρυθμούς από ό,τι η αστική μόδα, λόγω της ισχυρής συνοχής αυτών των ομάδων και του οικονομικού, ψυχολογικού και κοινωνικού κόστους της ενδεχόμενης αλλαγής τους (2007:90-91).

A.5.ιβ'. Υποχρεωτική μόδα

Αφορά την επιβολή συγκεκριμένης ενδυμασίας παρά τη θέλησή τους σε ορισμένες ομάδες, όπως στους φυλακισμένους. Η στολή τους ποικίλει ανάλογα με την εποχή, τη χώρα και τα σωφρονιστικά καθεστάτα. Λειτουργεί ως σύμβολο κοινωνικού αποκλεισμού, όπως π.χ. οι ριγέ στολές του Μεσαίωνα. Στην ίδια κατηγορία ανήκει και η υποχρεωτική χρήση ενδυμασίας-στολής από διάφορους επαγγελματίες, οι οποίοι ενίοτε κατέχουν ένα διοικητικό ή ιδιωτικό αξίωμα. Η στολή τους λειτουργεί ως διακριτικό της επαγγελματικής ομάδας τους, έχει διαχρονική αξία και αναγνωρίζεται από όλους π.χ. η στολή της νοσοκόμας, των πυροσβεστών, του ξενοδοχειακού προσωπικού κ.α. Ως υποχρεωτική μόδα θεωρείται και η υιοθέτηση ενός ομοιόμορφου ενδυματολογικού κώδικα, που επιβάλλουν στους εργαζόμενους τους ορισμένες εταιρίες, συχνά υπό την απειλή της απόλυσης π.χ. ίσια μπλε φούστα με άσπρο πουκάμισο για τις γυναίκες (2007:88-93).

A.5.ιγ'. Η αποστασιοποιημένη μόδα

Εκείνοι που αγνοούν τη μόδα το κάνουν είτε λόγω οικονομίας, είτε αδιαφορίας. Οι ενδυματολογικές αγορές τους στοχεύουν αποκλειστικά στην εξασφάλιση της ελάχιστης λειτουργικότητας, υπό την έννοια της προστασίας του κρύου, της κάλυψης της γύμνιας και της ευπρέπειας. Διατηρούν το ένδυμα μέχρι την

φθορά του και το αντικαθιστούν χωρίς ιδιαίτερη έρευνα ή αισθητικό ενδιαφέρον. (2007:97).

B' ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

B.1. Ανάπτυξη της Προβληματικής

Σκοπός της έρευνας είναι η ανεύρεση του πολιτισμικού κεφαλαίου που κατέχουν τα συμμετέχοντα σε αυτήν νήπια και κατ' επέκταση οι γονείς τους. Πρόκειται για την εκμαίευση των μη σχολικών γνώσεων, στάσεων και δεξιοτήτων που απέκτησαν ανεπαίσθητα από το οικείο κοινωνικοποιητικό περιβάλλον τους, χωρίς να έχουν διδαχθεί επίσημα από το θεσμοποιημένο εκπαιδευτικό φορέα, και πιο συγκεκριμένα βάσει του Αναλυτικού Προγράμματος του Νηπιαγωγείου. Το πολιτισμικό κεφάλαιο μεταβιβάζεται όντας επηρεασμένο από την κυρίαρχη κουλτούρα των γονέων. Τα νήπια και η οικογένειά τους συνιστούν αναπόσπαστο κομμάτι της ευρύτερης ελληνικής κοινωνίας και διακατέχονται, πέρα από την εξατομικευμένη κουλτούρα, τον ιδιόρρυθμο τρόπο ζωής και λειτουργίας τους ως οικογενειακός πυρήνας, από την κοινή ελληνική μαζική κουλτούρα. Η τελευταία χαρακτηρίζεται από μια κοινή κληρονομιά στις τέχνες και τη μάθηση, μια κοινή συνδετική ιστορία και παράδοση, έναν ιδιαίτερο τρόπο ζωής που εκφράζεται στα κοινά νοήματα, αξίες και σκοπούς μεταξύ των μελών της, όπως επίσης και στους κοινωνικούς θεσμούς και συμπεριφορά. Όλα τα παραπάνω διατυπώνονται και ερμηνεύονται βάσει γενικευμένων καθολικών «νόμων» και «τάσεων» και της διαχρονικής εξελικτικής τους πορείας.

Για την αποτελεσματικότερη αποκωδικοποίηση και διευκρίνιση του πολιτισμικού κεφαλαίου των νηπίων, κρίνεται απαραίτητο να ληφθούν υπόψη οι παράγοντες διαμόρφωσής του και οι δίοδοι έκφρασής του.

Πρώτη και μεγαλύτερη επίδραση στη διαμόρφωση του πολιτισμικού κεφαλαίου του νηπίου είναι εκείνη της οικογένειάς του, μέσω της οποίας ασπάζεται την επικρατούσα κουλτούρα, αποκτά την πολιτιστική του ταυτότητα και ενθαρρύνεται στην άσκηση συγκεκριμένων πολιτιστικών πρακτικών και ενασχολήσεων. Η ποιότητα, ποσότητα και συχνότητα των τελευταίων σχετίζεται

άμεσα με τις αντιλήψεις και προτιμήσεις των γονέων τους στον πολιτιστικό και αθλητικό τομέα. Ανέρχονται όσο και η κοινωνική ιεραρχία τους, η οποία πρέπει πάντα να εξετάζεται συμπληρωματικά με την επαγγελματική ιδιότητά τους, το επικυρωμένο από τίτλους μορφωτικό τους επίπεδο, με το οικονομικό τους status όπως επίσης και με το γεωγραφικό τόπο κατοικίας (αστικό κέντρο ή επαρχία) ως καθοριστικό παράγοντα στο είδος και τρόπο μεταβίβασης της εκάστοτε τοπικής κουλτούρας στο νήπιο.

Με την είσοδό του στην ενεργητική, συμμετοχική εκπαιδευτική και κοινωνικοποιητική διαδικασία του νηπιαγωγείου, το νήπιο λόγω των αυξημένων πομπών κοινωνικών μηνυμάτων και πολιτιστικών ερεθισμάτων που έρχεται καθημερινά σε επαφή, διευρύνει τους φορείς αλληλεπίδρασής του από πρωτογενείς σε δευτερογενείς. Από το πολυπολιτισμικό επίπεδο περνάει στη διαπολιτισμική ανταλλαγή στοιχείων με άλλα νήπια και εκπαιδευτικούς διαφορετικής κοινωνικής προέλευσης, οικονομικού επιπέδου, κουλτούρας, πολιτιστικής και εθνικής ταυτότητας. Συμπερασματικά, δεν πρόκειται για μεμονωμένους παράγοντες διαμόρφωσης του πολιτισμικού κεφαλαίου, αλλά για τη συνολική δράση και επιρροή αυτών ως αλληλοσύμπλεξη.

Το πολιτισμικό κεφάλαιο εκδηλώνεται μέσω των προαναφερθέντων μη επίσημα διδαχθέντων πνευματικών στοιχείων και γνώσεων του νηπίου, ιδιαίτερα στον πολιτιστικό τομέα, στις πολιτιστικές ενασχολήσεις του και πρακτικές, στις γλωσσικές ιδιαιτερότητές του συμπεριλαμβανομένου του λεξιλογικού πλούτου, του εκφραστικού ύφους και της προφοράς του, όπως επίσης και στις επιδόσεις του, δηλαδή την ικανοποιητική ή μη ανταπόκριση του στις προσδοκίες του νηπιαγωγείου. Οι συγκεκριμένες εκφάνσεις, εφόσον συνδέονται ποικιλοτρόπως με την κοινωνική του προέλευση, αποτελούν έγκυρους και αδιαμφισβήτητους δείκτες του πολιτισμικού του κεφαλαίου.

Ως ερευνητικό εργαλείο στην ανίχνευση του πολιτισμικού κεφαλαίου των νηπίων και των γονέων θα χρησιμοποιηθεί ο ενδυματολογικός κώδικας, και συγκεκριμένα η συμβολική της μόδας, ως σημειακό σύστημα, που εκδηλώνεται μέσω αυτού. Τα σταλθέντα σήματα των ποικίλων ενδυματολογικών κωδίκων συνυποδηλώνουν στοιχεία κοινωνιολογικής φύσεως, δηλαδή σχέσεις εξουσίας, κυριαρχίας και υποτέλειας, κοινωνικής ένταξης ή αποκλεισμού, πολιτικές αντιλήψεις, κοινωνικοοικονομικό status, επαγγελματική ιδιότητα, στοιχεία ψυχικής υγείας του ατόμου ή διαταραχών αυτής, πολιτιστική ταυτότητα, θρήσκευμα, καθώς και ανθρωπολογικά χαρακτηριστικά όπως είναι η ηλικία και το φύλο.

Εφόσον τα σύμβολα της ενδυματολογικής μόδας διαδίδονται μέσω του οπτικού πολιτισμού, είτε πρόκειται για ανθρώπινους είτε για υλικούς φορείς αυτής, κρίνεται απαραίτητη η σύνδεσή τους με την επικαιρότητα. Με την τελευταία νοείται η κατεχόμενη δομή του αισθήματος εν έτη 2016 στην Ελλάδα, δηλαδή η βιωμένη αίσθηση της ποιότητας της ζωής στο συγκεκριμένο χωροχρόνο από τους γονείς και τα νήπια, με τη συγχώνευση των ευρύτερων ανθρώπινων δραστηριοτήτων και των καθημερινών συνθηκών σε έναν συγκεκριμένο τρόπο ζωής και σφαιρικής αντίληψης του κόσμου. Ωστόσο, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι η δομή του αισθήματος διακατέχεται με διαφορετικό τρόπο από τους γονείς και τα νήπια λόγω του χάσματος γενεών. Ως συνδετικός κρίκος μεταξύ των παραπάνω λειτουργεί η παράδοση, η μεταβίβαση της οποίας στα νήπια οφείλεται κυρίως στη συμβολή των γονέων.

B.2. Ερευνητικός σχεδιασμός

B.2.α. Ερευνητικά ερωτήματα

Η παρούσα εργασία ερευνά κατά πόσο το πολιτισμικό κεφάλαιο δύναται να ανιχνευθεί και να προσδιοριστεί, χρησιμοποιώντας τους ενδυματολογικούς κώδικες ως ερευνητικό εργαλείο. Οι τελευταίοι, δεδομένου ότι επηρεάζονται από τη διαχρονικότητα της μόδας, τα ΜΜΕ, την παγκοσμιοποίηση και την εξέλιξη της τεχνολογίας, όπως επίσης και ότι δημιουργούνται και εκφράζονται εντός των ποικίλων κοινωνικών χώρων, αποτελούν φορείς ψυχολογικών, κοινωνικών, πολιτιστικών και πνευματικών συμβόλων. Κατά πόσο, δηλαδή, τα νήπια είναι ικανά να εντοπίσουν το συμβολικό τους περιεχόμενο και να το συνδέσουν με τους διάφορους πολιτισμούς, τους εκάστοτε παρελθοντικούς ή σύγχρονους χωροχρόνους, την ποικιλομορφία των ανθρώπινων σχέσεων, συμβάσεων και δραστηριοτήτων, τις επαγγελματικές ιδιότητες, το κοινωνικοοικονομικό status, την επικαιρότητα, τις εκφάνσεις της επικρατούσας κουλτούρας και του lifestyle, και τα τηρούμενα έθιμα βάσει θρησκείας και παράδοσης; Τι δηλώνει η ποιότητα και ποσότητα των γνώσεών τους για το αντίστοιχο πολιτισμικό κεφάλαιο των γονέων τους; Ως προς ποιο βαθμό η διαμόρφωσή του επηρεάζεται από το μορφωτικό επίπεδο, τον επαγγελματικό βίο, το οικονομικό εισόδημα, τον γεωγραφικό παράγοντα και την εθνικότητα των γονέων τους; Τι επιπλέον πληροφορίες μας δίνει για τη δομή, την ιδιόρρυθμη κουλτούρα της

οικογένειας του νηπίου, τις επικρατούσες κοινωνικές αντιλήψεις και στάσεις με τις οποίες γαλουχήθηκε, όπως επίσης και την κοινωνική θέση της μητέρας του ως γυναίκα εντός αυτής;

B.2.β. Μελέτη Θεμελιωμένης Θεωρίας

Η παρούσα έρευνα αποτελεί μελέτη θεμελιωμένης θεωρίας, διότι επιχειρεί να παράγει μια θεωρία, υπό τη μορφή συμπερασμάτων και αλληλοεξαρτώμενων παραγόντων, όσον αφορά το παρόν υπό μελέτη φαινόμενο, δηλαδή τους παράγοντες διαμόρφωσης του πολιτισμικού κεφαλαίου στα νήπια, τον βαθμό επιρροής του καθενός σε αυτήν, και την εκδήλωση των πτυχών του, μέσω της αναγνώρισης και ερμηνείας του συμβολικού φορτίου των υποδειχθέντων ενδυματολογικών κωδίκων, εκ μέρους των νηπίων. Αυτή η θεωρία θεμελιώνεται στα δεδομένα που συγκεντρώνονται σταδιακά κατά τη διάρκεια της μελέτης, δηλαδή σε αυτά που αναζητήθηκαν βιβλιογραφικά σε επιστημονικά κείμενα και προηγούμενες κοινωνιολογικές μελέτες πχ. Bourdieu & Passeron κ.α., αλλά και σε αυτά που θα συλλεχθούν κατά την ερευνητική πορεία, μέσω των πραγματοποιηθεισών συνεντεύξεων. Ως μέθοδος συλλογής δεδομένων, αποτελούν τη συνηθέστερη για τις μελέτες θεμελιωμένης θεωρίας, πολλές φορές σε συνδυασμό και με άλλες μεθόδους. Ο τρόπος διεξαγωγής και οι λεπτομέρειες τους περιγράφονται σε επόμενη υποενότητα.

Πρόκειται για ερευνητική προσέγγιση στην ποιοτική έρευνα που προέρχεται από τον επιστημονικό κλάδο της κοινωνιολογίας. Η συλλογή των χρήσιμων πληροφοριών διεξάγεται με τις συχνές επισκέψεις του ερευνητή στο «πεδίο». Παρατηρείται μια επαναλαμβανόμενη κίνηση εκ μέρους του ερευνητή μεταξύ των επισκέψεων, δηλαδή μπρος στο «πεδίο» για συλλογή δεδομένων, πίσω στη βάση για ανάλυση αυτών, και μια συνεχής σύγκρισή τους με την ανακλύπτουσα θεωρία. Η παρούσα διαδικασία συνεχίζεται μέχρι να φθίνει η απόδοση και να μην προστίθενται επιπλέον καινούργιες ή ανατρεπτικές πληροφορίες ως προς την εξέλιξη της έρευνας. Αναφέρεται μερικές φορές και ως μέθοδος σταθερής συγκριτικής ανάλυσης δεδομένων (Robson,2010:195,226-229).

B.2.γ. Δειγματοληπτική στρατηγική

Η δειγματοληπτική στρατηγική που χρησιμοποιείται κυρίως στις μελέτες θεμελιωμένης θεωρίας, συνεπώς και στην παρούσα έρευνα, είναι η σκόπιμη ή θεωρητική δειγματοληψία (Robson,2010:229). Σε αυτή την περίπτωση, δεν θεωρείται αυτοσκοπός η δημιουργία ενός αντιπροσωπευτικού δείγματος του πληθυσμού, διότι δεν υφίσταται η πρόθεση για στατιστική γενίκευση σε άλλον πληθυσμό, πέραν του υπό της παρούσης έρευνας δείγματος. Πρόκειται για εσωτερική δυνατότητα γενίκευσης ή θεωρητική, που βασιζόμενη στο παρόν δείγμα στοχεύει να αναπτύξει μια θεωρία, η οποία ίσως βοηθήσει στην κατανόηση άλλων καταστάσεων ή παρόμοιων μελετών (Robson,2010:209,210). Πρόκειται για δειγματοληψία που δεν είναι πιθανοτήτων, καθώς η δυνατότητα προσδιορισμού της πιθανότητας συμπερίληψης κάθε ατόμου στο δείγμα δεν παρέχεται, όπως επίσης και η δυνατότητα υπολογισμού του σφάλματος εκτίμησης (Robson,2010:313; Ζαφειρόπουλος,2005:125).

Η δόμηση ενός σκόπιμου δείγματος επί της παρούσης θα πραγματοποιηθεί ανάλογα με τις εξειδικευμένες ανάγκες της έρευνας και την επιθυμητή διευκόλυνση στην μετέπειτα διατύπωση της θεωρίας. Η δειγματοληπτική επιλογή των συμμετεχόντων νηπίων και των γονέων τους θα είναι συγκεκριμένη, το δείγμα ενδέχεται να αλλάξει ή να επεκταθεί, καθοδηγούμενο από την ανακλύπτουσα θεωρία και την ενδιάμεση ανάλυση δεδομένων. Στόχος είναι η ανάδυση πρόσθετης πληροφόρησης, που θα βοηθήσει στη δημιουργία εννοιολογικών κατηγοριών⁶ στο στάδιο της τελικής ανάλυσης των συλλεγμένων δεδομένων (Robson,2010:229,315).

Όσον αφορά το σχηματισμό του δείγματος, πέραν της προαναφερθείσας σκοπιμότητας σε αυτόν, θα ληφθούν επιπλέον υπόψη οι παράγοντες διαμόρφωσης του πολιτισμικού κεφαλαίου που αναδείχθηκαν από το θεωρητικό πλαίσιο, ως σημαντικές διαστάσεις επιρροής των ποιοτικών αποτελεσμάτων της έρευνας. Θα ενσωματωθούν στη δειγματοληπτική διαδικασία με συγκεκριμένο τρόπο, ώστε να συμπεριληφθούν αντιπρόσωποι από κάθε πιθανό συνδυασμό των παραγόντων/ διαστάσεων. Πρόκειται για δειγματοληψία διαστάσεων. Οι εν λόγω διαστάσεις αφορούν δημογραφικά και ανθρωπολογικά στοιχεία των συμμετεχόντων γονέων: ημερομηνία γέννησης, γεωγραφικός παράγοντας (τόπος προέλευσης και κατοικίας), εθνικότητα, επαγγελματική ιδιότητα, μορφωτικό επίπεδο, οικονομική κατάσταση. Η

---

⁶ Ως κατηγορία νοείται μια αυτόνομη μονάδα πληροφορίας που αποτελείται από θεματικά παρεμφερή γεγονότα, αντιλήψεις, περιστάσεις.

τελευταία αποτελεί την καθοριστικότερη διάσταση στην έρευνα και το δειγματοληπτικό σχηματισμό, διότι μέσω του δηλωθέντος ετήσιου οικογενειακού εισοδήματος που θα ζητηθεί από τους γονείς, θα κριθεί και η κατάταξή τους στην κοινωνική ιεραρχία, η οποία, όπως αποδείχθηκε από το θεωρητικό πλαίσιο, αποτελεί τον πιο δραστικό παράγοντα διαμόρφωσης και μεταβίβασης του πολιτισμικού κεφαλαίου και της κυρίαρχης κουλτούρας από τους γονείς στα νήπια. Συνεπώς, το κάθε νήπιο με τους γονείς του θα θεωρηθούν μέλη- αντιπρόσωποι μιας κοινωνικής τάξης (βασικής, μεσαίας και ανώτερης) με κοινές ιδιότητες, που θα μελετηθούν ώστε να εξαχθούν συμπεράσματα για την τάξη που ανήκουν (Robson,2010:314).

B.2.δ. Μέθοδοι Συλλογής Δεδομένων

Η μέθοδος που θα χρησιμοποιηθεί για τη συλλογή των δεδομένων είναι εκείνη των συνεντεύξεων, η οποία χρησιμοποιείται κυρίως στις μελέτες θεμελιωμένης θεωρίας, είτε ως μοναδική προσέγγιση, είτε σε συνδυασμό με άλλες μεθόδους (Robson,2010:228,320). Οι συνεντεύξεις ενδείκνυνται για την παρούσα ποιοτική έρευνα, διότι επικεντρώνεται στο νόημα που έχει το υπό μελέτη φαινόμενο για τους συμμετέχοντες σε αυτήν, δηλαδή για το πώς αντιλαμβάνονται και ερμηνεύουν το συμβολικό φορτίο των ενδυματολογικών κωδικών τα συγκεκριμένα νήπια, ανάλογα με το πολιτισμικό τους κεφάλαιο, και κατά επέκταση με εκείνο των γονέων τους (King,1994 ό.α. στο Robson,2010:322).

Οι συνεντεύξεις θα διεξαχθούν μεταξύ της ερευνήτριας και των επιλεγμένων νηπίων και με τους γονείς αυτών. Στην περίπτωση των νηπίων, οι συνεντεύξεις θα διεξαχθούν με την παράλληλη προβολή προσεκτικά επιλεγμένων φωτογραφιών⁷, οι οποίες είναι εστιασμένες σε ποικίλους ενδυματολογικούς κώδικες, ως σημειωτικά συστήματα, που υποδηλώνουν στοιχεία πολιτισμικής και κοινωνιολογικής φύσεως. Τα νήπια θα κληθούν να εντοπίσουν το συμβολικό φορτίο που κρύβουν οι φωτογραφίες, απαντώντας στις εξής ερωτήσεις που θα συνοδεύουν την προβολή της κάθε μίας: «Τι βλέπεις;», «Τι σου θυμίζει;», «Τι καταλαβαίνεις;». Πριν την έναρξη της κάθε συνέντευξης, τα νήπια θα διαβεβαιωθούν ότι δεν απαιτούνται «σωστές» απαντήσεις εκ μέρους τους, ότι η συνέντευξη θα γίνει με τη μορφή χαλαρής

---

⁷ Οι επιλεγμένες φωτογραφίες που θα χρησιμοποιηθούν κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων βρίσκονται σε ξεχωριστό παράρτημα στο τέλος της παρούσης εργασίας. Η σκοπιμότητα της χρήσης τους, η ανάλυση των συμβολικών τους φορτίων και οι αναμενόμενες απαντήσεις εκ μέρους των νηπίων περιγράφονται σε επόμενη υποενότητα.

συζήτησης και ότι ουσιαστικά χρειάζονται οι απόψεις τους πάνω στις φωτογραφίες που θα δουν. Στόχος είναι η επίτευξη ενός κλίματος οικειότητας κατά τη διάρκεια της συνέντευξης και άνεσης εκ μέρους τους στη διατύπωση των απαντήσεών τους.

Οι συνεντεύξεις των νηπίων χαρακτηρίζονται ως ημιδομημένες, διότι οι ερωτήσεις που θα τους τεθούν συνοδευόμενες από τις προβαλλόμενες φωτογραφίες είναι προκαθορισμένες. Ωστόσο, ανάλογα με τις εκάστοτε ανακύπτουσες ανάγκες κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων, η διατύπωση και η διάταξή τους ενδέχεται να τροποποιηθούν, ή να δοθούν εξηγήσεις, σε μια προσπάθεια αναπροσαρμογής σε αυτές. Ο γνώμονας που θα παραμείνει σταθερός, και στην προαναφερθείσα ενδεχόμενη κατάσταση, είναι η μη κατευθυντήρια γραμμή ή τάση επιρροής στη διαμόρφωση των απαντήσεών τους εκ μέρους της συνεντεύκτριας. Πρωτεύον και αδιαπραγμάτευτο ενδιαφέρον θα δοθεί στην εκμείευση αυθόρμητων και ειλικρινών απαντήσεων εκ μέρους των νηπίων (Robson,2010:320,321).

Αναφορικά με τους γονείς, όπως περιγράφηκε και στην προηγούμενη υποενότητα, θα τους ζητηθούν ορισμένα δημογραφικά και ανθρωπολογικά στοιχεία τους. Συγκεκριμένα, αυτά είναι η ημερομηνία γέννησής τους, ο τόπος καταγωγής τους και ο τόπος μόνιμης κατοικίας τους (ως παράμετροι του γεωγραφικού παράγοντα διαμόρφωσης του πολιτισμικού κεφαλαίου τους και της μεταβίβασης της κυρίαρχης τοπικής κουλτούρας και παράδοσης), η εθνικότητά τους, η επαγγελματική τους ιδιότητα, το μορφωτικό επίπεδό τους επικυρωμένο από τίτλους σπουδών (ως θεσμοποιημένη μορφή του πολιτισμικού τους κεφαλαίου), και η κατάταξη του ετήσιου δηλωθέντος οικογενειακού τους εισοδήματος στις εξής κατηγορίες: «0-14.999€», «15.000-29.999€» και «30.000€ και άνω», ως κριτήριο κατάταξής τους στην κοινωνική ιεραρχία, δηλαδή αντίστοιχα στη «βασική», «μεσαία» και «ανώτερη τάξη».

Η «συνέντευξη» με τους γονείς δεν θεωρείται ξεχωριστή πλήρως δομημένη συνέντευξη, παρόλο που περιλαμβάνει προκαθορισμένες ερωτήσεις όπως σε ένα ερωτηματολόγιο δειγματοληπτικής έρευνας. Αυτό συμβαίνει διότι αποτελεί αναπόσπαστο συμπληρωματικό μέρος της κάθε ημιδομημένης συνέντευξης με τα νήπια, εφόσον θα τους ζητηθούν καθαρά δημογραφικά και ανθρωπολογικά στοιχεία που δεν δύνανται να δώσουν τα ίδια τα νήπια, λόγω της μικρής ηλικίας τους, ωστόσο θα μπορούσαν, εάν τους είχε ζητηθεί να συμμετάσχουν στην ίδια έρευνα σε εφηβική ή ενήλικη ηλικία. Συνεπώς, τα παραπάνω δεδομένα ενσωματώνονται στην κάθε ημιδομημένη συνέντευξη ως προκαταρκτικές εξαιρετικά δομημένες ερωτήσεις (Robson,2010:321,330).

Οι συνεντεύξεις των νηπίων πρόκειται να μαγνητοφωνηθούν προς διευκόλυνση της ερευνήτριας για την ενδιάμεση και τελική ανάλυση των ποιοτικών δεδομένων της έρευνας. Οι απαντήσεις των γονέων στα δημογραφικά και ανθρωπολογικά στοιχεία που θα τους ζητηθούν πρόκειται να καταγραφούν χειρόγραφα ως σημειώσεις. Η πρόθεση για εχεμύθεια απέναντι στα προσωπικά τους δεδομένα και η ανωνυμία της συμμετοχής τους στην έρευνα θα διαβεβαιωθούν στους γονείς πριν την έναρξη των συνεντεύξεων. Επιπλέον, θα τους ζητηθεί άδεια για την καταγραφή σημειώσεων και τη μαγνητοφώνηση των τέκνων τους (Robson,2010:329).

B.2.ε. Χρήση του φωτογραφικού υλικού ως ποιοτικοί δείκτες των πτυχών του πολιτισμικού κεφαλαίου

Υπάρχει σκοπιμότητα ως προς την επιλογή του συγκεκριμένου φωτογραφικού υλικού, πάνω στο οποίο θα βασιστούν οι συνεντεύξεις. Οι επιλεγθείσες φωτογραφίες στοχεύουν στην ανάδυση των ποικίλων πτυχών του πολιτισμικού κεφαλαίου των νηπίων, και κατά επέκταση των γονέων του, εφόσον μεταβιβάζεται. Συνδέονται με τομείς πολιτιστικής, πολιτισμικής, κοινωνικής, ψυχολογικής, πνευματικής και θρησκευτικής φύσεως. Είναι επικεντρωμένες στον εκάστοτε ενδυματολογικό κώδικα, τον οποίο και επιδεικνύουν. Ακολουθεί αναλυτική περιγραφή της σκοπιμότητας χρήσης της κάθε φωτογραφίας, των αναμενόμενων-πιθανών απαντήσεων των νηπίων πάνω σε αυτές και της λειτουργίας τους ως ποιοτικοί δείκτες των εκφάνσεων του πολιτισμικού κεφαλαίου.

Κούκλες Barbie: Πωλούνται στα παιδιά όλου του κόσμου. Παρόλο που προορίζονται για παιχνίδι, ντύνονται σύμφωνα με την κυρίαρχη ενδυματολογική μόδα της εποχής. Ως υλικοί φορείς διάδοσης της μόδας, προωθούν συγκεκριμένα πρότυπα γυναικείας ομορφιάς, της κοινωνικής θέσης της γυναίκας, όπως επίσης και ένα πρότυπο του ιδανικού τρόπου ζωής και άνεσης άμεσα συνδεδεμένου με το υψηλό κοινωνικοοικονομικό status (Waquet&Laporte,2007:13-14). Η επιλογή της φωτογραφίας έγινε ώστε να αναδειχθούν οι απόψεις των υπό μελέτη νηπίων για τα παραπάνω πρότυπα και έπειτα για τις ενασχολήσεις τους που σχετίζονται με τις κούκλες πχ. αν τις παίζουν, βλέπουν ταινίες με αυτές, εμπνέονται από τα ρούχα τους,

τους αναγνωρίζουν την καθημερινή μόδα, τις συνδέουν με τα «ψώνια», τη μόδα κ.α.

Jeans: Η φωτογραφία επιλέχθηκε ώστε να αναδειχθεί η αναγνώριση ή όχι των jeans από τα νήπια και η σύνδεσή τους με την χρήση τους στην καθημερινότητα, την άνεση και την κυρίαρχη μόδα, εφόσον σήμερα αποτελούν το πιο mainstream ρούχο, συμβολίζοντας την τυποποίηση και παγκοσμιοποίηση της δυτικής μόδας (βλ. Α.4.ε).

Ινδική ενδυμασία: Επιλέχθηκε για προβολή με σκοπό την εξέταση επιπλέον γνώσεων των νηπίων πάνω στους πολιτισμικούς ενδυματολογικούς κώδικες και την πιθανή σύνδεσή τους με ένα διαφορετικό βιοτικό επίπεδο, με τη ζωή σε «κάποια άλλη χώρα» και με μια διαφορετική κουλτούρα «από τη δικιά μας».

Γιατρός: Επιλέχθηκε για να εξεταστεί η αναγνώριση της ενδυμασίας- στολής του ως διακριτικό της επαγγελματικής του ιδιότητας (βλ.Α.5.ιβ'), πιθανώς και σε σύνδεση με το υψηλό κοινωνικοοικονομικό status του επαγγέλματος, ή την εξουσία που ασκούν έμμεσα στους ασθενείς τους. Έπειτα, για να αναδειχθεί κάποια πιθανή αφαιρετική σύνδεση εκ μέρους των νηπίων με την επιτακτική ανάγκη της επίσκεψης σε επιστήμονες του κλάδου υγείας για τη διασφάλιση της ανθρώπινης υγείας.

Έλληνες φαντάροι: Επιλέχθηκε για να αναδειχθεί εάν αντιλαμβάνονται τη σκοπιμότητα της ομοιομορφίας της στολής τους και εάν την ταυτίζουν με τα στρατιωτικά τους καθήκοντα. Επιπλέον, εάν την αναγνωρίζουν ως σύμβολο επιβολής της εξουσίας, της πολεμικής σκοπιμότητας, αλλά και ενός γενικότερου περιορισμού πχ. είτε στον τρόπο ζωής των στρατιωτών ή στην απουσία ενδυματολογικών τους εναλλακτικών (βλ.Α.5.ιά).

Εργαζόμενη γυναίκα: Η φωτογραφία επικεντρώνεται στην υιοθέτηση ενός χαρακτηριστικού και ομοιόμορφου ενδυματολογικού κώδικα από τις εργαζόμενες γυναίκες σε γραφείο (βλ.Α.5.ιβ').

Νουκοκυρά: Αντίστοιχα, η φωτογραφία επικεντρώνεται στην παραμελημένη και κουρασμένη φυσιογνωμία μιας νοικοκυράς και μητέρας.

Οι δύο φωτογραφίες σκόπιμα θα προβληθούν συνεχόμενα, ώστε να γίνει η μεταξύ τους σύγκριση εκ μέρους των νηπίων. Η σύγκριση των εικονιζόμενων ενδυματολογικών κωδίκων στοχεύει στην εκδήλωση της θέσης που κατέχει η μητέρα των εξεταζόμενων νηπίων εντός της οικογένειάς τους, της οικογενειακής τους δομής και κουλτούρας, τον επαγγελματικό ή μη βίο της μητέρας, την υπόληψή αυτής εντός

του συζυγικού ζεύγους, και περαιτέρω της αντίληψης των νηπίων γενικότερα για την κοινωνική θέση και ρόλο της γυναίκας (βλ.Α.5.ζ).

Ελένη Μενεγάκη: Τηλεπαρουσιάστρια της πιο mainstream ενημερωτικής ψυχαγωγικής εκπομπής στην ελληνική τηλεόραση με τα μεγαλύτερα ποσοστά τηλεθέασης. Απευθύνεται στη μέση ελληνίδα νοικοκυρά, την οποία εκφράζει, ενημερώνει, νουθετεί και ασκεί τεράστια επιρροή πάνω της. Σε καθημερινή βάση εταιρίες έτοιμης ένδυσης, υπόδησης, κόσμησης, καλλυντικής φροντίδας, οικιακών συσκευών κ.α. την εμπιστεύονται ως «βιτρίνα» για τη διαφήμιση και προώθηση των προϊόντων τους. Χαρακτηρίζεται ως ηγέτης της μόδας. Δημιουργεί μια μόδα μέσω των δικών της ενδυματολογικών επιλογών, οι οποίες ελέγχονται από το marketing, τη διαδίδει μέσω της εκπομπής της στην πλειοψηφία των Ελληνίδων, οι οποίες και τη μιμούνται, αναγνωρίζοντάς της και νομιμοποιώντας της αυτή την αυθεντία (Waquet&Laporte,2007:48,49,75). Σε περίπτωση αναγνώρισής της από τα νήπια, εκδηλώνεται η παρακολούθηση της εκπομπής της από τις μητέρες τους, όπως επίσης και οι παραπάνω συμπεριφορές επιρροής και μίμησης εκ μέρους τους.

Ελληνική παραδοσιακή ενδυμασία: Δείγμα της καταγεγραμμένης (documentary) κουλτούρας ενός συγκεκριμένου παρελθοντικού χωροχρόνου. Με την προβολή της διερευνάται η ικανότητα αναγνώρισής της από τα νήπια ως επιβιώσας ενδυματολογικός κώδικας από μια προγενέστερη εποχή, με ό,τι αυτό συνεπάγεται πχ. διαφορετικές βιοτικές συνθήκες, και κατά επέκταση η συμβολή των γονέων τους στις γνώσεις τους για την ιστορία, την πατρίδα και την παράδοση, όπως αυτές εκφράζονται μέσα από πιθανά διατηρητέα παραδοσιακά έθιμα και ενασχολήσεις που ασκούν στην οικογένειά τους (βλ.Α.3.ε).

Αφρικάνικο dashiki: Πρόκειται για παραδοσιακή πολιτισμική ενδυμασία, η οποία και ενσωματώθηκε στην επικρατούσα μόδα, συμβολίζοντας καθ' αυτόν τον τρόπο την εκδίκηση των υποτελών κοινωνικών ομάδων (βλ.Α.5.στ). Δεν αναμένεται από τα νήπια να αναγνωρίσουν επακριβώς τη συγκεκριμένη ενδυμασία, ωστόσο όμως να την αντιληφθούν ως ενδυματολογικό κώδικα από άλλη χώρα και άλλο πολιτισμό, εντοπίζοντας παράλληλα την ύπαρξη και χρήση της στην καθημερινή μόδα.

Έγγρωμοι gangsters: Gangsters: Οι αρχηγοί και τα μέλη αντικοινωνικών και παράνομων ομάδων φέρουν δικά τους ενδυματολογικά και όχι μόνο σημάδια εξουσίας μέσω των οποίων πετυχαίνουν τη διαφοροποίηση τους από παρόμοιες

ομάδες και από το ευρύτερο κοινωνικό σύνολο. Μέσω της εμφάνισής τους εντάσσονται στην ομάδα τους και έμμεσα δηλώνουν την υπακοή στους άγραφους νόμους και συμβάσεις αυτής (βλ.Α.5.β&Α.5.γ). Από τα νήπια αναμένεται να αναγνωρίσουν τα στοιχεία της εμφάνισής τους (όπλα, κοσμήματα) ως σύμβολα εξουσίας, να διακρίνουν την ομαδικότητα τους, να εντοπίσουν το χρώμα της επιδερμίδας τους και να το σχολιάσουν ανάλογα με τις αντιλήψεις τους. Επιπλέον, να διαπιστωθεί η πιθανή σύνδεση της φωτογραφίας με τη ζωή σε άλλες χώρες, με τις ταινίες- τηλεόραση, την έννοια της εγκληματικότητας ή πιθανώς προκαλούμενα συναισθήματα φόβου.

Απόκριες: Η μεταμφίεση στις απόκριες ερμηνεύεται ως τελετουργικό παιχνίδι που επιτρέπει την άρνηση της σύγχρονης μόδας, την υπέρβαση και τον παλιμπαιδισμό. Παράλληλα έχει καθιερωθεί ως γιορτή στην Ελλάδα, εφόσον συνδέεται και με την κυρίαρχη σε αυτήν θρησκεία (Waquet&Laporte,2007:96). Επιλέχθηκε με σκοπό την αναγνώριση εκ μέρους των νηπίων της γιορτινής διάθεσης στις αποκριάτικες ενδυμασίες, τη γνώση του ό,τι «δεν ντυνόμαστε έτσι κάθε μέρα» και περαιτέρω τη σύνδεσή τους με τη θρησκεία, τα τηρούμενα έθιμα και τις παραδόσεις στην Ελλάδα και κατά πόσο τα βιώνουν εντός της οικογένειάς τους.

Παίκτης του basketball: Επιλέχθηκε σκόπιμα φωτογραφία με το συγκεκριμένο άθλημα, διότι δεν είναι τόσο δημοφιλές όσο το ποδόσφαιρο, ώστε να εξεταστεί καλύτερα η γνώση των νηπίων πάνω στον αθλητικό τομέα ή ως πολιτιστική τους ενασχόληση ή προτροπή για άθληση εκ μέρους της οικογένειά τους. Αρχικά όμως αναμένεται η αναγνώριση της αθλητικής περιβολής του basketball και η ταύτισή της με το συγκεκριμένο άθλημα και την ιδιότητα του αθλητή.

Αρχαιοελληνικά αγάλματα: Πρόκειται για υλικούς φορείς της μόδας που μεταφέρουν στο σήμερα την ενδυματολογική μόδα της εποχής τους (Waquet&Laporte,2007:27,42). Με την προβολή τους αναζητείται από τα νήπια καταρχάς η αναγνώρισή τους, έπειτα η σύνδεσή τους με την ιστορία μας και τη διατήρησή τους από την αρχαιότητα και η περιγραφή της ενδυμασίας τους σε σχέση με την κοινωνική θέση, το οικονομικό και βιοτικό επίπεδο που αντιλαμβάνονται σε σχέση με αυτά.

Άστεγος- Άπορος: Στην περίπτωση βλέψης ενός ρακένδυτου άνδρα, η προσπάθεια αποκωδικοποίησης της ενδυμασίας ποικίλει ανάλογα με τις κοινωνικές αντιλήψεις

του νηπίου που του μεταβίβασε η οικογένειά του για το φαινόμενο της φτώχειας. Ωστόσο όμως, η πλειοψηφία συνηθίζει να συνδέει την έννοια ενός «φτωχού» ή «άστεγου» με μια «διαρκή προσπάθεια επιβίωσης», άρα με «απατεώνα» (βλ.Α.5.στ). Ζητούμενο από την προβολή της συγκεκριμένης φωτογραφίας είναι κυρίως η αναγνώριση του χαμηλού κοινωνικοοικονομικού επιπέδου του μέσω της ενδυμασίας του εκ μέρους των νηπίων και έπειτα τα υπόλοιπα.

Πορτρέτο της Μαρίας- Αντουανέτας: Ως έργο τέχνης αποτελεί υλικό φορέα της ενδυματολογικής μόδας της εποχής δημιουργίας του. Η προβολή του αποσκοπεί στην ανίχνευση της υψηλής κοινωνικής θέσης της εικονιζόμενης ως βασίλισσας, το αντίστοιχο κοινωνικοοικονομικό status και τις βιοτικές συνθήκες εκ μέρους των νηπίων μέσω της αντίληψής τους για τον ενδυματολογικό της κώδικα.

Παρέα punk: Οι οπαδοί του μέσω ολόκληρης της εμφάνισής τους δηλώνουν την αντισυμβατικότητα τους προς το καθεστώς, την αμφισβήτηση και υπέρβαση των υφιστάμενων σεξουαλικών, κοινωνικών και πολιτικών ταμπού της εποχής (βλ.Α.5.δ). Από τα νήπια αναμένεται να εντοπίσουν στη φωτογραφία τα αντισυμβατικά στοιχεία της εμφάνισής τους, να τα ερμηνεύσουν αναλόγως με τις κοινωνικές αντιλήψεις τους και να εκφράσουν πιθανά συναισθήματα, θαυμασμού ή φόβου, στη βλέψη τους.

Άνδρας με tattoo: Η συμβολική διακόσμηση του ανθρώπινου σώματος έχει βαθιές ρίζες στην έμφυτη ανάγκη για να δηλώσει κανείς το ποιόν του (K.Groning,1997 ό.α. στο Waquet & Laporte,2007:71). Η ερμηνεία των tattoos είναι αμφιλεγόμενη από το κοινωνικό σύνολο και εξαρτάται από την πολιτιστική ταυτότητα, τις κοινωνικές αντιλήψεις, την πολιτική ιδεολογία, την ηθική και τη θρησκεία εκείνου που τα κρίνει. Η προβολή της εικόνας στοχεύει στην ανάδυση των απόψεων των νηπίων για τα tattoo σύμφωνα με τους παραπάνω παράγοντες που χαρακτηρίζουν τις οικογένειές τους, και τη σύνδεση των tattoo γενικά με τη χρησιμότητά τους, με κάποιο συγκεκριμένο τρόπο ζωής, την κυρίαρχη μόδα.

Φυλακισμένοι με ριγέ στολές: Η επιβολή της συγκεκριμένης υποχρεωτικής στολής αποτελούσε επί αιώνες το ισχυρότερο σύμβολο του κοινωνικού αποκλεισμού (βλ.Α.5.ιβ'). Με την προβολή της αναμένεται εκ μέρους των νηπίων η αναγνώριση της σκοπιμότητας της υποχρεωτικής χρήσης τους από τους φυλακισμένους, η σύνδεσή τους με την ιδιότητα του κρατούμενου, ή αντίθετα ο παραλληλισμός τους με τη μόδα (π.χ. ριγέ υφάσματα) ή με τις απόκριες.

Κρατούμενοι των ISIS: Η σκοπιμότητα της παρούσας φωτογραφίας έγκειται στην ανάδυση της αντίληψης της βίαιης κράτησης ομήρων, του πολέμου, της σκόπιμης υποχρεωτικής ενδυμασίας όπως στην παραπάνω εικόνα και στον έλεγχο των γνώσεων των νηπίων για την επικαιρότητα και τις πρακτικές που τις προκαλούν, πχ. η καθημερινή παρακολούθηση τηλεόρασης των γονέων τους.

Νεόνυμφοι: Η χρήση της εικόνας στοχεύει στην αναγνώριση εκ μέρους του νηπίου της χρήσης του νυφικού και γαμπριάτικου ενδύματος στη γαμήλια τελετή μετάβασης ως πιστοποιητικό αυτής (βλ.Α.5.η). Επιπλέον, αναζητείται η πιθανή σύνδεση του γάμου, ως κοινωνικό φαινόμενο, με τη θρησκεία, τη δημιουργία οικογένειας, αλλά και με ανθρώπινα συναισθήματα, όπως η αγάπη και η ασφάλεια της οικογένειας.

Ιερείς της ορθόδοξης χριστιανικής θρησκείας: Η χρήση της αποσκοπεί στην αναγνώριση εκ μέρους των νηπίων του κοινωνικοοικονομικού τους status μέσω της πλουσιοπάροχης ενδυμασίας τους, της ιδιότητάς τους ως ιερείς μέσω των αντίστοιχων συμβόλων της θρησκευτικής εξουσίας τους και έπειτα η αφαιρετική σύνδεση της εικόνας με την ορθόδοξη χριστιανική θρησκεία και τη ζωή του Χριστού.

B.2.στ. Διασφάλιση Εγκυρότητας και Αξιοπιστίας

Σύμφωνα με τον Mason(1996) ό.α. στο Robson(2010:203), η εγκυρότητα της ερμηνείας εξαρτάται από το δρόμο που φτάσαμε στο «τελικό προϊόν» και συνεπώς συνίσταται η συνεχής επίδειξη και αιτιολόγηση των βημάτων μέσω των οποίων δημιουργήθηκε. Παρόλο που στη μελέτη θεμελιωμένης θεωρίας το θεωρητικό πλαίσιο αποτελεί τη βάση στην οποία αναπτύσσεται η ερμηνεία, και ταυτόχρονα το αντικείμενο ελέγχου της, οι απειλές στην εγκυρότητά της ελλοχεύουν. Πχ. οι τρόποι που παρουσιάζονται οι ερευνητικές συνεντεύξεις, δηλαδή η πλήρης ή όχι απομαγνητοφώνηση που εξαρτάται από τον τρόπο ανάλυσης των δεδομένων, δεν διακρίνονται ιδιαίτερα για την επιστημονική τους αυστηρότητα. Το περιεχόμενο και η ερμηνεία τους είναι ισχυρά, όχι όμως και η επάρκειά τους στις απαιτούμενες πληροφορίες (Robson,2010:344).

Στην παρούσα εργασία θα γίνει αποσπασματική απομαγνητοφώνηση των συνεντεύξεων, διότι θα δοθεί βάση στο περιεχόμενό τους και την μετέπειτα ερμηνεία

του ανάλογα με το θεωρητικό πλαίσιο. Άλλωστε, το περιεχόμενο θα ερμηνευθεί σύμφωνα με τις εκάστοτε εννοιολογικές κατηγορίες στην ανάλυση των δεδομένων, οι οποίες και συμπίπτουν με τις φωτογραφίες *-δείκτες ποικίλων ενδυματολογικών κωδίκων*, που χρησιμοποιήθηκαν σκόπιμα για την εκμείωση του πολιτισμικού κεφαλαίου κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων.

Οι απειλές στην εγκυρότητα της ποιοτικής έρευνας σύμφωνα με τους Lincoln και Guba(1985), ό.α. στο Robson(2010:203-204,208), είναι η αντιδραστικότητα, δηλαδή ο βαθμός επιρροής του ερευνητή στο υπό μελέτη περιβάλλον και ιδιαίτερα στη συμπεριφορά των εμπλεκόμενων, η μεροληψία των αποκρινόμενων, δηλαδή η συσκότιση ή απόκρυψη πληροφοριών ή αντίθετα η παροχή αρεστών απαντήσεων στον ερευνητή εκ μέρους τους και τέλος η μεροληψία του ερευνητή, δηλαδή οι απόψεις και οι προκαταλήψεις του που δύνανται να μεταβάλλουν ποικιλοτρόπως τη συμπεριφορά του στο ερευνητικό περιβάλλον, στα επιλεγθέντα άτομα για συνέντευξη ή στα ερωτήματα που θα τους θέσει. Οι προαναφερθείσες απειλές μπορεί να μετριαστούν με τη στρατηγική της πλήρους καταγραφής των δραστηριοτήτων κατά τη διεξαγωγή της μελέτης, δηλαδή των σημειώσεων, των πρωτογενών δεδομένων, των συνεντεύξεων, των λεπτομερειών για την κωδικοποίηση και ανάλυση δεδομένων. Καταγράφοντας τα παραπάνω δημιουργείται κατά κάποιον τρόπο ένα «ερευνητικό ημερολόγιο», πάνω στο οποίο ο ερευνητής βασίζεται ανά πάσα στιγμή κατά την εξέλιξη της έρευνας, αντιμετωπίζοντας έγκαιρα τις απειλές χρησιμοποιώντας τις συλλεγμένες αποδείξεις και προσωρινές αναφορές.

Σε μια προσπάθεια ελάττωσης των προαναφερθέντων απειλών, εφόσον η δυνατότητα για *ενημέρωση και υποστήριξη συναδέλφων* (Robson,2010:207) που να εμπλέκονται επίσης στην παρούσα έρευνα δεν υφίσταται, κυρίως για την μείωση πιθανής μεροληψίας της ερευνητριας, συνεπώς η μοναδική στρατηγική που θα χρησιμοποιηθεί είναι η προαναφερθείσα πλήρης καταγραφή των δραστηριοτήτων, με τον τρόπο που περιγράφηκε παραπάνω, και πάντα με στόχο την αιτιολόγηση και θεωρητική τεκμηρίωση των βημάτων και των επιλογών, την ανατροφοδότηση όπου απαιτείται, όπως επίσης και τη δημιουργία λογικών συμπερασμών.

Τέλος, όσον αφορά την αξιοπιστία, ο τυπικός της έλεγχος αποκλείεται, λόγω της απουσίας της δυνατότητας τυποποίησης των μεθόδων παραγωγής ποιοτικών δεδομένων. Η ελαχιστοποίηση του κινδύνου στην αξιοπιστία που έγκειται κατά τη συλλογή των δεδομένων και την καταγραφή τους, γίνεται επίσης μέσω της πλήρους καταγραφής των δραστηριοτήτων (Robson,2010:209).

B.2.ζ. Μέθοδοι Ανάλυσης των Δεδομένων

Στις μελέτες θεμελιωμένης θεωρίας γενικά, και στην παρούσα εργασία ειδικά, επιζητείται η δημιουργία μιας θεωρίας που να εξηγεί το τι είναι κεντρικό στα δεδομένα. Η θεωρία δομείται καθ' όλη την ανάλυση μέσω της αλληλεπίδρασης με τα δεδομένα, με συνεχείς συγκρίσεις μεταξύ τους και με τη διατύπωση ανακυπτόντων ερωτημάτων βάσει αυτών. Σύμφωνα με τους Pidgeon & Henwood, 1996 ό.α. στο Robson,2010:585, η συγκεκριμένη διαδικασία αναφέρεται ως μέθοδος συνεχούς σύγκρισης. Συνεπώς, στόχος είναι μια κεντρική κατηγορία που να βρίσκεται σε υψηλό επίπεδο αφαιρετικότητας και να θεμελιώνεται στα συλλεχθέντα και αναλυθέντα δεδομένα.

Η ανάλυση των ποιοτικών δεδομένων της έρευνας που προέκυψαν από τις συνεντεύξεις των νηπίων θα πραγματοποιηθεί σε τρία στάδια:

Ανοιχτή Κωδικοποίηση: Αφορά την προετοιμασία και κατηγοριοποίηση των συλλεγμένων δεδομένων από τις συνεντεύξεις για την εύρεση εννοιολογικών κατηγοριών. Οι καταγραφές των συνεντεύξεων διαιρούνται σε διακριτά τμήματα με αποτέλεσμα να δημιουργούνται ετικέτες-κώδικες για κάθε διακριτό τμήμα (Robson,2010:586). Επί της παρούσης, εφόσον στις συνεντεύξεις χρησιμοποιήθηκαν φωτογραφίες επικεντρωμένες σε ποικίλους ενδυματολογικούς κώδικες για την εκμείυση των πτυχών του πολιτισμικού κεφαλαίου, οι καταγραφές των απομαγνητοφωνήσεων διαιρέθηκαν εξ' αρχής σε διακριτά τμήματα, ανάλογα με τον τίτλο-περιεχόμενο των φωτογραφιών. Κάθε διακριτό τμήμα αντιστοιχεί σε κωδικούς-ετικέτες, π.χ. η φωτογραφία με τις Barbie, ως διακριτό τμήμα, αντιστοιχεί στους εξής κωδικούς-ετικέτες: επικρατούσα μόδα, κοινωνική θέση γυναίκας, πρότυπο ιδανικής ομορφιάς, τρόπου ζωής και κοινωνικοοικονομικού status. Οι τελευταίοι ανακύπτουν από τη σκοπιμότητα ανάδυσης συγκεκριμένων πτυχών του πολιτισμικού κεφαλαίου μέσω των χρησιμοποιημένων φωτογραφιών, όπως αναλύεται στην Β.2.ε υποενότητα του παρόντος κεφαλαίου. Οι συνεντεύξεις δεν απομαγνητοφωνήθηκαν πλήρως, αλλά μερικώς και συγκεκριμένα τα χωρία που αφορούν τα ειπωμένα των νηπίων πάνω στις φωτογραφίες. Βρίσκονται αυτούσιες στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι, στο τέλος της εργασίας, συμπεριλαμβάνοντας τα ανθρωπολογικά και δημογραφικά στοιχεία εκάστου συμμετέχοντος. Οι κωδικοί-

ετικέτες των φωτογραφιών συμπίπτουν μεταξύ τους σχηματίζοντας έτσι τις εννοιολογικές κατηγορίες και εμπλουτίζοντάς τις με πολύπλευρες πληροφορίες. Καθώς προέρχονται από τις προϋπάρχουσες θεωρίες, επηρεάζεται το τι θα δούμε στα δεδομένα.

Αξονική Κωδικοποίηση: Πρόκειται για την διασύνδεση μεταξύ των εννοιολογικών κατηγοριών με σκοπό την καλύτερη διερεύνηση και περιγραφή του υπό μελέτη φαινομένου. Το κεντρικό φαινόμενο γίνεται κατανοητό στα δεδομένα, βάσει του γενικού πλαισίου του, των συνθηκών δημιουργίας και διαμόρφωσής του, όπως επίσης των διόδων εκδήλωσής του και των συνεπειών του. Οι αξονικοί κώδικες και η μορφή τους προκύπτουν από τα δεδομένα και δεν υπόκεινται σε συγκεκριμένη προκαθορισμένη μορφή (Robson,2010:587).

Επιλεκτική Κωδικοποίηση: Η κεντρική κατηγορία στα δεδομένα εδραιώνεται, αποτελώντας το επίκεντρο της ανάλυσης, δηλαδή το κεντρικό φαινόμενο γύρω από το οποίο ενοποιούνται οι κατηγορίες της αξονικής κωδικοποίησης. Οι πτυχές της έρευνας ενοποιούνται σε μία κεντρική με μεγαλύτερο βαθμό αφαιρετικότητας. Συνεπώς, διατυπώνεται μια γενικότερη αίσθηση και εξήγηση του σκοπού της μελέτης και της συνολικής εικόνας του φαινομένου (Robson,2010:588).

Τ ΜΕΡΟΣ, ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ

Γ.1 Πληροφορίες για την πρακτική εφαρμογή της έρευνας

Οι πληροφορίες αυτές αφορούν κατά κύριο λόγο διάφορα προβλήματα που προέκυψαν κατά τη διεξαγωγή των συνεντεύξεων. Ορισμένα νήπια ανταποκρίθηκαν περισσότερο στις συνεντεύξεις από ότι άλλα, είτε λόγω προθυμίας, είτε λόγω ιδιοσυγκρασίας. Κάποια άλλα δυσκολεύτηκαν λόγω συναισθηματικής συστολής ή επειδή δεν γνώριζαν να απαντήσουν. Κάποια άλλα, ενώ πραγματοποιήθηκε η συνέντευξη, απορρίφθηκε η συμπερίληψή τους στην έρευνα, λόγω του ότι δεν παρείχαν επαρκείς πληροφορίες με τις απαντήσεις τους. Όσον αφορά τις ερωτήσεις που συνόδευαν τις εικόνες, αρκετές φορές τα νήπια δεν καταλάβαιναν επακριβώς τις

τιθέμενες ερωτήσεις, με αποτέλεσμα αυτές να αναδιατυπώνονται συνεχώς, ώστε να κατανοηθούν καλύτερα για να δοθεί εκ μέρους τους κάποια αρμόζουσα απάντηση. Όσον αφορά τους γονείς, πολλοί εκδήλωσαν ενδιασμό στην αντιστοιχία του δηλωθέντος οικογενειακού τους εισοδήματος με τις τρεις κατηγορίες.

Γ.2 Αξονική Κωδικοποίηση των Δεδομένων της συνέντευξης

Ακολουθούν πίνακες παρουσίασης και αξονικής κωδικοποίησης των δεδομένων της συνέντευξης από την προβολή των φωτογραφιών σε διασύνδεση με τις εννοιολογικές κατηγορίες, δηλαδή με τις γνωστικές και τις κοινωνικοσυναισθηματικές του πολιτισμικού κεφαλαίου έκαστου νηπίου. Οι πίνακες δείχνουν επίσης τις αναμενόμενες και τις απαντηθέντες διασυνδέσεις των νηπίων ενδυματολογικού κώδικα με εννοιολογική κατηγορία.

ΔΕΙΓΜΑ Α

1. ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ	
ΦΥΛΟ ΝΗΠΙΟΥ ΚΑΙ ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΓΕΝΝΗΣΗΣ	Θήλυ, 2010
ΧΑΣΜΑ ΓΕΝΕΩΝ (ΗΛΙΚΙΑΚΗ ΔΙΑΦΟΡΑ ΓΟΝΕΩΝ-ΝΗΠΙΩΝ)	Περίπου 30 χρόνια ηλικιακής διαφοράς και από τους δύο γονείς
ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΗΣ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΡΧΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑΣ	Και οι δύο γονείς κατάγονται από την Παλαίστρα, Φλώρινας και κατοικούν στην πόλη της Φλώρινας. Συνεπώς, υφίσταται η μετάβαση της τοπικής κουλτούρας, που συμπίπτει με την αυτή της επαρχίας στα ήθη, έθιμα, τις κοινωνικές συμπεριφορές και αντιλήψεις.
ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑ	Ελληνική όλοι.
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΙΔΙΟΤΗΤΑ	Ο πατέρας εργάζεται ως επαγγελματίας οδηγός φορτηγού και η μητέρα ως κομμώτρια.
ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΠΙΚΥΡΩΜΕΝΟ ΑΠΟ ΤΙΤΛΟΥΣ ΣΠΟΥΔΩΝ (ΩΣ ΘΕΣΜΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΜΟΡΦΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ)	Ο πατέρας είναι απόφοιτος ΤΕΕΛ, και η μητέρα ΟΑΕΔ. Έχουν δηλαδή βασική μόρφωση.
ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΕΤΗΣΙΟΥ ΔΗΛΩΘΕΝΤΟΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	Δήλωσαν ότι ανήκουν στην κατηγορία «15.000-29.999€», οπότε εντάσσονται στη «μεσαία» κοινωνική τάξη.

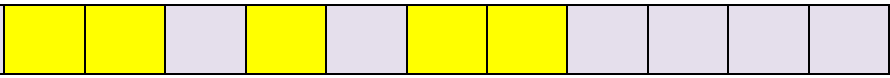
	ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΕΣ ΣΥΝΔΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΚ ΜΕΡΟΥΣ ΤΟΥ ΝΗΠΙΟΥ
+	ΔΟΘΕΙΣΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΝΔΕΣΕΙΣ ΕΚ ΜΕΡΟΥΣ ΤΟΥ ΝΗΠΙΟΥ

--	--

2. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΓΝΩΣΤΙΚΩΝ ΠΤΥΧΩΝ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ	BARBIE	JEANS	INDIA	ΓΙΑΤΡΟΣ	ΦΑΝΤΑΡΟΙ	ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΗ	ΝΟΙΚΟΚΥΡΑ	ΜΕΝΕΓΑΚΗ	ΠΑΡΑΔΕΣΤΟΛΕΣ	DASHIKI	GANGSTERS
ΜΟΔΑ (ΚΥΡΙΑΡΧΗ, ΠΕΡΙΟΡΙΣΤΙΚΗ Ή ΟΜΟΙΟΜΟΡΦΗ)	+					+				+	
ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ								+			
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΕΝΑΣΧΟΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΣ ΖΩΗΣ				+				+	+		
ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΕΝΑΣΧΟΛΗΣΕΙΣ											
ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ, ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ Ή ΑΛΛΗΣ ΙΔΙΟΤΗΤΑΣ		+		+	+	+					
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ STATUS ΚΑΙ ΒΙΟΤΙΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ			+								
ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΙ ΕΝΔΥΜΑΤΟΛΟΓΙΚΟΙ ΚΩΔΙΚΕΣ			+								
ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ									+		
ΠΑΤΡΙΔΑ					+						
ΘΡΗΣΚΕΙΑ											
ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΚΑΤΑΓΕΓΡΑΜΜΕΝΗ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ											
ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ Ή ΧΡΟΝΩΝ			+								
ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ											

ΑΝΑΓΚΕΣ

3. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ- ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚ ΩΝ ΠΤΥΧΩΝ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ	BARBIE	JEANS	INDIA	ΓΙΑΤΡΟΣ	ΦΑΝΤΑΡΟΙ	ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΗ	ΝΟΙΚΟΚΥΡΑ	ΜΕΝΕΓΑΚΗ	ΠΑΡΑΔΕΣΤΟΛΕΣ	DASHIKI	GANGSTERS
ΠΡΟΤΥΠΑ ΙΔΑΝΙΚΗΣ ΟΜΟΡΦΙΑΣ	+							+			
ΔΟΜΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΕΣΗ ΜΗΤΕΡΑΣ ΕΝΤΟΣ ΑΥΤΗΣ							+				
ΑΝΤΙΛΗΨΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ											
ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ ΚΑΙ ΥΠΟΤΕΛΕΙΑΣ											+
ΟΜΑΔΙΚΟΤΗΤΑ, ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ											
ΑΝΤΙΣΥΜΒΑΤΙΚΟΤ ΗΤΑ											
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ											
ΕΚΦΡΑΣΗ ΡΑΤΣΙΣΤΙΚΩΝ ΑΝΤΙΛΗΨΕΩΝ ΛΟΓΩ ΧΡΩΜΑΤΟΣ Ή ΔΙΑΦΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ											
ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ ΔΙΑΦΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ Ή ΧΡΩΜΑΤΟΣ ΧΩΡΙΣ ΕΚΦΡΑΣΗ ΡΑΤΣΙΣΤΙΚΩΝ ΑΝΤΙΛΗΨΕΩΝ			+							+	
ΠΡΟΚΑΛΟΥΜΕΝΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΣΤΗ ΒΛΕΨΗ ΤΗΣ ΕΙΚΟΝΑΣ	χαρά		λύπη	φόβος	αρέσει		χαρά	χαρά	αρέσει	αρέσει	

2. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΓΝΩΣΤΙΚΩΝ ΠΤΥΧΩΝ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΣΜΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ	Α Π Ο Κ Ρ Ι Ε Σ	Μ Π Α Σ Κ Ε Τ	Α Γ Α Λ Λ Μ Α Τ Α	Α Σ Τ Ε Γ Ο Σ	Π Ο Ρ Τ Ρ Ε Τ Ο	P U N K	T A T O O S	P I G E	I S I S	N E O N Y M Φ Ο Ι	Ι Ε Ρ Ε Ι Σ
ΜΟΔΑ (ΚΥΡΙΑΡΧΗ, ΠΕΡΙΟΡΙΣΤΙΚΗ Ή ΟΜΟΙΟΜΟΡΦΗ)	+										
ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ		+			+						
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΕΝΑΣΧΟΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΣ ΖΩΗΣ		+			+		+		+		
ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΕΝΑΣΧΟΛΗΣΕΙΣ		+									
ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ, ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ Ή ΑΛΛΗΣ ΙΔΙΟΤΗΤΑΣ		+			+			+		+	
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝ ΟΜΙΚΟ STATUS ΚΑΙ ΒΙΟΤΙΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ				+	+		+			+	
ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΙ ΕΝΔΥΜΑΤΟΛΟΓΙΚΟΙ ΚΩΔΙΚΕΣ						+					
ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ	+										
ΠΑΤΡΙΔΑ											
ΘΡΗΣΚΕΙΑ			+								+
ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΚΑΤΑΓΕΓΡΑΜΜΕΝΗ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ											
ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ Ή ΧΡΟΝΩΝ											
ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ								+			

3. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ- ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚ ΩΝ ΠΤΥΧΩΝ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ	Α Π Ο Κ Ρ Ι Ε Σ	Μ Π Α Σ Κ Ε Τ	Α Γ Α Λ Μ Α Τ Α	Α Σ Τ Ε Γ Ο Σ	Π Ο Ρ Ρ Ε Τ Ο	Ρ U N K	Τ Α Τ Ο Ο Σ	Ρ I Γ Ε	Ι S I S	Ν Ε Ο Ν Υ Μ Φ Ο I	Ι Ε Ρ Ε Ι Σ
ΠΡΟΤΥΠΑ ΙΔΑΝΙΚΗΣ ΟΜΟΡΦΙΑΣ											
ΔΟΜΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΕΣΗ ΜΗΤΕΡΑΣ ΕΝΤΟΣ ΑΥΤΗΣ				+						+	+
ΑΝΤΙΛΗΨΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ											
ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ ΚΑΙ ΥΠΟΤΕΛΕΙΑΣ											
ΟΜΑΔΙΚΟΤΗΤΑ, ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ											
ΑΝΤΙΣΥΜΒΑΤΙΚΟΤ ΗΤΑ											
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ											
ΕΚΦΡΑΣΗ ΡΑΤΣΙΣΤΙΚΩΝ ΑΝΤΙΛΗΨΕΩΝ ΛΟΓΩ ΧΡΩΜΑΤΟΣ Ή ΔΙΑΦΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ											
ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ ΔΙΑΦΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ Ή ΧΡΩΜΑΤΟΣ ΧΩΡΙΣ ΕΚΦΡΑΣΗ ΡΑΤΣΙΣΤΙΚΩΝ ΑΝΤΙΛΗΨΕΩΝ											
ΠΡΟΚΑΛΟΥΜΕΝΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΣΤΗ ΒΛΕΨΗ ΤΗΣ ΕΙΚΟΝΑΣ	χ α ρ ά		λ ύ π η	λ ύ π η		φ ό β ο ς		χ α ρ ά	λ ύ π η	χ α ρ ά	

Όπως διαπιστώνεται από τους παραπάνω πίνακες, το συγκεκριμένο δείγμα αντιλαμβάνεται βάσει των ενδυματολογικών κωδίκων κυρίως ιδιότητες επαγγελματικού, διοικητικού ή άλλου χαρακτήρα, εφόσον συγκέντρωσε 8 σταυρούς σε αυτή την κατηγορία, πολιτιστικές ενασχολήσεις και τρόπο ζωής με 7 σταυρούς και το κοινωνικοοικονομικό status και βιοτικές συνθήκες με 5 σταυρούς. Όσον αφορά τις κοινωνικο-συναισθηματικές πτυχές, συνέδεσε αρκετές φορές τις εικόνες με μέλη και τη δομή της οικογένειάς της (4 σταυροί). Μέσω της δοθείσας συνέντευξης, παρατηρήθηκαν τα εξής. Το δείγμα παρόλο που εντόπιζε τη διαφορετικότητα του χρώματος της επιδερμίδας στις φωτογραφίες δεν εξέφρασε ρατσιστικές αντιλήψεις. Η δομή της οικογένειας του δείγματος φαίνεται να είναι παραδοσιακή, αφού ανέφερε σχεδόν όλα τα μέλη της και τους ρόλους τους σε συνδυασμό με πολιτιστικές ενασχολήσεις τους, με συνήθειές τους και τηρούμενες παραδόσεις τους. Δύο αξιοσημείωτα στοιχεία υπήρξαν η σύνδεση των αγαμάτων με τη θρησκεία και το θάνατο και όχι με τη αρχαιότητα, όπως επίσης και η συνήθης επίσκεψη της μητέρας και του νηπίου σε μία αγνώστου ειδικότητας και προέλευσης «θεραπεύτριας» και η προτίμησή της έναντι του γιατρού, συνήθεια που συμπίπτει στις αντιλήψεις της επαρχίας. Σε γενικές γραμμές, παρατηρείται ότι το πολιτισμικό κεφάλαιο του νηπίου είναι ανάλογο του μορφωτικού επιπέδου των γονέων, του γεωγραφικού παράγοντα και της κοινωνικοοικονομικής τους ιεραρχίας.

ΔΕΙΓΜΑ Β'

1. ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ	
ΦΥΛΟ ΝΗΠΙΟΥ ΚΑΙ ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΓΕΝΝΗΣΗΣ	Άρρεν, 2010
ΧΑΣΜΑ ΓΕΝΕΩΝ (ΗΛΙΚΙΑΚΗ ΔΙΑΦΟΡΑ ΓΟΝΕΩΝ-ΝΗΠΙΩΝ)	29 χρόνια από αμφότερους τους γονείς
ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΗΣ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΡΧΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑΣ	Ο πατέρας κατάγεται από τη Θεσσαλονίκη, δηλαδή από αστικό κέντρο και η μητέρα από την Καβάλα, δηλαδή από επαρχιακή πόλη. Όλοι μαζί κατοικούν στο Ν. Ρύσιο, αναβαθμισμένο προάστιο της Θεσσαλονίκης.
ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑ	Ελληνική όλων
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΙΔΙΟΤΗΤΑ	Ο πατέρας εργάζεται ως ιδιωτικός υπάλληλος και η μητέρα ως δικηγόρος.
ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΠΙΚΥΡΩΜΕΝΟ ΑΠΟ ΤΙΤΛΟΥΣ ΣΠΟΥΔΩΝ (ΩΣ ΘΕΣΜΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΜΟΡΦΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ)	Ο πατέρας είναι κάτοχος μεταπτυχιακού διπλώματος και η μητέρα διδακτορικού. Συνεπώς, το μορφωτικό τους επίπεδο χαρακτηρίζεται ως ανώτερο.
ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΕΤΗΣΙΟΥ ΔΗΛΩΘΕΝΤΟΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	Δήλωσαν ότι ανήκουν στην κατηγορία από «30.000€ και άνω», συνεπώς εντάσσονται στην «ανώτερη τάξη».

	ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΕΣ ΣΥΝΔΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΚ ΜΕΡΟΥΣ ΤΩΝ ΝΗΠΙΩΝ
+	ΔΟΘΕΙΣΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΝΔΕΣΕΙΣ ΕΚ ΜΕΡΟΥΣ ΤΩΝ ΝΗΠΙΩΝ

2. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΓΝΩΣΤΙΚΩΝ ΠΤΥΧΩΝ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ	BARBIE	JEANS	INDIA	ΓΙΑΤΡΟΣ	ΦΑΝΤΑΡΟΙ	ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΗ	ΝΟΙΚΟΚΥΡΑ	ΜΕΝΕΓΑΚΗ	ΠΑΡΑΔΕΣΤΟΛΕΣ	DASHIKI	GANGSTERS
ΜΟΔΑ (ΚΥΡΙΑΡΧΗ, ΠΕΡΙΟΡΙΣΤΙΚΗ Ή ΟΜΟΙΟΜΟΡΦΗ)	+	+						+		+	
ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ								+			
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΕΝΑΣΧΟΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΣ ΖΩΗΣ		+	+		+	+	+	+			
ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΕΝΑΣΧΟΛΗΣΕΙΣ											
ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ, ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ Ή ΑΛΛΗΣ ΙΔΙΟΤΗΤΑΣ				+	+	+		+			
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ STATUS ΚΑΙ ΒΙΟΤΙΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ											
ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΙ ΕΝΔΥΜΑΤΟΛΟΓΙΚΟΙ ΚΩΔΙΚΕΣ			+							+	
ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ									+		
ΠΑΤΡΙΔΑ					+				+		
ΘΡΗΣΚΕΙΑ											
ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΚΑΤΑΓΕΓΡΑΜΜΕΝΗ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ											
ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ Ή ΧΡΟΝΩΝ										+	
ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ				+							

3. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ-ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΩΝ ΠΤΥΧΩΝ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ	BARBIE	JEANS	ΙΝΔΙΑ	ΓΙΑΤΡΟΣ	ΦΑΝΤΑΡΟΙ	ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΗ	ΝΟΙΚΟΚΥΡΑ	ΜΕΝΕΓΑΚΗ	ΠΑΡΑΔΕΣΤΟΛΕΣ	DASHIKI	GANGSTERS
ΠΡΟΤΥΠΑ ΙΔΑΝΙΚΗΣ ΟΜΟΡΦΙΑΣ											
ΔΟΜΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΕΣΗ ΜΗΤΕΡΑΣ ΕΝΤΟΣ ΑΥΤΗΣ							+				
ΑΝΤΙΛΗΨΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ			+	+		+					
ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ ΚΑΙ ΥΠΟΤΕΛΕΙΑΣ											+
ΟΜΑΔΙΚΟΤΗΤΑ, ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ						+		+			+
ΑΝΤΙΣΥΜΒΑΤΙΚΟΤΗΤΑ											+
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ											+
ΕΚΦΡΑΣΗ ΡΑΤΣΙΣΤΙΚΩΝ ΑΝΤΙΛΗΨΕΩΝ ΛΟΓΩ ΧΡΩΜΑΤΟΣ Ή ΔΙΑΦΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ											
ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ ΔΙΑΦΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ Ή ΧΡΩΜΑΤΟΣ ΧΩΡΙΣ ΕΚΦΡΑΣΗ ΡΑΤΣΙΣΤΙΚΩΝ ΑΝΤΙΛΗΨΕΩΝ			+								+
ΠΡΟΚΑΛΟΥΜΕΝΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΣΤΗ ΒΛΕΨΗ ΤΗΣ ΕΙΚΟΝΑΣ				α σ φ ά λ ε ι α				ο ι κ ε ί α		π ε ρ ί ε ρ γ	φ ό β ο ς

										α	
2. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΓΝΩΣΤΙΚΩΝ ΠΤΥΧΩΝ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ	Α Π Ο Κ Ρ Ι Ε Σ	Μ Π Α Σ Κ Ε Τ	Α Γ Α Λ Α Μ Α Τ Α	Α Σ Τ Ε Γ Ο Σ	Π Ο Ρ Τ Ρ Ε Τ Ο	P U N K	T A T O O S	P I Γ Ε	I S I S	Ν Ε Ο Ν Υ Μ Φ Ο Ι	Ι Ε Ρ Ε Ι Σ
ΜΟΔΑ (ΚΥΡΙΑΡΧΗ, ΠΕΡΙΟΡΙΣΤΙΚΗ Ή ΟΜΟΙΟΜΟΡΦΗ)					+	+	+	+	+		
ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ									+		
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΕΝΑΣΧΟΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΣ ΖΩΗΣ	+	+			+				+		
ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΕΝΑΣΧΟΛΗΣΕΙΣ		+									
ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ, ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ Ή ΑΛΛΗΣ ΙΔΙΟΤΗΤΑΣ	+	+	+		+			+	+	+	+
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ STATUS ΚΑΙ ΒΙΟΤΙΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ				+	+			+			+
ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΙ ΕΝΔΥΜΑΤΟΛΟΓΙΚΟΙ ΚΩΔΙΚΕΣ											
ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ										+	
ΠΑΤΡΙΔΑ											
ΘΡΗΣΚΕΙΑ											+
ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΚΑΤΑΓΕΓΡΑΜΜΕΝΗ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ			+								
ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ Ή ΧΡΟΝΩΝ			+								
ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ	+			+							

3. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ- ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚ ΩΝ ΠΤΥΧΩΝ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ	Α Π Ο Κ Ρ Ι Ε Σ	Μ Π Α Σ Κ Ε Τ	Α Γ Α Λ Μ Α Τ Α	Α Σ Τ Ε Γ Ο Σ	Π Ο Ρ Τ Ρ Ε Τ Ο	Ρ Υ Ν Κ	Τ Α Τ Ο Ο Σ	Ρ Ι Γ Ε	Ι Σ Ι Σ	Ν Ε Ο Ν Υ Μ Φ Ο Ι	Ι Ε Ρ Ε Ι Σ
ΠΡΟΤΥΠΑ ΙΔΑΝΙΚΗΣ ΟΜΟΡΦΙΑΣ							+				
ΔΟΜΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΕΣΗ ΜΗΤΕΡΑΣ ΕΝΤΟΣ ΑΥΤΗΣ										+	
ΑΝΤΙΛΗΨΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ					+						
ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ ΚΑΙ ΥΠΟΤΕΛΕΙΑΣ			+		+			+	+		
ΟΜΑΔΙΚΟΤΗΤΑ, ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ						+					
ΑΝΤΙΣΥΜΒΑΤΙΚΟΤ ΗΤΑ						+		+			
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ				+		+		+			
ΕΚΦΡΑΣΗ ΡΑΤΣΙΣΤΙΚΩΝ ΑΝΤΙΛΗΨΕΩΝ ΛΟΓΩ ΧΡΩΜΑΤΟΣ Ή ΔΙΑΦΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ						+					
ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ ΔΙΑΦΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ Ή ΧΡΩΜΑΤΟΣ ΧΩΡΙΣ ΕΚΦΡΑΣΗ ΡΑΤΣΙΣΤΙΚΩΝ ΑΝΤΙΛΗΨΕΩΝ				+							
ΠΡΟΚΑΛΟΥΜΕΝΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΣΤΗ ΒΛΕΨΗ ΤΗΣ ΕΙΚΟΝΑΣ	α ν ί α	χ α ρ ά		λ ύ π η		φ ό β ο ς	θ α υ μ α σ μ ό ς		λ ύ π η	χ α ρ ά	σ ο β α ρ ό τ η τ α

Από τους παραπάνω πίνακες και τη δοθείσα συνέντευξη διαπιστώνεται η ύπαρξη ποιότητας και ποσότητας γνώσεων και κοινωνικο-συναισθηματικών στάσεων του δείγματος, οι οποίες ανταποκρίνονται στο κοινωνικο-οικονομικό και μορφωτικό επίπεδο των γονέων του νηπίου, όπως επίσης και στο γεωγραφικό παράγοντα, δηλαδή το αστικό κέντρο, όσον αφορά τη μεταβίβαση της τοπικής κουλτούρας και την πληθώρα των ερεθισμάτων. Τα αξιοπαρατήρητα σημεία της συνέντευξης είναι η γνώσεις του νηπίου για τους τζιχαντιστές, ο θαυμασμός του για τα τατουάζ, ο εντοπισμός του διαφορετικού χρώματος επιδερμίδας χωρίς έκφραση ρατσιστικών αντιλήψεων και ο εντοπισμός των συμβόλων εξουσίας και αντισυμβατικότητας.

ΔΕΙΓΜΑ Γ'

1. ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ	
ΦΥΛΟ ΝΗΠΙΟΥ ΚΑΙ ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΓΕΝΝΗΣΗΣ	Άρρεν, 2010
ΧΑΣΜΑ ΓΕΝΕΩΝ (ΗΛΙΚΙΑΚΗ ΔΙΑΦΟΡΑ ΓΟΝΕΩΝ-ΝΗΠΙΩΝ)	38 χρόνια από τον πατέρα και 28 από τη μητέρα
ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΗΣ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΡΧΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑΣ	Και οι δύο οι γονείς κατάγονται από επαρχιακές πόλεις (Φλώρινα και Βέροια) και κατοικούν μόνιμα σε επαρχιακή πόλη την Φλώρινα. Συνεπώς, γαλουχήθηκαν και βιώνουν καθημερινά την αντίστοιχη περιβάλλουσα κουλτούρα.
ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑ	Ελληνική όλων
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΙΔΙΟΤΗΤΑ	Ο πατέρας εργάζεται ως τραπεζικός υπάλληλος και η μητέρα ως νηπιαγωγός.
ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΠΙΚΥΡΩΜΕΝΟ ΑΠΟ ΤΙΤΛΟΥΣ ΣΠΟΥΔΩΝ (ΩΣ ΘΕΣΜΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΜΟΡΦΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ)	Ο πατέρας είναι κάτοχος απολυτηρίου ΓΕΛ, συνεπώς έχει βασική μόρφωση και η μητέρα κάτοχος πτυχίου ΑΕΙ, άρα θεωρείται ότι έχει ανώτερη μόρφωση.
ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΕΤΗΣΙΟΥ ΔΗΛΩΘΕΝΤΟΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	Δηλώνουν ότι ανήκουν στην κατηγορία «από 30.000€ και άνω», συνεπώς εντάσσονται στην «ανώτερη τάξη».

	ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΕΣ ΣΥΝΔΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΚ ΜΕΡΟΥΣ ΤΩΝ ΝΗΠΙΩΝ
+	ΔΟΘΕΙΣΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΝΔΕΣΕΙΣ ΕΚ ΜΕΡΟΥΣ ΤΩΝ ΝΗΠΙΩΝ

2. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΓΝΩΣΤΙΚΩΝ ΠΤΥΧΩΝ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ	B A R B I E	J E A N S	I N D I A	Γ I A T P O Σ	Φ A N T A P O I	E P Γ A Z O M E N H	N O I K O K Y P A	M E N E Γ A K H	Π A P A Δ Σ T O Λ E Σ	D A S H I K I	G A N G S T E R S
ΜΟΔΑ (ΚΥΡΙΑΡΧΗ, ΠΕΡΙΟΡΙΣΤΙΚΗ Ή ΟΜΟΙΟΜΟΡΦΗ)		+			+			+			
ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ								+			
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΕΝΔΙΑΧΟΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΣ ΖΩΗΣ		+		+	+			+	+		
ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΕΝΔΙΑΧΟΛΗΣΕΙΣ											
ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ, ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ Ή ΑΛΛΗΣ ΙΔΙΟΤΗΤΑΣ				+	+			+			
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝ ΟΜΙΚΟ STATUS ΚΑΙ ΒΙΟΤΙΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ			+		+	+	+				
ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΙ ΕΝΔΥΜΑΤΟΛΟΓΙΚΟΙ ΚΩΔΙΚΕΣ			+								
ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ									+		
ΠΑΤΡΙΔΑ					+						
ΘΡΗΣΚΕΙΑ											
ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΚΑΤΑΓΕΓΡΑΜΜΕΝΗ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ											
ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ Ή ΧΡΟΝΩΝ			+								
ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ		+		+							

	ΒΑΡΒΙΕ	JEANS	ΙΝΔΙΑ	ΓΙΑΤΡΟΣ	ΦΑΝΤΑΡΟΙ	ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΗ	ΝΟΙΚΟΚΥΡΑ	ΜΕΝΕΓΑΚΗ	ΠΑΡΑΔΕΣΤΟΛΕΣ	DASHIKI	GANGSTERS
3. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ-ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΩΝ ΠΤΥΧΩΝ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ											
ΠΡΟΤΥΠΑ ΙΔΑΝΙΚΗΣ ΟΜΟΡΦΙΑΣ	+										
ΔΟΜΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΕΣΗ ΜΗΤΕΡΑΣ ΕΝΤΟΣ ΑΥΤΗΣ											
ΑΝΤΙΛΗΨΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ											
ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ ΚΑΙ ΥΠΟΤΕΛΕΙΑΣ					+						
ΟΜΑΔΙΚΟΤΗΤΑ, ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ											
ΑΝΤΙΣΥΜΒΑΤΙΚΟΤΗΤΑ											
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ											
ΕΚΦΡΑΣΗ ΡΑΤΣΙΣΤΙΚΩΝ ΑΝΤΙΛΗΨΕΩΝ ΛΟΓΩ ΧΡΩΜΑΤΟΣ Ή ΔΙΑΦΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ										+	+
ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ ΔΙΑΦΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ Ή ΧΡΩΜΑΤΟΣ ΧΩΡΙΣ ΕΚΦΡΑΣΗ ΡΑΤΣΙΣΤΙΚΩΝ ΑΝΤΙΛΗΨΕΩΝ											
ΠΡΟΚΑΛΟΥΜΕΝΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΣΤΗ ΒΛΕΨΗ ΤΗΣ ΕΙΚΟΝΑΣ			λ ύ π η	χ α ρ ά	φ ό β ο ς		θ υ μ ό ς	θ υ μ ό ς			

2. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΓΝΩΣΤΙΚΩΝ ΠΤΥΧΩΝ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ	ΑΠΟΚΡΙΕΣ	ΜΠΑΣΚΕΤ	ΑΓΑΛΜΑΤΑ	ΑΣΤΕΓΟΣ	ΠΟΡΤΡΕΤΟ	PUNK	TATTOOS	PIGE	ISIS	NEONYMΦΟΙ	ΙΕΡΕΙΣ
ΜΟΔΑ (ΚΥΡΙΑΡΧΗ, ΠΕΡΙΟΡΙΣΤΙΚΗ Ή ΟΜΟΙΟΜΟΡΦΗ)						+	+				
ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ											
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΕΝΑΣΧΟΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΣ ΖΩΗΣ			+								
ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΕΝΑΣΧΟΛΗΣΕΙΣ											
ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ, ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ Ή ΑΛΛΗΣ ΙΔΙΟΤΗΤΑΣ		+			+					+	+
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ STATUS ΚΑΙ ΒΙΟΤΙΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ				+	+		+				
ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΙ ΕΝΔΥΜΑΤΟΛΟΓΙΚΟΙ ΚΩΔΙΚΕΣ											
ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ											
ΠΑΤΡΙΔΑ											
ΘΡΗΣΚΕΙΑ											+
ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΚΑΤΑΓΕΓΡΑΜΜΕΝΗ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ			+								
ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ Ή ΧΡΟΝΩΝ											
ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ											

3. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ- ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚ ΩΝ ΠΤΥΧΩΝ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ	Α Π Ο Κ Ρ Ι Ε Σ	Μ Π Α Σ Κ Ε Τ	Α Γ Α Λ Μ Α Τ Α	Α Σ Τ Ε Γ Ο Σ	Π Ο Ρ Ρ Ε Τ Ο	Ρ U N K	Τ Α Τ Ο Ο Σ	Ρ I Γ Ε	Ι S I S	Ν Ε Ο Ν Υ Μ Φ Ο I	Ι Ε Ρ Ε Ι Σ
ΠΡΟΤΥΠΑ ΙΔΑΝΙΚΗΣ ΟΜΟΡΦΙΑΣ											
ΔΟΜΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΕΣΗ ΜΗΤΕΡΑΣ ΕΝΤΟΣ ΑΥΤΗΣ											
ΑΝΤΙΛΗΨΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ											
ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ ΚΑΙ ΥΠΟΤΕΛΕΙΑΣ				+					+		
ΟΜΑΔΙΚΟΤΗΤΑ, ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ											
ΑΝΤΙΣΥΜΒΑΤΙΚΟΤ ΗΤΑ											
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ				+							
ΕΚΦΡΑΣΗ ΡΑΤΣΙΣΤΙΚΩΝ ΑΝΤΙΛΗΨΕΩΝ ΛΟΓΩ ΧΡΩΜΑΤΟΣ Ή ΔΙΑΦΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ		+				+					
ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ ΔΙΑΦΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ Ή ΧΡΩΜΑΤΟΣ ΧΩΡΙΣ ΕΚΦΡΑΣΗ ΡΑΤΣΙΣΤΙΚΩΝ ΑΝΤΙΛΗΨΕΩΝ											
ΠΡΟΚΑΛΟΥΜΕΝΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΣΤΗ ΒΛΕΨΗ ΤΗΣ ΕΙΚΟΝΑΣ					κ α κ ί α						λ ύ π η

Μέσω των πινάκων και της δοθείσας συνέντευξης διαπιστώνεται η αναντιστοιχία των κατεχόμενων γνώσεων και στάσεων του νηπίου σε σχέση με το υψηλό κοινωνικο-οικονομικό και μορφωτικό επίπεδο των γονέων του. Το στοιχείο που υπήρξε αξιοπαρατήρητο ήταν οι πολύ έντονες ρατσιστικές αντιλήψεις του νηπίου στη βλέψη έγχρωμων ανθρώπων στις φωτογραφίες και η σύνδεση αυτών των ανθρώπων με τις έννοιες της επικινδυνότητας, της εγκληματικότητας και του κακού χαρακτήρα.

ΔΕΙΓΜΑ Δ'

1. ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ	
ΦΥΛΟ ΝΗΠΙΟΥ ΚΑΙ ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΓΕΝΝΗΣΗΣ	Θήλυ, 2010
ΧΑΣΜΑ ΓΕΝΕΩΝ (ΗΛΙΚΙΑΚΗ ΔΙΑΦΟΡΑ ΓΟΝΕΩΝ-ΝΗΠΙΩΝ)	35 περίπου χρόνια διαφοράς και από τους δύο γονείς
ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΗΣ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΡΧΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Αμφότεροι οι γονείς κατάγονται από τη Θεσσαλονίκη, δηλαδή γαλουχήθηκαν με την κουλτούρα του αστικού κέντρου. Επί της παρούσης, διαμένουν στο Ελευθέριο Κορδελιό Θεσσαλονίκης, υποβαθμισμένο προάστιο.
ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑ	Ελληνική όλων
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΙΔΙΟΤΗΤΑ	Ο πατέρας είναι άνεργος και η μητέρα εργάζεται ως υπάλληλος σε σούπερ μάρκετ.
ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΠΙΚΥΡΩΜΕΝΟ ΑΠΟ ΤΙΤΛΟΥΣ ΣΠΟΥΔΩΝ (ΩΣ ΘΕΣΜΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΜΟΡΦΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ)	Αμφότεροι οι γονείς είναι κάτοχοι απολυτηρίου ΓΕΛ, δηλαδή έχουν αποκτήσει τη βασική μόρφωση.
ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΕΤΗΣΙΟΥ ΔΗΛΩΘΕΝΤΟΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	Δηλώνουν ότι ανήκουν στην κατηγορία «0-14.999€», δηλαδή εντάσσονται στη «βασική κοινωνική τάξη».

	ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΕΣ ΣΥΝΔΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΚ ΜΕΡΟΥΣ ΤΩΝ ΝΗΠΙΩΝ
+	ΔΟΘΕΙΣΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΝΔΕΣΕΙΣ ΕΚ ΜΕΡΟΥΣ ΤΩΝ ΝΗΠΙΩΝ

2. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΓΝΩΣΤΙΚΩΝ ΠΤΥΧΩΝ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ	BARBIE	JEANS	INDIA	ΓΙΑΤΡΟΣ	ΦΑΝΤΑΡΟΙ	ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΗ	ΝΟΙΚΟΚΥΡΑ	ΜΕΝΕΓΑΚΗ	ΠΑΠΑΔΕΣΤΟΛΕΣ	DASHIKI	GANGSTERS
ΜΟΔΑ (ΚΥΡΙΑΡΧΗ, ΠΕΡΙΟΡΙΣΤΙΚΗ Ή ΟΜΟΙΟΜΟΡΦΗ)	+	+	+			+				+	
ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ											
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΕΝΑΣΧΟΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΣ ΖΩΗΣ									+		
ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΕΝΑΣΧΟΛΗΣΕΙΣ											
ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ, ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ Ή ΑΛΛΗΣ ΙΔΙΟΤΗΤΑΣ				+							
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ STATUS ΚΑΙ ΒΙΟΤΙΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ						+	+				
ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΙ ΕΝΔΥΜΑΤΟΛΟΓΙΚΟΙ ΚΩΔΙΚΕΣ											
ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ									+		
ΠΑΤΡΙΔΑ											
ΘΡΗΣΚΕΙΑ											
ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΚΑΤΑΓΕΓΡΑΜΜΕΝΗ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ									+		
ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ Ή ΧΡΟΝΩΝ											
ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ											

3. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ- ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚ ΩΝ ΠΤΥΧΩΝ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ	Β Α R B I E	J E A N S	Ι N Δ I A	Γ I A T P O Σ	Φ A N T A P O I	Ε Ρ Γ Α Ζ O Μ E N H	Ν O I Κ O Κ Y P A	Μ E N E Γ A Κ H	Π Α Ρ Α Δ E Σ Τ O Λ E Σ	D A S H I K I	G A N G S T E R S
ΠΡΟΤΥΠΑ ΙΔΑΝΙΚΗΣ ΟΜΟΡΦΙΑΣ	+	+									
ΔΟΜΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΕΣΗ ΜΗΤΕΡΑΣ ΕΝΤΟΣ ΑΥΤΗΣ											
ΑΝΤΙΛΗΨΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ											
ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ ΚΑΙ ΥΠΟΤΕΛΕΙΑΣ											
ΟΜΑΔΙΚΟΤΗΤΑ, ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ											
ΑΝΤΙΣΥΜΒΑΤΙΚΟΤ ΗΤΑ											
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ											
ΕΚΦΡΑΣΗ ΡΑΤΣΙΣΤΙΚΩΝ ΑΝΤΙΛΗΨΕΩΝ ΛΟΓΩ ΧΡΩΜΑΤΟΣ Ή ΔΙΑΦΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ											
ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ ΔΙΑΦΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ Ή ΧΡΩΜΑΤΟΣ ΧΩΡΙΣ ΕΚΦΡΑΣΗ ΡΑΤΣΙΣΤΙΚΩΝ ΑΝΤΙΛΗΨΕΩΝ											
ΠΡΟΚΑΛΟΥΜΕΝΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΣΤΗ ΒΛΕΨΗ ΤΗΣ ΕΙΚΟΝΑΣ											

2. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΓΝΩΣΤΙΚΩΝ ΠΤΥΧΩΝ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ	ΑΠΟΚΡΙΣΕΣ	ΜΠΑΣΚΕΤ	ΑΓΑΛΜΑΤΑ	ΑΣΤΕΓΟΣ	ΠΟΡΤΡΕΤΟ	PUNK	TATTOOS	PIGE	ISIS	NEONYMΦΟΙ	ΙΕΡΕΙΣ
ΜΟΔΑ (ΚΥΡΙΑΡΧΗ, ΠΕΡΙΟΡΙΣΤΙΚΗ Ή ΟΜΟΙΟΜΟΡΦΗ)						+	+	+			
ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ											
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΕΝΑΣΧΟΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΣ ΖΩΗΣ		+									
ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΕΝΑΣΧΟΛΗΣΕΙΣ		+									
ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ, ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ Ή ΑΛΛΗΣ ΙΔΙΟΤΗΤΑΣ		+								+	+
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ STATUS ΚΑΙ ΒΙΟΤΙΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ					+						
ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΙ ΕΝΔΥΜΑΤΟΛΟΓΙΚΟΙ ΚΩΔΙΚΕΣ											
ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ	+										
ΠΑΤΡΙΔΑ											
ΘΡΗΣΚΕΙΑ											
ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΚΑΤΑΓΕΓΡΑΜΜΕΝΗ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ			+								
ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ Ή ΧΡΟΝΩΝ			+								
ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ											

3. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ- ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚ ΩΝ ΠΤΥΧΩΝ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ	Α Π Ο Κ Ρ Ι Ε Σ	Μ Π Α Σ Κ Ε Τ	Α Γ Α Λ Μ Α Τ Α	Α Σ Τ Ε Γ Ο Σ	Π Ο Ρ Ρ Ε Τ Ο	Ρ U N K	Τ Α Τ Ο Ο Σ	Ρ I Γ E	Ι S I S	Ν Ε Ο Ν Υ Μ Φ Ο I	Ι Ε Ρ Ε Ι Σ
ΠΡΟΤΥΠΑ ΙΔΑΝΙΚΗΣ ΟΜΟΡΦΙΑΣ											
ΔΟΜΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΕΣΗ ΜΗΤΕΡΑΣ ΕΝΤΟΣ ΑΥΤΗΣ											
ΑΝΤΙΛΗΨΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ											
ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ ΚΑΙ ΥΠΟΤΕΛΕΙΑΣ											
ΟΜΑΔΙΚΟΤΗΤΑ, ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ											
ΑΝΤΙΣΥΜΒΑΤΙΚΟΤ ΗΤΑ											
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ											
ΕΚΦΡΑΣΗ ΡΑΤΣΙΣΤΙΚΩΝ ΑΝΤΙΛΗΨΕΩΝ ΛΟΓΩ ΧΡΩΜΑΤΟΣ Ή ΔΙΑΦΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ											
ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ ΔΙΑΦΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ Ή ΧΡΩΜΑΤΟΣ ΧΩΡΙΣ ΕΚΦΡΑΣΗ ΡΑΤΣΙΣΤΙΚΩΝ ΑΝΤΙΛΗΨΕΩΝ											
ΠΡΟΚΑΛΟΥΜΕΝΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΣΤΗ ΒΛΕΨΗ ΤΗΣ ΕΙΚΟΝΑΣ	χ α ρ ά										

Το συγκεκριμένο νήπιο δεν έδωσε πολύπλευρες απαντήσεις και επικεντρώθηκε περισσότερο στην περιγραφή των εικόνων, διότι δεν γνώριζε να απαντήσει, ούτε να συνδέσει τις εικόνες ακόμα και με κοινωνικοσυναισθηματικές πτυχές, που δεν απαιτούν γνωστικό υπόβαθρο. Το πολιτισμικό του κεφάλαιο αντιστοιχεί στο χαμηλό μορφωτικό και κοινωνικοοικονομικό επίπεδο των γονέων του.

ΔΕΙΓΜΑ Έ'

1. ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ	
ΦΥΛΟ ΝΗΠΙΟΥ ΚΑΙ ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΓΕΝΝΗΣΗΣ	Θήλυ, 2010
ΧΑΣΜΑ ΓΕΝΕΩΝ (ΗΛΙΚΙΑΚΗ ΔΙΑΦΟΡΑ ΓΟΝΕΩΝ-ΝΗΠΙΩΝ)	Περίπου 30 χρόνια και από τους δύο γονείς
ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΗΣ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΡΧΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Αμφότεροι οι γονείς κατάγονται από επαρχιακές πόλεις (Φλώρινα και Κοζάνη) και κατοικούν μόνιμα στη Φλώρινα. Διέπονται από την αντίστοιχη κουλτούρα της επαρχίας, την οποία βίωσαν και βιώνουν.
ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑ	Ελληνική όλων
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΙΔΙΟΤΗΤΑ	Αστυνομικοί αμφότεροι
ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΠΙΚΥΡΩΜΕΝΟ ΑΠΟ ΤΙΤΛΟΥΣ ΣΠΟΥΔΩΝ (ΩΣ ΘΕΣΜΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΜΟΡΦΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ)	Ο πατέρας είναι κάτοχος μεταπτυχιακού διπλώματος των Βαλκανικών Σπουδών και η μητέρα είναι κάτοχος πτυχίου Νομικής. Το μορφωτικό τους επίπεδο θεωρείται υψηλό.
ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΕΤΗΣΙΟΥ ΔΗΛΩΘΕΝΤΟΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	Δηλώνουν ότι ανήκουν στην κατηγορία «15.000-29.999€», δηλαδή ότι εντάσσονται στη «μεσαία κοινωνική τάξη».

	ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΕΣ ΣΥΝΔΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΚ ΜΕΡΟΥΣ ΤΩΝ ΝΗΠΙΩΝ
+	ΔΟΘΕΙΣΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΝΔΕΣΕΙΣ ΕΚ ΜΕΡΟΥΣ ΤΩΝ ΝΗΠΙΩΝ

2. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΓΝΩΣΤΙΚΩΝ ΠΤΥΧΩΝ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ	BARBIE	JEANS	INDIA	ΓΙΑΤΡΟΣ	ΦΑΝΤΑΡΟΙ	ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΗ	ΝΟΙΚΟΚΥΡΑ	ΜΕΝΕΓΑΚΗ	ΠΑΠΑΔΕΣΤΟΛΕΣ	DASHIKI	GANGSTERS
ΜΟΔΑ (ΚΥΡΙΑΡΧΗ, ΠΕΡΙΟΡΙΣΤΙΚΗ Ή ΟΜΟΙΟΜΟΡΦΗ)	+	+									
ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ											
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΕΝΑΣΧΟΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΣ ΖΩΗΣ				+							
ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΕΝΑΣΧΟΛΗΣΕΙΣ											
ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ, ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ Ή ΑΛΛΗΣ ΙΔΙΟΤΗΤΑΣ		+		+	+	+					
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ STATUS ΚΑΙ ΒΙΟΤΙΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ			+		+			+			
ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΙ ΕΝΔΥΜΑΤΟΛΟΓΙΚΟΙ ΚΩΔΙΚΕΣ											
ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ									+		
ΠΑΤΡΙΔΑ											
ΘΡΗΣΚΕΙΑ											
ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΚΑΤΑΓΕΓΡΑΜΜΕΝΗ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ									+		
ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ Ή ΧΡΟΝΩΝ			+								+
ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ											

3. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ- ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚ ΩΝ ΠΤΥΧΩΝ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ	Β Α R B I E	J E A N S	Ι N Δ I A	Γ I A T P O Σ	Φ A N T A P O I	Ε Ρ Γ Α Ζ O Μ E N H	Ν O I Κ O Κ Y P A	Μ E N E Γ A Κ H	Π A P A Δ E Σ T O Λ E Σ	D A S H I K I	G A N G S T E R S
ΠΡΟΤΥΠΑ ΙΔΑΝΙΚΗΣ ΟΜΟΡΦΙΑΣ											
ΔΟΜΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΕΣΗ ΜΗΤΕΡΑΣ ΕΝΤΟΣ ΑΥΤΗΣ							+	+		+	
ΑΝΤΙΛΗΨΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ											
ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ ΚΑΙ ΥΠΟΤΕΛΕΙΑΣ											
ΟΜΑΔΙΚΟΤΗΤΑ, ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ											
ΑΝΤΙΣΥΜΒΑΤΙΚΟΤ ΗΤΑ											
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ											
ΕΚΦΡΑΣΗ ΡΑΤΣΙΣΤΙΚΩΝ ΑΝΤΙΛΗΨΕΩΝ ΛΟΓΩ ΧΡΩΜΑΤΟΣ Ή ΔΙΑΦΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ											
ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ ΔΙΑΦΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ Ή ΧΡΩΜΑΤΟΣ ΧΩΡΙΣ ΕΚΦΡΑΣΗ ΡΑΤΣΙΣΤΙΚΩΝ ΑΝΤΙΛΗΨΕΩΝ			+								+
ΠΡΟΚΑΛΟΥΜΕΝΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΣΤΗ ΒΛΕΨΗ ΤΗΣ ΕΙΚΟΝΑΣ											

2. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΓΝΩΣΤΙΚΩΝ ΠΤΥΧΩΝ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ	ΑΠΟΚΡΙΣΕΣ	ΜΠΑΣΚΕΤ	ΑΓΑΛΜΑΤΑ	ΑΣΤΕΓΟΣ	ΠΟΡΤΡΕΤΟ	PUNK	TATTOOS	PIGE	ISIS	NEONYMFOI	ΙΕΡΕΙΣ
ΜΟΔΑ (ΚΥΡΙΑΡΧΗ, ΠΕΡΙΟΡΙΣΤΙΚΗ Ή ΟΜΟΙΟΜΟΡΦΗ)	+					+	+		+		
ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ											
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΕΝΑΣΧΟΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΣ ΖΩΗΣ	+	+								+	
ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΕΝΑΣΧΟΛΗΣΕΙΣ		+									
ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ, ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ Ή ΑΛΛΗΣ ΙΔΙΟΤΗΤΑΣ										+	+
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ STATUS ΚΑΙ ΒΙΟΤΙΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ				+	+						
ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΙ ΕΝΔΥΜΑΤΟΛΟΓΙΚΟΙ ΚΩΔΙΚΕΣ											
ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ											
ΠΑΤΡΙΔΑ											
ΘΡΗΣΚΕΙΑ											+
ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΚΑΤΑΓΕΓΡΑΜΜΕΝΗ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ			+								
ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ Ή ΧΡΟΝΩΝ											
ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ											

3. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ- ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚ ΩΝ ΠΤΥΧΩΝ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ	Α Π Ο Κ Ρ Ι Ε Σ	Μ Π Α Σ Κ Ε Τ	Α Γ Α Λ Μ Α Τ Α	Α Σ Τ Ε Γ Ο Σ	Π Ο Ρ Ρ Ε Τ Ο	Ρ U N K	Τ Α Τ Ο Ο Σ	Ρ I Γ E	Ι S I S	Ν Ε Ο Ν Υ Μ Φ Ο I	Ι Ε Ρ Ε Ι Σ
ΠΡΟΤΥΠΑ ΙΔΑΝΙΚΗΣ ΟΜΟΡΦΙΑΣ											
ΔΟΜΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΕΣΗ ΜΗΤΕΡΑΣ ΕΝΤΟΣ ΑΥΤΗΣ											
ΑΝΤΙΛΗΨΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ											
ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ ΚΑΙ ΥΠΟΤΕΛΕΙΑΣ											
ΟΜΑΔΙΚΟΤΗΤΑ, ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ											
ΑΝΤΙΣΥΜΒΑΤΙΚΟΤ ΗΤΑ											
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ											
ΕΚΦΡΑΣΗ ΡΑΤΣΙΣΤΙΚΩΝ ΑΝΤΙΛΗΨΕΩΝ ΛΟΓΩ ΧΡΩΜΑΤΟΣ Ή ΔΙΑΦΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ											
ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ ΔΙΑΦΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ Ή ΧΡΩΜΑΤΟΣ ΧΩΡΙΣ ΕΚΦΡΑΣΗ ΡΑΤΣΙΣΤΙΚΩΝ ΑΝΤΙΛΗΨΕΩΝ											
ΠΡΟΚΑΛΟΥΜΕΝΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΣΤΗ ΒΛΕΨΗ ΤΗΣ ΕΙΚΟΝΑΣ	χ α ρ ά			λ ύ π η							

Το πολιτισμικό κεφάλαιο του συγκεκριμένου δείγματος είναι αντίστοιχο του υψηλού μορφωτικού επιπέδου των γονέων του και υψηλότερο σε σχέση με την οικονομική τους κατάσταση και το γεωγραφικό παράγοντα. Είναι αξιοπαρατήρητες οι γνώσεις του νηπίου για τους πολιτισμικούς ενδυματολογικούς κώδικες και την αναγνώριση των διαφορετικών χωροχρόνων, όπως επίσης και η προτροπή που δέχεται και ακολουθούν με την οικογένειά του για πολιτιστικές ενασχολήσεις. Επιπλέον, παρατηρείται η απουσία ρατσιστικών αντιλήψεων στη βλέψη της διαφορετικότητας.

ΔΕΙΓΜΑ ΣΤ'

1. ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ	
ΦΥΛΟ ΝΗΠΙΟΥ ΚΑΙ ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΓΕΝΝΗΣΗΣ	Θήλυ, 2010
ΧΑΣΜΑ ΓΕΝΕΩΝ (ΗΛΙΚΙΑΚΗ ΔΙΑΦΟΡΑ ΓΟΝΕΩΝ-ΝΗΠΙΩΝ)	Περίπου 35 χρόνια και από τους δύο γονείς.
ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΗΣ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΡΧΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Ο πατέρας κατάγεται από την Καβάλα και η μητέρα από τη Θεσσαλονίκη. Αμφότεροι κατοικούν στη Θεσσαλονίκη, στην περιοχή Ευαγγελίστρια, δηλαδή σε αστικό κέντρο, που συνεπάγεται αντίστοιχους ρυθμούς και τρόπο ζωής.
ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑ	Ελληνική όλων
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΙΔΙΟΤΗΤΑ	Ο πατέρας εργάζεται ως ιδιωτικός υπάλληλος και η μητέρα ασχολείται με οικιακά.
ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΠΙΚΥΡΩΜΕΝΟ ΑΠΟ ΤΙΤΛΟΥΣ ΣΠΟΥΔΩΝ (ΩΣ ΘΕΣΜΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΜΟΡΦΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ)	Αμφότεροι οι γονείς είναι απόφοιτοι ΙΕΚ.
ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΕΤΗΣΙΟΥ ΔΗΛΩΘΕΝΤΟΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	Δηλώνουν ότι ανήκουν στην κατηγορία «0-14.999€», άρα εντάσσονται στη «βασική κοινωνική τάξη».

	ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΕΣ ΣΥΝΔΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΚ ΜΕΡΟΥΣ ΤΟΥ ΝΗΠΙΩΝ
+	ΔΟΘΕΙΣΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΝΔΕΣΕΙΣ ΕΚ ΜΕΡΟΥΣ ΤΟΥ ΝΗΠΙΟΥ

2. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΓΝΩΣΤΙΚΩΝ ΠΤΥΧΩΝ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ	BARBIE	JEANS	INDIA	ΓΙΑΤΡΟΣ	ΦΑΝΤΑΡΟΙ	ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΗ	ΝΟΙΚΟΚΥΡΑ	ΜΕΝΕΓΑΚΗ	ΠΑΡΑΔΕΣΤΟΛΕΣ	DASHIKI	GANGSTERS
ΜΟΔΑ (ΚΥΡΙΑΡΧΗ, ΠΕΡΙΟΡΙΣΤΙΚΗ Ή ΟΜΟΙΟΜΟΡΦΗ)	+	+						+		+	+
ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ											
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΕΝΑΣΧΟΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΣ ΖΩΗΣ	+	+	+			+				+	
ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΕΝΑΣΧΟΛΗΣΕΙΣ											
ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ, ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ Ή ΑΛΛΗΣ ΙΔΙΟΤΗΤΑΣ				+	+	+		+			
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ STATUS ΚΑΙ ΒΙΟΤΙΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ	+		+				+		+	+	+
ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΙ ΕΝΔΥΜΑΤΟΛΟΓΙΚΟΙ ΚΩΔΙΚΕΣ											
ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ			+		+						
ΠΑΤΡΙΔΑ					+				+		
ΘΡΗΣΚΕΙΑ											
ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΚΑΤΑΓΕΓΡΑΜΜΕΝΗ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ									+		
ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ Ή ΧΡΟΝΩΝ									+		
ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ		+		+		+	+				

3. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ-ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΩΝ ΠΤΥΧΩΝ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ	BARBIE	JEANS	ΙΝΔΙΑ	ΓΙΑΤΡΟΣ	ΦΑΝΤΑΡΟΙ	ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΗ	ΝΟΙΚΟΚΥΡΑ	ΜΕΝΕΓΑΚΗ	ΠΑΡΑΔΕΣΤΟΛΕΣ	DASHIKI	GANGSTERS
ΠΡΟΤΥΠΑ ΙΔΑΝΙΚΗΣ ΟΜΟΡΦΙΑΣ										+	
ΔΟΜΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΕΣΗ ΜΗΤΕΡΑΣ ΕΝΤΟΣ ΑΥΤΗΣ							+				
ΑΝΤΙΛΗΨΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ							+				
ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ ΚΑΙ ΥΠΟΤΕΛΕΙΑΣ						+					
ΟΜΑΔΙΚΟΤΗΤΑ, ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ											
ΑΝΤΙΣΥΜΒΑΤΙΚΟΤΗΤΑ											
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ											
ΕΚΦΡΑΣΗ ΡΑΤΣΙΣΤΙΚΩΝ ΑΝΤΙΛΗΨΕΩΝ ΛΟΓΩ ΧΡΩΜΑΤΟΣ Ή ΔΙΑΦΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ											
ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ ΔΙΑΦΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ Ή ΧΡΩΜΑΤΟΣ ΧΩΡΙΣ ΕΚΦΡΑΣΗ ΡΑΤΣΙΣΤΙΚΩΝ ΑΝΤΙΛΗΨΕΩΝ										+	
ΠΡΟΚΑΛΟΥΜΕΝΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΣΤΗ ΒΛΕΨΗ ΤΗΣ ΕΙΚΟΝΑΣ							κ ο ύ ρ α σ η		κ ο ύ ρ α σ η		κ ο ύ ρ α σ η

2. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΓΝΩΣΤΙΚΩΝ ΠΤΥΧΩΝ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ	ΑΠΟΚΡΙΣΕΣ	ΜΠΑΣΚΕΤ	ΑΓΑΛΜΑΤΑ	ΑΣΤΕΓΟΣ	ΠΟΡΤΡΕΤΟ	PUNK	TATTOOS	PIGE	ISIS	NEONYMFOI	ΙΕΡΕΙΣ
ΜΟΔΑ (ΚΥΡΙΑΡΧΗ, ΠΕΡΙΟΡΙΣΤΙΚΗ Ή ΟΜΟΙΟΜΟΡΦΗ)	+				+	+	+	+			
ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ									+		
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΕΝΑΣΧΟΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΣ ΖΩΗΣ	+	+					+				
ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΕΝΑΣΧΟΛΗΣΕΙΣ		+					+				
ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ, ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ Ή ΑΛΛΗΣ ΙΔΙΟΤΗΤΑΣ		+			+			+		+	+
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ STATUS ΚΑΙ ΒΙΟΤΙΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ				+	+	+		+		+	+
ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΙ ΕΝΔΥΜΑΤΟΛΟΓΙΚΟΙ ΚΩΔΙΚΕΣ											
ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ	+									+	
ΠΑΤΡΙΔΑ											
ΘΡΗΣΚΕΙΑ										+	
ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΚΑΤΑΓΕΓΡΑΜΜΕΝΗ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ			+								
ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ Ή ΧΡΟΝΩΝ			+								
ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ											

3. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ-ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΩΝ ΠΤΥΧΩΝ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ	ΑΠΟΚΡΙΣΕΣ	ΜΠΑΣΚΕΤ	ΑΓΑΛΜΑΤΑ	ΑΣΤΕΓΟΣ	ΠΟΡΤΡΕΤΟ	PUNK	ΤΑΤΟΟΣ	PIGE	ISIS	ΝΕΟΝΥΜΦΟΙ	ΙΕΡΕΙΣ
ΠΡΟΤΥΠΑ ΙΔΑΝΙΚΗΣ ΟΜΟΡΦΙΑΣ											
ΔΟΜΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΕΣΗ ΜΗΤΕΡΑΣ ΕΝΤΟΣ ΑΥΤΗΣ				+						+	
ΑΝΤΙΛΗΨΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ											
ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ ΚΑΙ ΥΠΟΤΕΛΕΙΑΣ								+	+		
ΟΜΑΔΙΚΟΤΗΤΑ, ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ						+					
ΑΝΤΙΣΥΜΒΑΤΙΚΟΤΗΤΑ											
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ								+			
ΕΚΦΡΑΣΗ ΡΑΤΣΙΣΤΙΚΩΝ ΑΝΤΙΛΗΨΕΩΝ ΛΟΓΩ ΧΡΩΜΑΤΟΣ Ή ΔΙΑΦΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ						+					
ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ ΔΙΑΦΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ Ή ΧΡΩΜΑΤΟΣ ΧΩΡΙΣ ΕΚΦΡΑΣΗ ΡΑΤΣΙΣΤΙΚΩΝ ΑΝΤΙΛΗΨΕΩΝ		+									
ΠΡΟΚΑΛΟΥΜΕΝΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΣΤΗ ΒΛΕΨΗ ΤΗΣ ΕΙΚΟΝΑΣ	χαρά	κορόραση	λύπη		κορόραση				λύπη	συγκίνηση	ανία

Το πολιτισμικό κεφάλαιο του συγκεκριμένου δείγματος είναι κατά πολύ ανώτερο σύμφωνα με το αναμενόμενο για το χαμηλό μορφωτικό και κοινωνικο-οικονομικό επίπεδο της οικογένειάς του. Αξιοπαρατήρητα είναι μέσω των πινάκων και της συνέντευξης η αντίληψη του ρόλου της γυναίκας ως νοικοκυρά και μητέρα σχεδόν πάντα, η σύνδεση υψηλού βιοτικού επιπέδου με τη σκληρή δουλειά και την κούραση, αντίληψη που δεν παρατηρείται συχνά σε νήπιο, όπως επίσης και η σύνδεση του μαύρου χρώματος επιδερμίδας με φτώχεια και κούραση, χωρίς υποδήλωση ρατσιστικών αντιλήψεων.

Γ.3 Συμπεράσματα- Επιλεκτική Κωδικοποίηση

Μέσω των συνεντεύξεων και της ανάλυσης των ανακυπτόντων δεδομένων μέσω αυτών, προέκυψε ότι η αντιστοιχία- αναλογία του πολιτισμικού κεφαλαίου των νηπίων σε σχέση είτε με το κοινωνικοοικονομικό status, δηλαδή την κοινωνική ιεραρχία, είτε με το μορφωτικό επίπεδο των γονέων τους, είτε με τον γεωγραφικό παράγοντα διαμόρφωσης του πολιτισμικού κεφαλαίου μέσω της μεταβίβασης της κυρίαρχη κουλτούρας, δεν είναι σταθερή και δεδομένη, όσον αφορά τη διατύπωση κάποιου γενικού κανόνα ή τάσης.

Στο υπό μελέτη δείγμα, παρατηρήθηκαν περιπτώσεις όπου το πολιτισμικό κεφάλαιο ήταν πολύ υψηλό σε σχέση με την κοινωνική ιεραρχία και το μορφωτικό επίπεδο των γονέων, όπως επίσης και το αντίστροφο ακριβώς. Παρατηρήθηκε ότι η κοινωνική τάξη που ανήκουν νήπια και γονείς δεν διαδραματίζει τόσο καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση του πολιτισμικού κεφαλαίου, εάν το μορφωτικό επίπεδο των γονέων είναι υψηλό. Δεν ισχύει όμως το ίδιο στην αντίθετη περίπτωση όπου έχουμε βασικό επίπεδο μόρφωσης και υψηλό κοινωνικο-οικονομικό επίπεδο.

Ο γεωγραφικός παράγοντας αποδείχτηκε ότι επηρεάζει τη διαμόρφωση του πολιτισμικού κεφαλαίου, όχι όμως σε μεγάλο βαθμό. Παρατηρήθηκε ότι κάποιοι γονείς που κατάγονται και διαμένουν στην επαρχία παρέχουν πληθώρα ερεθισμάτων και προτρέπουν τα παιδιά τους στην άσκηση πολιτιστικών και αθλητικών ενασχολήσεων. Η διαβίωση στην επαρχία επηρεάζει κυρίως την επικρατούσα κουλτούρα στον καθημερινό τρόπο ζωής.

Η ανάδυση του πολιτισμικού κεφαλαίου των νηπίων μέσω του ενδυματολογικού κώδικα δύναται να πραγματοποιηθεί, με τους κατάλληλους χειρισμούς και δεξιότητες εκ μέρους του συνεντευκτή. Πρόκειται για μια πολύ ενδιαφέρουσα διαδικασία, από την οποία προκύπτουν δεδομένα και απαντήσεις εκ μέρους των νηπίων που μπορεί να αφήσουν τον ερευνητή άφωνο. Η όλη διαδικασία δεν βγάζει στην επιφάνεια μόνο δεδομένα γνωστικού χαρακτήρα, αλλά και αφαιρετικές συνδέσεις των νηπίων μεταξύ ενδυματολογικών κωδίκων και στοιχείων κοινωνιολογικής φύσεως, που ίσως φανερώνουν εσωτερικές ερμηνείες του μοντέλου τους για τον περιβάλλοντα κόσμο γύρω τους, καθώς και βαθύτερες πτυχές της δομής και οργάνωσης της κοινωνίας μας που διέπουν τις ανθρώπινες σχέσεις και δραστηριότητες.

Βιβλιογραφία

- A., K. (1999). *Μια κοινωνιολογική προσέγγιση της προσχολικής εκπαίδευσης*. Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη.
- Χρυσή, Π. (1986). *Βασικές Έννοιες των Pierre Bourdieu και Jean-Claude Passeron σε θέματα κοινωνιολογίας της εκπαίδευσης*. Θεσσαλονίκη: Αφών Κυριακίδη.
- Smith, P. (2006). *Πολιτισμική Θεωρία- Μια εισαγωγή*. Αθήνα: ΚΡΙΤΙΚΗ
- Williams, R. (1989a). *Resources of Hope: Culture, Democracy, Socialism*. London: Verso, pp. 3-14
- Williams, R. (1961). *The Long Revolution*. London: Chatto & Windus, pp. 57-70
- Διακουμάκος, Γ. (2010). *Πολιτιστικές πρακτικές και πολιτικές αντιλήψεις. Οι κεντρικές ελληνικές (πολιτικές) υποκουλτούρες*. Διδακτορική διατριβή. Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
- Waquet, D. & Laport, M. (2007). *Η Μόδα*. Αθήνα: Δημοσιογραφικός Οργανισμός Λαμπράκη
- Λιβιεράτος, Κ. & Φραγκούλης, Τ. Επιμ. (1991). *Η Κουλτούρα των Μέσων, Μαζική Κοινωνία και Πολιτιστική Βιομηχανία*, Αθήνα: Αλεξάνδρεια
- Robson, C. (2010). *Η Έρευνα του Πραγματικού Κόσμου, Ένα μέσον για κοινωνικούς επιστήμονες και επαγγελματίες ερευνητές*, Αθήνα: Gutenberg
- Ζαφειρόπουλος, Κ. (2005) *Πως γίνεται μια επιστημονική εργασία; ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΣΥΓΓΡΑΦΗ ΕΡΓΑΣΙΩΝ*, Αθήνα: ΚΡΙΤΙΚΗ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

(ΑΠΟΜΑΓΝΗΤΟΦΩΝΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ)

ΔΕΙΓΜΑ Α'

ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΚΑ- ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Φύλο νηπίου: Θήλυ

Ημερομηνία γέννησης νηπίου: 2010

Ημερομηνία γέννησης των γονέων του/ Π: 1980/ **Μ:** 1981

Εθνικότητα: Ελληνική αμφοτέρων

Τόπος Καταγωγής: Παλαίστρα, Φλώρινας αμφοτέρων

Τόπος Μόνιμης κατοικίας: Φλώρινα αμφοτέρων

Επάγγελμα/ Π: Επαγγελματίας οδηγός φορτηγού / **Μ:** Κομμώτρια

Μορφωτικό Επίπεδο/ Π: Απόφοιτος ΤΕΕΛ / **Μ:** Απόφοιτος ΟΑΕΔ

Ετήσιο Δηλωθέν Εισόδημα: Από 15.000€ έως 29.000€

ΑΠΟΜΑΓΝΗΤΟΦΩΝΗΣΗ

ΚΟΥΚΛΕΣ BARBIE:

-Barbie. Το κατάλαβα από τα ρούχα και τα μαλλιά.

-Καταλαβαίνω ότι είναι όμορφες.

-Νιώθω ότι χαίρομαι όταν τις βλέπω.

JEANS:

-Είναι άνθρωποι που φοράνε ρούχα.

-Δεν μου θυμίζουν κάτι.

-Καταλαβαίνω ότι είναι σε βράχο και βγαίνουν φωτογραφίες.

ΙΝΔΙΚΗ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ:

-Παιδάκια ντυμένα με διάφορες στολές.

-Μου θυμίζουν τα παιδάκια από την Ινδία, τα παιδάκια που είναι μαύρα στο πρόσωπο.

-Τα έχω ξαναδεί σε άλλες φωτογραφίες.

-(Καταλαβαίνω ότι) πίνουν βρώμικο νερό.

-Νιώθω στενοχωρημένη γιατί δεν έχουν τρόφιμα και νερό και γιατί δεν έχουν ρούχα.

ΓΙΑΤΡΟΣ:

-Γιατρό. (Το κατάλαβα) από εκεί (δείχνοντας το στηθοσκόπιο).

-Νιώθω κάπως περίεργα (όταν βλέπω γιατρό) γιατί φοβάμαι μη μας κάνει ένεση.

-Πηγαίνω στη Μπατμά, όχι στο γιατρό. (Είναι) μία κυρία που εξετάζει τα παιδιά και τους μεγάλους. Από εδώ πέρα είναι.

ΕΛΛΗΝΕΣ ΦΑΝΤΑΡΟΙ:

-Στρατιώτες. Από τα ρούχα (το κατάλαβα).

-Χαρούμενη γιατί μου αρέσει να βλέπω πράγματα.

-Μου θυμίζει... γιατί ο μπαμπάς μου ήταν στρατιώτης, μου θυμίζει αυτόν να!

-Μου αρέσουν (οι φαντάροι) γιατί χτυπάνε τα πόδια.

ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΗ ΓΥΝΑΙΚΑ:

-Μια κυρία. Δεν ξέρω (τι ζωή μπορεί να κάνει).

-Μου θυμίζουν σαν αυτά που φοράνε εκείνες που πάνε στο σούπερ.

-Δεν καταλαβαίνω κάτι.

ΝΟΙΚΟΚΥΡΑ:

-Μία μαμά και δύο παιδιά.

-Μου θυμίζει τις αδερφές μου. Εμείς έχουμε μία μικρή, άλλη μία μικρή, εγώ και η αδερφή μου. Είναι μωρά. Η αδερφή μου είναι μεγαλύτερη.

-(Νιώθουνε) χαρούμενα (στη φωτογραφία). Μου αρέσει να τη βλέπω γιατί έχει μωρά.

ΕΛΕΝΗ ΜΕΝΕΓΑΚΗ:

-Την Ελένη Μενεγάκη. Τη βλέπει η μαμά μου για αυτό το ξέρω.

-Νιώθω χαρούμενη όταν τη βλέπω.

-Καταλαβαίνω ότι είναι όμορφη.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ:

- Έναν τσολιά και μία παραδοσιακή στολή.
- Μου θυμίζει ότι χορεύουνε.
- Καταλαβαίνω ότι είναι και οι δύο ωραίοι.
- Όταν τους βλέπω νιώθω καλή.

ΑΦΡΙΚΑΝΙΚΟ DASHIKI:

- Μία κυρία με ρούχα κανονικά.
- (Φαντάζομαι ότι) μένει σε σπίτι, δεν φοράει παντελόνι και έχει κότσο στα μαλλιά της.
- Μου θυμίζει τα παιδάκια εκείνα που σου είπα πριν. Τα παιδάκια που φορούσανε στολές. Γιατί είναι μαύρη στο πρόσωπο.
- Μου αρέσει γιατί έχει τατουάζ.

ΕΓΧΡΩΜΟΙ GANGSTERS:

- Βλέπω ανθρώπους με ρούχα μαύρα. Φοράνε μετάλλια γιατί κερδίσανε.
- Καταλαβαίνω ότι αυτά εδώ πέρα χοροπηδάνε! (δείχνοντας τα όπλα). Είναι κάτι σαν τραμπολίνο, αλλά δεν είναι.

ΑΠΟΚΡΙΕΣ:

- Πολλά παιδάκια γιατί είναι καρναβάλια.
- Μου θυμίζει τη στολή μου. Είναι μπλε και είναι η Έλσα, με χιονονιφάδες.
- Νιώθω πάρα πολύ χαρούμενη (όταν βλέπω την εικόνα). Όχι, δεν έχω πάει, αλλά κάνουμε καρναβάλια στο σχολείο.

ΠΑΙΧΤΗΣ ΤΟΥ BASKETBALL:

- Παίζουνε μπάλα. Γιατί βλέπω εγώ και ο μπαμπάς μου και το καταλαβαίνω.
- Είναι λίγο άσχημα (όταν βλέπουμε μπάλα), αλλά συνέχεια κερδίζουμε. Ολυμπιακός είναι ο μπαμπάς μου. Ολυμπιακός (είμαι και εγώ).
- (Καταλαβαίνω ότι) κρατάει μπάλα και ο άλλος προσπαθεί να του την πάρει.

ΑΡΧΑΙΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΓΓΑΛΜΑΤΑ:

- Αγάλματα.
- Μου θυμίζουν το Χριστό γιατί είναι ντυμένα έτσι, με ρούχα γκριζα.

-Νιώθω κάπως στενοχωρημένη (όταν βλέπω αγάλματα), γιατί νομίζω ότι πέθανε κάποιος.

ΑΣΤΕΓΟΣ- ΑΠΟΡΟΣ:

-Έναν παππού.

-Άσχημη (φαντάζομαι τη ζωή του) γιατί είναι μαύρος.

-Μου θυμίζει τον παππού μου, γιατί είναι έτσι!

ΠΟΡΤΡΕΤΟ ΤΗΣ ΜΑΡΙΑΣ- ΑΝΤΟΥΑΝΕΤΤΑΣ:

-Νύφη. Δεν είναι νύφη βασικά, είναι πριγκίπισσα!

-Μου θυμίζει τα παιδικά που είναι η πριγκίπισσα Σοφία.

-(Φαντάζομαι) να ζει σε κάστρο και να χαίρεται.

-Με κάνει να νιώθω ότι είναι νύφη.

ΠΑΡΕΑ PUNK:

-Παιδιά. Έχουνε ρούχα.

-Όχι (δεν μου θυμίζουν κάτι), απλά αυτοί οι δύο μου θυμίζουν τους Ινδιάνους, γιατί έχουν το μαλλί τους έτσι.

-Νιώθω άσχημα (όταν τους βλέπω), γιατί μοιάζουν σαν να έχουν αγκάθια.

ΑΝΔΡΑΣ ΜΕ ΤΑΤΟΟ:

-Είναι άνθρωπος γυμνός με τατουάζ.

-Μου θυμίζει ότι κάνει μπάνιο στη θάλασσα.

-Ωραία (θα είναι η ζωή του).

-Καταλαβαίνω ότι είναι ωραίος. Σαν να φοράει ρούχα.

ΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΟΙ ΜΕ ΡΙΓΕ ΣΤΟΛΕΣ:

-Έναν αστυνομικό και οι άλλοι δεν ξέρω τι είναι!

-(Φαντάζομαι ότι) είναι σαν τον μπαμπά της Νάσιας, ζαχαροπλάστες. Το καταλαβαίνω από τα καπέλα και από τα ρούχα.

-Νιώθω ωραία γιατί μας δίνουν παγωτά.

ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΟΙ ΤΩΝ ISIS:

-Ανθρώπους. Φοράνε πορτοκαλί ρούχα και κάθονται στα γόνατα. Δεν ξέρω (γιατί κάθονται στα γόνατα), (φαντάζομαι) γιατί κάνουν μια χορογραφία.

- Μου θυμίζει τη χορογραφία που κάνουμε.
- Νιώθω στενοχωρημένη (όταν βλέπω την εικόνα), γιατί μπορεί να λερωθούνε.

ΝΕΟΝΥΜΦΟΙ:

- Τη νύφη και το γαμπρό.
- Μου θυμίζει τη μαμά μου που παντρεύτηκε. Μου τι θυμίζει γιατί είχαν ίδια λουλούδια.
- Νιώθω ωραία γιατί έχει άσπρο φόρεμα και μακρύ.
- Ωραία (θα είναι η ζωή τους).

ΙΕΡΕΙΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ:

- Παπάδες. Το κατάλαβα απ' τα ρούχα και τα καπέλα.
- Μου θυμίζουν τον παππού μου που είναι παπάς. Έχω δύο παππούδες και άλλον έναν που του κιτρίνισε το σώμα.
- Νιώθω ωραία γιατί μας δίνουν κρασί και ψωμί.
- Μας μιλάνε για το Χριστό.

ΔΕΙΓΜΑ Β

ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΚΑ- ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Φύλο νηπίου: Άρρεν

Ημερομηνία γέννησης νηπίου: 2010

Ημερομηνία γέννησης των γονέων του/ Π: 1981/ **Μ:** 1981

Εθνικότητα: Ελληνική (όλων)

Τόπος Καταγωγής/ Π: Θεσσαλονίκη/ **Μ:** Καβάλα

Τόπος Μόνιμης κατοικίας: Νέο Ρύσιο, Θεσσαλονίκης (όλων)

Επάγγελμα/ Π: Ιδιωτικός Υπάλληλος/ **Μ:** Δικηγόρος

Μορφωτικό Επίπεδο/ Π: Κάτοχος Μεταπτυχιακού/ **Μ:** Κάτοχος Διδακτορικού

Ετήσιο Δηλωθέν Εισόδημα: στην κατηγορία από 30.000€ και άνω

ΑΠΟΜΑΓΝΗΤΟΦΩΝΗΣΗ

ΚΟΥΚΛΕΣ BARBIE:

- Βλέπω 4 κούκλες, 1 μία έχει τσάντα, η άλλη έχει ένα φιόγκο στη ζακέτα της, η άλλη φοράει γυαλιά και η άλλη έχει μια πλεξούδα.
- Όχι (δεν μου θυμίζουν κάτι). Έχουν διαφορετικό πρόσωπο.
- (Καταλαβαίνω ότι) έχουν διαφορετικά ρούχα.

JEANS:

- Βλέπω 3 γυναίκες που η μία έχει παντελόνι με στρας, η άλλη έχει στη ζακέτα της στρας και είναι λίγο σχισμένο το παντελόνι της και η άλλη έχει κουμπιά στη ζακέτα της.
- Αυτό όχι (δεν μου θυμίζει κάτι).
- Καταλαβαίνω ότι ένας άνθρωπος τις παίρνει αγκαλιά και ότι τους βγάζουν φωτογραφία. Το κατάλαβα επειδή ήθελαν να την έχουνε για να θυμούνται που ήταν.

Βγαίνουμε φωτογραφίες μερικές φορές με την οικογένειά μου. Η αδερφή μου έχει βγει μόνη της selfie στο κινητό της μαμάς.

ΙΝΔΙΚΗ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ:

- Βλέπω Ινδιάνους. Από το ντύσιμο (το κατάλαβα). Είναι καφέ και οι γυναίκες έχουν φόρεμα και οι άνδρες διαφορετικά καπέλα.
- Μου θυμίζει ότι έχουν γιορτή. Νομίζω ότι είπαν οι κυρίες ότι θα κάνουν μια γιορτή.
- Καταλαβαίνω ότι τα παιδάκια έχουν διαφορετικά παπούτσια.

ΓΙΑΤΡΟΣ:

- Βλέπω έναν κύριο που γράφει σε ένα βιβλιαράκι αν είναι καλά τα παιδάκια.
- Καταλαβαίνω ότι πήγε σε ένα σχολείο και εξετάζει τα παιδάκια και δίνει στις μαμάδες ένα χαρτάκι για να δουν αν είναι καλά.
- (Μου θυμίζει ότι) έχω δει γιατρούς. Το κατάλαβα από το ρούχο, από αυτό που ακούει την καρδούλα,
- Με κάνει να νιώθω ότι εξετάζει κάποια παιδάκια και ότι πάει η μαμά ενός παιδιού στο νοσοκομείο για να δει αν είναι καλά και να μην έχει πυρετό.

ΕΛΛΗΝΕΣ ΦΑΝΤΑΡΟΙ:

- Είναι στρατιώτες και έχουν ψηλά το χέρι τους. Και έχει σπίτια από πίσω. Και ο άλλος σηκώνει το χέρι του και έχει κλεισμένα μάτια.
- Από το ντύσιμο και από τη στολή τους (το κατάλαβα).
- (Καταλαβαίνω ότι) κάνουνε παρέλαση.
- (Μου θυμίζει ότι) ο μπαμπάς μου ήταν παλιά φαντάρος.

ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΗ ΓΥΝΑΙΚΑ:

- Βλέπω μια κυρία που δουλεύει στον υπολογιστή της και βάζει το χέρι της στην τσέπη της.
- (Καταλαβαίνω ότι) είναι στο γραφείο και κάνει, θέλει να δείξει ότι ήταν σωστό αυτό που έκανε. Είναι σαν να δουλεύει στο γραφείο και δείχνει στον κύριο αν ήταν σωστό αυτό που έγραψε ή αν δεν ήταν σωστό.
- Νομίζω ότι κουράζεται.

ΝΟΙΚΟΚΥΡΑ:

- Έχει δυο παιδάκια που παίζουνε. Το αγοράκι παίζει με ένα βαγόνι και το κοριτσάκι

παίζει με κάτι σαν κρεβάτι. Η κυρία κάθεται εκεί και βλέπει τηλεόραση.

-Καταλαβαίνω ότι λίγο βαριέται. Το καταλαβαίνω από το πρόσωπό της.

- (Νιώθω) ότι φοράει ένα στεφάνι στα μαλλιά της, ότι φοράει παπούτσια στο σπίτι της και ότι έχει περίεργο ρούχο.

-Όχι δεν μου θυμίζει κάτι. Εγώ δεν έχω δει άνθρωπο έτσι.

ΕΛΕΝΗ ΜΕΝΕΓΑΚΗ:

-Αυτή την κυρία την έχω δει στην τηλεόραση. Την έχω δει να μιλάει με κάποιους φίλους.

-Μου θυμίζει κάτι από τη ζωή μου.

-(Καταλαβαίνω ότι) φοράει κοντομάνικο ρούχο και έχει βαμμένα χέρια και φοράει κραγιόν και έχει το χέρι της επάνω στο κεφάλι της.

-Νιώθω ότι είναι καλή.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ:

-Βλέπω έναν τσολιά που έχει ένα μαστούνι και δίπλα του βλέπω μια τσολιαδίνα.

-Τα ρούχα του τσολιά μου θυμίζουν κάτι. Μου θυμίζει ότι έχει ένα κορδόνι σε αυτά που φοράει, ότι το παπούτσι του έχει φούντα και ότι έχει μία φούστα.

-Όχι (δεν καταλαβαίνω κάτι).

-Όχι (δεν νιώθω κάτι).

ΑΦΡΙΚΑΝΙΚΟ DASHIKI:

-Βλέπω μια κυρία που έχει χρωματιστό ρούχο και είναι περίεργο και έχει κάνει τατουάζ στα χέρια της και έχει παράξενα μαλλιά.

-Όχι δεν μου θυμίζει κάτι.

-(Νιώθω) ότι είναι σαν Κινέζα.

-Όχι δεν καταλαβαίνω κάτι.

ΕΓΧΡΩΜΟΙ GANGSTERS:

-Εδώ βλέπω κάτι μάγκες και ο ένας βάζει τον αγκώνα του στον άλλον.

-Απ' το καπέλο τους (καταλαβαίνω ότι είναι μάγκες). Ο ένας έχει αετό στην μπλούζα, ο άλλος έχει φωτιές, ο άλλος έχει ένα κολιέ και ο άλλος έχει ένα λίγο πιο μικρό κολιέ.

-Ο ένας έχει ένα κοντό παντελόνι, ο ένας έχει πολύ μακρύ, ο άλλος έχει λίγο πιο κοντό και ο άλλος έχει λίγο πιο κοντό.

- (Καταλαβαίνω ότι) ο ένας είναι άσπρος, ο άλλος είναι καφέ, ο άλλος είναι λίγο άσπρος και λίγο καφέ, και ο άλλος είναι λίγο καφέ και λίγο άσπρος, όπως τον άλλον.
- Όχι δεν τους έχω ξαναδεί κάπου, ούτε στην τηλεόραση. Δεν μου θυμίζουν κάποιον δικό μου.
- Νιώθω (αν τους δω έξω) ότι λίγο φοβάμαι. Να μην με κλέψουν.

ΑΠΟΚΡΙΕΣ:

- Εδώ βλέπω κλόουν, που νομίζω ότι έχει ένα αγοράκι ή ένα κοριτσάκι πάρτυ και οι γονείς του ήρθαν και ένας κλόουν πετάει μπαλόνια.
- (Μου θυμίζει) ότι είναι σαν έναν παιδότοπο που έχει πολλά παιδιά, ότι γίνεται χαμός, ότι έχει πολλά παιχνίδια, ότι έχει κάποια παιχνίδια για μεγάλους.
- Τέτοιο με πολλούς ανθρώπους δεν έχω δει, δεν μου θυμίζει κάτι που έχω παεί.
- Νιώθω ότι κάποιιοι άνθρωποι έχουν στολή και κάποια παιδάκια όχι. (Εάν ήμουν μαζί τους) θα ένιωθα ότι λίγο θα βαριόμουνα, ότι θα είχε πολλά πράγματα και θα βαριόμουνα και θα έκλαιγα και θα έλεγα στη μαμά ότι θέλω να φύγουμε.

ΠΑΙΧΤΗΣ ΤΟΥ BASKETBALL:

- Εδώ βλέπω ότι παίζουν μπάσκετ και λένε κάποιοι άνθρωποι πίσω «Βάλ' του καλάθι!»
- Η μπάλα τους με έκανε να καταλάβω ότι είναι μπάσκετ. Ότι έχει πολύ δυνατά χέρια και ότι ο άλλος έχει τατουάζ και ότι έχει ανοιχτό το στόμα του.
- Νιώθω ότι περνάω πολύ ωραία (όταν βλέπω αυτή την εικόνα).
- Όχι δεν μου θυμίζει κάτι. Έχω πάει όμως σε μπάσκετ. Ήμασταν στην Καβάλα, είχα πάει με το θείο μου και τον παππού μου και τον μπαμπά στο μπάσκετ και έπαιζε η Καβάλα με κάποιους ξένους. Ωραία τα περάσαμε και είχε και να φας. Και έκαναν διάλλειμα. Όχι (δεν τους είδαμε) από κοντά, καθόμασταν σε καρέκλες. Δεν ήταν έτσι (σαν τη φωτογραφία), ήταν αλλιώς.
- Καταλαβαίνω ότι αυτός ο άνθρωπος δεν έχει πολλά μαλλιά.

ΑΡΧΑΙΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΓΓΛΜΑΤΑ:

- Εδώ βλέπω δύο αγάλματα που ο δάσκαλος του έδωσε μία ζώνη επειδή ήταν πολύ σοβαρός και ότι είναι άσπροι και κάθονται πάνω σε κάτι.
- Καταλαβαίνω ότι έχουν σπασμένα χέρια. Μου φαίνεται από εδώ ότι έχουν σπασμένα χέρια. Μπορεί να έσπασαν επειδή είναι πολύ παλιά.

ΑΣΤΕΓΟΣ- ΑΠΟΡΟΣ:

- Βλέπω έναν κύριο που είναι πολύ φτωχός και είναι σε δρόμους και ζητάει φαγητό επειδή δεν έχει και είναι πολύ καφέ.
- Νιώθω ότι στενοχωριέμαι να βλέπω αυτούς τους ανθρώπους έτσι.

ΠΟΡΤΡΕΤΟ ΤΗΣ ΜΑΡΙΑΣ- ΑΝΤΟΥΑΝΕΤΤΑΣ:

- Μοιάζει σαν μια πριγκίπισσα που πάει σε έναν γάμο να παντρευτεί έναν πρίγκιπα και έχει πολλά πράγματα στο κάστρο της.
- Το κατάλαβα επειδή έχει πολύ ωραίο φόρεμα, ότι έχει κάτι κίτρινα εκεί πέρα και κάθεται σε μια πολυθρόνα και ξεκουράζεται λίγο.
- (Καταλαβαίνω) ότι θα' ναι πολύ μεγάλη, όχι πολύ μικρή, σαν κούκλα.

ΠΑΡΕΑ PUNK:

- Εδώ βλέπω μάγκες που έχουν περίεργες φάτσες. Αυτός έχει μαλλί κίτρινο και είναι σαν κόκορας και ο ένας βγάζει με το κινητό του φωτογραφία στον εαυτό του.
- Νομίζω φαίνεται ότι θέλουν να κλέψουν. Είναι μια οικογένεια που θέλουν να κλέψουν.
- Νιώθω ότι φοβάμαι πολύ.

ΑΝΔΡΑΣ ΜΕ ΤΑΤΟΟ:

- Βλέπω έναν άνδρα που έχει πολλά μουστάκια και έχει κάνει παντού τατουάζ και έχει σκίσει τη μπλούζα του.
- (Νιώθω) ωραία, μ' αρέσουν. Εγώ έχω τατουάζ, δεν τα έχω κάνει, αλλά θα κάνω.
- Μου θυμίζει ότι περπατάει και κάποιες γυναίκες του αρέσουν.

ΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΟΙ ΜΕ ΡΙΓΕ ΣΤΟΛΕΣ:

- Εδώ βλέπω κάτι ληστές και έναν αστυνομικό. Από τη στολή το κατάλαβα.
- (Καταλαβαίνω) ότι μπορεί και να τους έβγαλαν από τη φυλακή γιατί τους είπε ότι θα μείνετε για λίγα χρόνια στη φυλακή και μετά θα σας βγάλουμε.

ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΟΙ ΤΩΝ ISIS:

- Μου θυμίζει τους τζιχαντιστές.
- Δεν ξέρω (τι είναι τζιχαντιστές), αλλά τους έχω δει έτσι στην τηλεόραση που κρατάνε ανθρώπους, αλλά δεν ξέρω γιατί τους κρατάν. Μπορεί και να τους έπιασαν οι αστυνομικοί.

-Το κατάλαβα γιατί το έχω δει στην τηλεόραση. Ότι έχουνε πορτοκαλί στολές και ο ένας δεν είναι μαύρος, δεν έχει μαύρη στολή.

-Νιώθω ότι λίγο στενοχωριέμαι επειδή τους πιάσανε.

ΝΕΟΝΥΜΦΟΙ:

-Εδώ βλέπω κάποιους ανθρώπους που παντρεύονται και τους πετάνε ρύζι. Το κατάλαβα από το ρούχο.

-Έχω πάει στο γάμο της νονάς της Νίκης. Ωραία περάσαμε. Είχα βάλει ένα μπλε ρούχο πουκάμισο. Η αδερφή μου είχε ένα καλαθάκι και μέσα είχε ρύζι και τους πετούσε.

-Νιώθω ότι είναι πολύ ωραία, ότι περνάνε πολύ ωραία, ότι γελάω, ότι ο μπαμπάς τους χαίρεται, κλαίει από τη συγκίνηση.

-Καταλαβαίνω ότι ο ένας δεν έχει πολλά μαλλιά και φαίνεται το μέτωπο.

ΙΕΡΕΙΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ:

-Βλέπω βασιλιάδες και βασίλισσες. Το καταλαβαίνω από το καπέλο τους. Είναι πολύ περίεργο.

-(Καταλαβαίνω) ότι ο ένας έχει μπλε ρούχο, ο άλλος έχει ένα με μαύρους κύκλους και έχει το Χ, και ο άλλος έχει αστεράκια και κάτι στρόγγυλα και ο άλλος έχει κόκκινο ρούχο και αυτοί οι δύο έχουν γυαλιά και οι άλλοι δύο δεν έχουν. Ο ένας κρατάει μια εικόνα του Χριστού. Και κρατάνε και λαμπάκι και κεράκια.

-Όχι (δεν μου θυμίζουν κάτι), στην τηλεόραση δεν τους έχω δει. Ούτε (στη ζωή μου). Όχι, στην εκκλησία δεν τους έχω δει.

-Είναι πολύ ωραία ντυμένοι και έχουν ωραία λουλούδια και ότι είναι σοβαροί.

ΔΕΙΓΜΑ Γ΄

ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΚΑ- ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Φύλο νηπίου: Άρρεν

Ημερομηνία γέννησης νηπίου: 2010

Ημερομηνία γέννησης των γονέων του/ Π: 1972/ **Μ:** 1982

Εθνικότητα: Ελληνική (όλων)

Τόπος Καταγωγής/ Π: Φλώρινα/ **Μ:** Βέροια, Ημαθίας

Τόπος Μόνιμης κατοικίας: Φλώρινα (όλων)

Επάγγελμα/ Π: Τραπεζικός Υπάλληλος/ **Μ:** Νηπιαγωγός

Μορφωτικό Επίπεδο/ Π: Απολυτήριο Λυκείου/ **Μ:** Κάτοχος Πτυχίου ΑΕΙ

Ετήσιο Δηλωθέν Εισόδημα: στην κατηγορία «από 30.000€ και άνω»

ΑΠΟΜΑΓΝΗΤΟΦΩΝΗΣΗ

ΚΟΥΚΛΕΣ BARBIE:

- (Βλέπω) Barbie. Έχουν ψηλά πόδια.
- Όχι! (Δεν μου θυμίζουν κάτι). Αυτή είναι η μαμά του Παναγιώτη.

JEANS:

- Άνθρωποι σε έναν βράχο (Βλέπω). Μπουφάν τζιν (φοράνε).
- Ναι! (Φοράω τζιν). Ναι! (Με βολεύουν).
- Ναι, μου θυμίζουν τη μαμά μου! Βάζει όπου και να πάει.
- Καλές! (φαντάζομαι να είναι οι ζωές των ανθρώπων αυτών).

ΙΝΔΙΚΗ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ:

- Βλέπω παιδιά ντυμένα με κολιέ και φουστάνια.

- Όχι, δεν μου θυμίζουν κάτι.
- Δεν ξέρω γιατί φοράνε τέτοια ρούχα. Δεν μπορώ να φανταστώ κάτι έτσι πως τους βλέπω.
- Δεν ξέρω, πιστεύω πως κάνουν κακή ζωή!
- Όταν βλέπω αυτά τα παιδιά λυπάμαι, γιατί στη χώρα τους μπορεί να έχει πόλεμο.

ΓΙΑΤΡΟΣ:

- Βλέπω έναν γιατρό που γράφει κάτι.
- Μου θυμίζει όταν πηγαίνω στο γιατρό.
- Καταλαβαίνω ότι γιατρεύει τους ανθρώπους.
- Νιώθω χαρά όταν τον βλέπω, γιατί φτιάχνει τους ανθρώπους.

ΕΛΛΗΝΕΣ ΦΑΝΤΑΡΟΙ:

- Βλέπω άντρες στο στρατό. Το κατάλαβα επειδή έχουν τέτοια ρούχα.
- Μου θυμίζουν την παρέλαση και πίσω τους έχουν το όπλο.
- Καταλαβαίνω ότι πολεμάνε!
- Νιώθω κακά, φόβο γιατί πολεμάνε και σκοτώνουν τους ανθρώπους.

ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΗ ΓΥΝΑΙΚΑ:

- Βλέπω μια κυρία που πατάει κουμπιά.
- Πιστεύω κάνει καλή ζωή.
- Μου θυμίζει τη νονά της Ελισάβετ, επειδή φοράει γυαλιά και έχει μακριά μαλλιά.

ΝΟΙΚΟΚΥΡΑ:

- Βλέπω δύο μωρά που παίζουν και μια γυναίκα που κάθεται.
- Όχι, δεν μου θυμίζει κάτι.
- Πιστεύω κάνει καλή ζωή.
- Καταλαβαίνω ότι είναι θυμωμένη από την εικόνα.

ΕΛΕΝΗ ΜΕΝΕΓΑΚΗ:

- Την Ελένη Μενεγάκη. Η μαμά μου την βλέπει στη τηλεόραση κάθε μεσημέρι.
- Νιώθω κακώς, γιατί μόνο πουλάει πράγματα.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ:

- Βλέπω ένα τσολιά και μια γυναίκα.
- Μου θυμίζουν ότι κάνουν παρέλαση.

ΑΦΡΙΚΑΝΙΚΟ DASHIKI:

- Βλέπω μία γυναίκα που φοράει ρούχα κίτρινα. Είναι κακιά η φάτσα της.

ΕΓΧΡΩΜΟΙ GANGSTERS:

- Βλέπω άντρες, είναι μαύροι.
- Τους βλέπω κακούς από τη φάτσα τους.
- Όχι, δεν μου θυμίζουν κάτι.
- Πιστεύω κάνουν κακή ζωή.

ΑΠΟΚΡΙΕΣ:

- Βλέπω παιδιά ντυμένα με ρούχα.
- Όχι, δεν μου θυμίζει κάτι.
- (Νιώθω) καλός, πολλά παιδιά.

ΠΑΙΧΤΗΣ ΤΟΥ BASKETBALL:

- Βλέπω έναν ποδοσφαιριστή γιατί κρατάει τη μπάλα.
- Όχι! (Δεν μου θυμίζει κάτι)
- Μου φαίνεται κακός.

ΑΡΧΑΙΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΓΓΛΜΑΤΑ:

- (Βλέπω) δύο αγάλματα, είναι γκρι, είναι πάνω σε έναν βράχο και αυτά.
- Κατάλαβα ότι είναι αγάλματα γιατί δε κουνιούνται.
- Μου θυμίζουν ότι είναι πέτρινα.
- Καταλαβαίνω ότι είμαι στο μουσείο. Έχω πάει στη Μπουάτ, μου άρεσε.

ΑΣΤΕΓΟΣ- ΑΠΟΡΟΣ:

- Βλέπω έναν σκοτωμένο άνθρωπο.
- Πιστεύω ότι είναι σκοτωμένος επειδή είναι μαύρος και ζητάει λεφτά.

ΠΟΡΤΡΕΤΟ ΤΗΣ ΜΑΡΙΑΣ- ΑΝΤΟΥΑΝΕΤΤΑΣ:

- Βλέπω μια πριγκίπισσα, επειδή φοράει φουστάνι.
- Η φάτσα της με κάνει πιστεύω ότι είναι κακιά.

ΠΑΡΕΑ PUNK:

- Βλέπω άντρες, ντυμένοι κακοί.
- Θα ένιωθα κακό.
- Όχι, δεν τους έχω ξαναδεί.

ΑΝΔΡΑΣ ΜΕ ΤΑΤΟΟ:

- Βλέπω έναν άνθρωπο, ντυμένο με τατουάζ.
- Όχι, δεν μου θυμίζει κάτι.
- Κάνει καλή ζωή, φαίνεται από τη φάτσα.

ΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΟΙ ΜΕ ΡΙΓΕ ΣΤΟΛΕΣ:

- Βλέπω πάλι στρατιώτες από τα ρούχα τους, είναι άσπρα και μαύρα.
- Κάνουν καλή ζωή από τη φάτσα τους.

ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΟΙ ΤΩΝ ISIS:

- Βλέπω ανθρώπους.
- Φαντάζομαι ότι τους έχουν βάλει χειροπέδες, επειδή έχουν πίσω τα χέρια.
- Όχι, δεν την έχω ξαναδεί αυτή την εικόνα.

ΝΕΟΝΥΜΦΟΙ:

- Δύο άνθρωποι που παντρεύονται και τους πετάνε ρύζια.
- Μου θυμίζει ότι έχω πάει σε γάμο.

ΙΕΡΕΙΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ:

- Βλέπω παπάδες επειδή φοράνε ρούχα με σταυρό.
- Καταλαβαίνω το Χριστό.
- Νιώθω λυπημένος γιατί πέθανε ο χριστός.

ΔΕΙΓΜΑ Δ'

ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΚΑ- ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Φύλο νηπίου: Θήλυ

Ημερομηνία γέννησης νηπίου: 2010

Ημερομηνία γέννησης των γονέων του/ Π: 1975/ **Μ:** 1974

Εθνικότητα: Ελληνική αμφότερων

Τόπος Καταγωγής: Θεσσαλονίκη αμφότερων

Τόπος Μόνιμης κατοικίας: Ελευθέριο Κορδελιό, Θεσσαλονίκης αμφότερων

Επάγγελμα/ Π: Άνεργος / **Μ:** Ιδιωτική υπάλληλος σε σουπερμάρκετ

Μορφωτικό Επίπεδο: Απόφοιτοι ΓΕΛ αμφότεροι

Ετήσιο Δηλωθέν Εισόδημα: Από 0€ έως 14.999€

ΑΠΟΜΑΓΝΗΤΟΦΩΝΗΣΗ

ΚΟΥΚΛΕΣ BARBIE:

- Barbie. Η μία φοράει μια μπλε φούστα με μία άσπρη μπλούζα και είναι όμορφη.
- Επειδή φοράει και ένα παλτό με κάτι λουλουδάκια μου θυμίζει την άνοιξη.
- Δεν μπορώ να καταλάβω κάτι.

JEANS:

- Θα ξεκινήσω από το τελευταίο. Βλέπω ένα κορίτσι μεγάλο που φοράει ένα μπλε jean, που είναι όμορφο και φοράει κάτι σαν μπλουζοπουκάμισσο και έχει αρκετά μακριά μαλλιά.
- Έτσι όπως είναι μπλε μου θυμίζει λίγο τον ουρανό.
- Πάλι δεν μπορώ να καταλάβω κάτι.

ΙΝΔΙΚΗ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ:

-Δείχνει πολλά παιδιά και μεγάλους. Με το δεύτερο θα ξεκινήσω πάντως. Φοράει ένα κόκκινο φόρεμα με κάποια σχέδια και ένα στεφάνι με κάτι πορτοκαλί λουλούδια.

-Όχι δεν μου θυμίζει κάτι.

-Δεν νομίζω ότι καταλαβαίνω κάτι.

ΓΙΑΤΡΟΣ:

-Έναν γιατρό. Από αυτό εδώ στο λαιμό το κατάλαβα (δείχνοντας το στηθοσκόπιο).

-(Όχι στα υπόλοιπα.)

ΕΛΛΗΝΕΣ ΦΑΝΤΑΡΟΙ:

-(Όχι σε όλα.)

ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΗ ΓΥΝΑΙΚΑ:

-Βλέπω κάποια κυρία μεγάλη που φοράει κάτι μεγάλα κουμπιά.

-Κάτι μου θυμίζει, αλλά δεν καταλαβαίνω τι!

ΝΟΙΚΟΚΥΡΑ:

-Μία κυρία που φοράει ένα ροζ φόρεμα και δύο παιδάκια αρκετά μικρά.

-Όχι δεν μου θυμίζει κάτι.

-Είναι πολύ διαφορετικές μεταξύ τους. Η μία είναι πιο ξεκούραστη ενώ η άλλη όχι.

Η μία κάθεται, άρα ξεκουράζεται, ενώ η άλλη είναι όρθια.

ΕΛΕΝΗ ΜΕΝΕΓΑΚΗ:

-Δεν πολύ θυμάμαι, αλλά κάπου την ξέρω!

-(Όχι στα υπόλοιπα.)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ:

-Βλέπω έναν τσολιά και μία γυναίκα.

-(Μου θυμίζει) λίγο τον πόλεμο. Είδα μια ταινία.

-Δεν καταλαβαίνω κάτι.

ΑΦΡΙΚΑΝΙΚΟ DASHIKI:

-Μία κυρία που φοράει κάτι σαν μπλουζοφόρεμα και σε αυτό έχει κάτι σχεδιάκια με πορτοκαλί, μαύρο και κόκκινο.

-(Όχι στα υπόλοιπα.)

ΕΓΧΡΩΜΟΙ GANGSTERS:

-Είναι κάτι κύριοι μεγάλοι. Φοράνε κάτι σκούρες μπλούζες με σχέδια.

-(Όχι στα υπόλοιπα.)

ΑΠΟΚΡΙΕΣ:

-Αρκετά παιδάκια.

-Μου θυμίζει απόκριες.

-Με κάνει να είμαι χαρούμενη.

ΠΑΙΧΤΗΣ ΤΟΥ BASKETBALL:

-Βλέπω έναν άνδρα με μπάλα που παίζει μπάσκετ. Το κατάλαβα από τη μπάλα που κρατάει. Φοράει σκούρο πράσινο με γράμματα.

-(Μου θυμίζει ότι) αρκετές φορές βλέπουμε μπάσκετ.

-Δεν καταλαβαίνω κάτι.

ΑΡΧΑΙΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΓΓΑΛΜΑΤΑ:

-Δύο αγάλματα. (Το κατάλαβα) επειδή είναι άσπρα.

-Όχι δεν μου θυμίζουν κάτι.

-Καταλαβαίνω ότι είναι κάτι λίγο αρχαίο, ότι έγινε πολύ παλιά.

ΑΣΤΕΓΟΣ- ΑΠΟΡΟΣ:

-Ότι φοράει κάτι σαν πράσινο και ένα παντελόνι αρκετά σκούρο μπλε.

-Αρκετές φορές τον έχω ξαναδεί έξω στους δρόμους.

-Δεν καταλαβαίνω κάτι, όχι.

ΠΟΡΤΡΕΤΟ ΤΗΣ ΜΑΡΙΑΣ- ΑΝΤΟΥΑΝΕΤΤΑΣ:

-Μία κυρία που έχει άσπρα μαλλιά. Φοράει κάτι μπλε φόρεμα με λίγο άσπρο.

-Καταλαβαίνω ότι δεν έχει πολλές δουλειές, επειδή κάθεται και μοιάζει να είναι ξεκούραστη με τις δουλειές της.

-Όχι δεν μου θυμίζει κάτι.

ΠΑΡΕΑ PUNK:

-Βλέπω κάποιους μεγάλους που είναι σαν να σηκώνονται έτσι για να τους βγάλει

κάποιος φωτογραφία, και φοράνε κάποιες μπλούζες που έχουνε πάνω κάποια σχέδια και κάποιες όχι.

-Όχι δεν μου θυμίζουν κάτι.

-Δεν καταλαβαίνω κάτι.

ΑΝΔΡΑΣ ΜΕ ΤΑΤΟΟ:

-Βλέπω έναν κύριο μεγάλο που έχει κάτι σαν τατουάζ πάνω του και κρατάει κάτι μαύρο με τα χέρια του.

-Δεν μου θυμίζει κάτι.

-Δεν καταλαβαίνω κάτι.

ΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΟΙ ΜΕ ΡΙΓΕ ΣΤΟΛΕΣ:

-Βλέπω κάτι κύριους που φοράνε κάτι ασπρόμαυρα.

-Όχι, δεν τα χω ξαναδεί.

ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΟΙ ΤΩΝ ISIS:

-Βλέπω κάποιους κύριους με μαύρα και κάποιους με πορτοκαλί να κάθονται.

-Όχι, δεν την έχω ξαναδεί την εικόνα, δεν μου θυμίζει κάτι.

-Δεν μπορώ να καταλάβω.

ΝΕΟΝΥΜΦΟΙ:

-Βλέπω κάποιους που παντρεύονται. Το κατάλαβα επειδή η γυναίκα φοράει νυφικό και ο άνδρας είναι πολύ καλά ντυμένος.

- Έχω πάει σε γάμο τέσσερις φορές μπορεί και δύο. Μ' άρεσε ο γάμος. Παρανυφάκι δεν έχω ντυθεί ποτέ.

-Δεν μου βγάζει κάποιο συναίσθημα η εικόνα.

ΙΕΡΕΙΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ:

-Κάποιους παπάδες. Το κατάλαβα απ' τα ρούχα που φοράνε. Φοράνε κάτι αρκετά μακριά σαν φορέματα και κάτι στο κεφάλι χρυσά.

-(Όχι στα υπόλοιπα).

ΔΕΙΓΜΑ Έ

ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΚΑ- ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Φύλο νηπίου: Θήλυ

Ημερομηνία γέννησης νηπίου: 2010

Ημερομηνία γέννησης των γονέων του/ Π: 1980/ **Μ:** 1982

Εθνικότητα: Ελληνική (όλων)

Τόπος Καταγωγής/ Π: Φλώρινα/ **Μ:** Κοζάνη

Τόπος Μόνιμης κατοικίας: Φλώρινα (όλων)

Επάγγελμα/ Π: Αστυνομικός/ **Μ:** Αστυνομικός

Μορφωτικό Επίπεδο/ Π: Κάτοχος Μεταπτυχιακού των Βαλκανικών Σπουδών/ **Μ:** Κάτοχος Πτυχίου Νομικής

Ετήσιο Δηλωθέν Εισόδημα: στην κατηγορία από 15.000€ έως 29.000€

ΑΠΟΜΑΓΝΗΤΟΦΩΝΗΣΗ

ΚΟΥΚΛΕΣ BARBIE:

- Βλέπω 4 barbie, με μπότες, με μποτάκια και δίμετρα τακούνια.
- Όχι φυσικά (δεν μου θυμίζουν κάτι).
- Τίποτα (δεν καταλαβαίνω).
- Καλά (νιώθω όταν τις βλέπω).

JEANS:

- (Βλέπω) 4 ανθρώπους ντυμένους με jean.
- Όχι, δεν μου θυμίζουν κάτι. Έχω ένα jean σκισμένο και ένα πουκάμισο jean και έχω διάφορα jean με χρώματα.
- (Καταλαβαίνω) ότι δουλεύουνε σε jean.
- Δεν μου αρέσει και πολύ (η συγκεκριμένη φωτογραφία).

ΙΝΔΙΚΗ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ:

- Έχει πολλά παιδάκια που είναι διαφορετικά ντυμένα, απλά έχουν... τέτοια (δείχνοντας τα πορτοκαλί λουλουδένια περιδέραια)!
- Όχι δεν μου θυμίζουν κάτι.
- (Φαντάζομαι ότι είναι ντυμένα έτσι) γιατί είναι σε άλλη χώρα.
- Καταλαβαίνω ότι περνάνε καλά και ότι δεν ράβουν άλλα ρούχα, επειδή φοράνε μόνο αυτά όλα τα παιδάκια.

ΓΙΑΤΡΟΣ:

- Βλέπω έναν γιατρό. (Το κατάλαβα) επειδή έχει ακουστικά και φοράει τέτοια στολή.
- (Μου θυμίζει ότι) πηγαίνω στο γιατρό.

ΕΛΛΗΝΕΣ ΦΑΝΤΑΡΟΙ:

- Φαντάροι.
- Νομίζω ναι (μου θυμίζουν κάποιον γνωστό μου φαντάρο).
- Τους βλέπω (στην εικόνα) να σηκώνουν κάτι.
- Μου θυμίζουν κάτι που είδαμε με τον μπαμπά μου.
- Φαντάζομαι ότι θα είναι έξω (στη ζωή τους).

ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΗ ΓΥΝΑΙΚΑ:

- Δασκάλα.
- Θα πηγαίνει στο σχολείο.

ΝΟΙΚΟΚΥΡΑ:

- Βλέπω τα παιδάκια που παίζουνε και μία μαμά που τους κοιτάει.
- Όχι (δεν μου θυμίζει κάτι).
- Καταλαβαίνω ότι περνάνε καλά.

ΕΛΕΝΗ ΜΕΝΕΓΑΚΗ:

- (Βλέπω) μια μαμά.
- Δεν την ξέρω. Δεν μου θυμίζει κάτι.
- Καταλαβαίνω ότι περνάει καλά.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ:

- (Βλέπω) στολές.
- (Μου θυμίζουν) παλιά.
- Δεν θυμάμαι αν τις έχω ξαναδεί.

ΑΦΡΙΚΑΝΙΚΟ DASHIKI:

- Βλέπω μία μαμά φυσικά.
- Όχι δεν μου θυμίζει κάτι.
- Όχι (δεν καταλαβαίνω/ νιώθω κάτι).

ΕΓΧΡΩΜΟΙ GANGSTERS:

- Είναι διάφοροι άνθρωποι. Κρατάνε κάτι σαν.. δεν ξέρω!
- (Καταλαβαίνω ότι είναι) από άλλη χώρα. (Από) το ό,τι έχουν αυτά τα ρούχα και άλλο δέρμα.

ΑΠΟΚΡΙΕΣ:

- Απόκριες. Επειδή στην Κοζάνη πάμε πολλές φορές στις απόκριες και βλέπουμε και στην τηλεόραση.
- Χαρούμενη (νιώθω όταν βλέπω τη φωτογραφία).
- Καταλαβαίνω ότι αυτά τα παιδιά χαίρονται.

ΠΑΙΧΤΗΣ ΤΟΥ BASKETBALL:

- Μπάλα. Μπάσκετ παίζουνε.
- Μερικές φορές (βλέπω μπάσκετ) αλλά βλέπω με κορίτσια, δεν ξέρω φυσικά με αγόρια.

ΑΡΧΑΙΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΓΓΛΜΑΤΑ:

- Αγάλματα, γιατί είναι τέτοιο χρώμα.
- (Μου θυμίζουν) τα αγάλματα που βλέπω έξω.

ΑΣΤΕΓΟΣ- ΑΠΟΡΟΣ:

- Φτωχό, γιατί κάθεται εκεί.
- Λυπημένη, (νιώθω όταν τον βλέπω).

-Καταλαβαίνω ότι είναι φτωχός.

ΠΟΡΤΡΕΤΟ ΤΗΣ ΜΑΡΙΑΣ- ΑΝΤΟΥΑΝΕΤΤΑΣ:

-Πλούσια, γιατί έχει τέτοια φορέματα.

-Όχι, δεν μου θυμίζει κάτι.

-Καταλαβαίνω ότι είναι πλούσια και ότι δουλεύει πολλές φορές.

ΠΑΡΕΑ PUNK:

-Ανθρώπους. Είναι κανονικά ντυμένοι.

-Καλά (φαντάζομαι ότι θα είναι η ζωή τους).

ΑΝΔΡΑΣ ΜΕ ΤΑΤΟΟ:

-Έναν άνθρωπο. Έχει τατουάζ.

-(Όχι σε όλα τα υπόλοιπα).

ΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΟΙ ΜΕ ΡΙΓΕ ΣΤΟΛΕΣ:

-Φαντάροι, γιατί έχουν αυτό εδώ που κρατάνε.

-(Όχι σε όλα τα υπόλοιπα).

ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΟΙ ΤΩΝ ISIS:

-Άνθρωποι. Είναι πορτοκαλί και μαύροι.

-(Όχι σε όλα τα υπόλοιπα).

ΝΕΟΝΥΜΦΟΙ:

-Ότι παντρεύονται.

-Έχω πάει σε πάρα πολλούς (γάμους) και έχω άλλον έναν τον Οκτώβρη που θα γίνει στη θάλασσα. Και η θεία μου που θα παντρευτεί δεν θέλει να ανέβει σε ένα καράβι που θα πάνε βόλτα.

-Θα ζούνε όπως θα είμαστε εμείς.

ΙΕΡΕΙΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ:

-Παπάδες, επειδή έχουν τέτοιες στολές.

-(Όχι σε όλα τα υπόλοιπα).

ΔΕΙΓΜΑ ΣΤ'

ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΚΑ- ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Φύλο νηπίου: Θήλυ

Ημερομηνία γέννησης νηπίου: 2010

Ημερομηνία γέννησης των γονέων του/ Π: 1977/ **Μ:** 1975

Εθνικότητα: Ελληνική αμφοτέρων

Τόπος Καταγωγής: Π: Καβάλα / **Μ:** Θεσσαλονίκη

Τόπος Μόνιμης κατοικίας: Ευαγγελίστρια, Θεσσαλονίκης αμφοτέροι

Επάγγελμα/ Π: Ιδιωτικός Υπάλληλος / **Μ:** Οικιακά

Μορφωτικό Επίπεδο: Απόφοιτοι ΙΕΚ αμφοτέροι

Ετήσιο Δηλωθέν Εισόδημα: Από 0€ έως 14.999€

ΑΠΟΜΑΓΝΗΤΟΦΩΝΗΣΗ

ΚΟΥΚΛΕΣ BARBIE:

- Μερικές κούκλες. Η μία φοράει φούστα και όλες οι άλλες φοράνε παντελόνια.
- Μου θυμίζουν τις δικές μου κούκλες. Αν και είναι ντυμένες αλλιώς.
- Καταλαβαίνω πως αυτή εδώ πηγαίνει στα χιόνια, αυτή που είναι εδώ δίπλα της πηγαίνει στην εξοχή και η άλλη που είναι δίπλα από εκείνη πηγαίνει μια βόλτα.

JEANS:

- Τρεις γυναίκες και έναν άνδρα. Είναι ντυμένοι με jean.
- Μου θυμίζουν τα δικά μου jean. Τα φοράω σε μερικές γιορτές και σε μερικά πάρτυ.
- Αν δω κάποιον να φοράει jean, καταλαβαίνω ότι πηγαίνει κάπου στην εξοχή.

ΙΝΔΙΚΗ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ:

- Βλέπω μερικά παιδάκια, που έχει μεγάλα και μικρά και είναι στολισμένα τα αγόρια

τζίνι και μάγοι, και τα κορίτσια ντυμένες γυναίκες και βασίλισσες.

-Καταλαβαίνω ότι είναι βασίλισσες) επειδή είναι πολύ ωραίες. Τα κορίτσια φοράνε ή κόκκινο φόρεμα ή ροζ και έχουν κολιέ από λουλούδια.

-Νιώθω σαν αυτά τα παιδάκια να μην έχουν γονείς, γιατί δεν βλέπω κανέναν γονιό.

ΓΙΑΤΡΟΣ:

-Έναν γιατρό. (Το κατάλαβα) επειδή φοράει ακουστικό για να ακούει την καρδιά.

-Δεν μου θυμίζει κάτι.

-Καταλαβαίνω ότι κάποιος έχει αρρωστήσει και πήγε εκεί για να δει ο γιατρός τι συμβαίνει.

ΕΛΛΗΝΕΣ ΦΑΝΤΑΡΟΙ:

-Μερικοί στρατιώτες που σηκώνουν το χέρι τους ίσιο το ένα.

-Μου θυμίζουν τον μπαμπά μου. Είπε πως πήγαινε στο στρατό.

-Μου θυμίζει... γιατί ο μπαμπάς μου ήταν στρατιώτης, μου θυμίζει αυτόν να!

-Καταλαβαίνω ότι υπάρχει πόλεμος.

-Νιώθω σαν αυτοί οι στρατιώτες να σηκώνουν το χέρι τους γιατί οι περσικοί στρατιώτες έχουν πεθάνει.

ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΗ ΓΥΝΑΙΚΑ:

-Βλέπω μια κυρία που έχει έναν υπολογιστή χωρίς αυτό από πάνω και το ελέγχει στην τηλεόραση.

-Καταλαβαίνω ότι είναι αστυνομικά γιατί φοράει πολύ μπλε.

-Νιώθω (όταν τη βλέπω) σαν να μπήκε ένας κλέφτης στο δωμάτιό μου και να μου έκλεψε όλα τα παιχνίδια.

-(Φαντάζομαι ότι) θα είναι πολύ λίγο καλά επειδή όλο θα πρέπει να οδηγεί, ακόμα και τη νύχτα.

ΝΟΙΚΟΚΥΡΑ:

-Φοράει ένα ωραίο φόρεμα και έχει ένα κοριτσάκι μωρό και ένα αγόρι μωρό που είναι λίγο πιο μεγάλο.

-Φαντάζομαι ότι θα φροντίζει όλη μέρα τα μωρά.

-Τη βλέπω να αισθάνεται λίγο κουρασμένη.

-Μου θυμίζει τη μαμά μου όταν μας φρόντιζε όταν ήμασταν μωρά. Επειδή έχουμε τρία παιδιά.

ΕΛΕΝΗ ΜΕΝΕΓΑΚΗ:

- Όχι (δεν μου θυμίζει κάτι).
- Τη βλέπω με βαμμένα νύχια, να φοράει μια μπλούζα κοντομάνικη και με άσπρα μαλλιά.
- Καταλαβαίνω ότι θα πηγαίνει σε γάμους για να τραγουδήσει, επειδή είναι πολύ άσπρο το δέρμα της, και ότι θα πηγαίνει σε πολλές βαφτίσεις.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ:

- Έναν τσολιά αγόρι και μία τσολιαδίνα κορίτσι.
- Μου θυμίζει τους τσολιάδες που είχαμε στα παλιά χρόνια που είχαμε πόλεμο. Οι τσολιάδες φυλούσαν να μην κλέψουν κάποιος κακοί.
- Νιώθω ότι γίνεται πολύ πολύ μακριά πόλεμος (όταν τους βλέπω).
- Καταλαβαίνω πως είναι κουρασμένοι από αυτά που φυλάνε.

ΑΦΡΙΚΑΝΙΚΟ DASHIKI:

- Μία γυναίκα με σκουλαρίκια, που φοράει ένα φόρεμα, που έχει τα μαλλιά της πιασμένα επάνω, είναι πολύ σγουρά τα μαλλιά της, έχει λίγο μαύρο δέρμα, στα χέρια της έχει τατουάζ και είναι σαν να φοράει τακούνια.
- Νιώθω ωραία, ότι θέλω να της πω ένα γεια!
- (Φαντάζομαι ότι) θα πηγαίνει βόλτες για να συναντήσει τους φίλους της.
- Μου θυμίζει ότι έχω δει μία μέρα που πηγαίναμε μία βόλτα με τη μαμά και το μπαμπά και τα αδέρφια μου, και κοίταξα έξω από το παράθυρό μου και είδα ένα παιδάκι πολύ πιο μαύρο από αυτήν τη γυναίκα και η μαμά του ήταν τόσο μαύρη όσο και αυτό το παιδάκι.
- Ένιωσα ότι είναι φτωχοί επειδή περπατούσαν, δεν είχαν αμάξι.

ΕΓΧΡΩΜΟΙ GANGSTERS:

- Τέσσερις άνδρες με μαύρες μπλούζες, ο ένας είναι και με μαύρο παντελόνι, με όπλα, με καπέλα και ο ένας έχει ένα πράσινο jean με λίγο γκρι, και ο ένας έχει απλό παντελόνι που είναι μπλε και ο άλλος σκέτο jean που είναι κανονικό.
- Φοράνε κολιέ κοριτσίστικο, ότι έχουν ρολόγια και έχουν κάτι ζωγραφίσματα στην μπλούζα τους και έχουν κάτι βραχιόλια.
- Καταλαβαίνω ότι είναι πολύ κουρασμένοι γιατί ο ένας έχει ρίξει το χέρι του, ο

άλλος δεν έχει χαρούμενη τη φάτσα του και όλοι δεν έχουν χαρούμενη τη φάτσα τους.

-Απαίσια (θα αισθανόμουν εάν τους έβλεπα έξω) επειδή θα ήταν πιο πολύ κουρασμένοι και από μία μαμά που φροντίζει τα παιδιά της.

ΑΠΟΚΡΙΕΣ:

-Μια γυναίκα που σηκώνει ψηλά το χέρι της, γελάει, είναι ντυμένη και όλα τα άλλα παιδιά που την κοιτάνε είναι ντυμένα Σταχτοπούτα, Ραπουνζέλ και τέτοια, γιατί είναι Απόκριες.

-Μου θυμίζει ότι έχω ντυθεί Ραπουνζέλ.

-Καταλαβαίνω ότι περνάνε πολύ ωραία.

ΠΑΙΧΤΗΣ ΤΟΥ BASKETBALL:

-Δύο άντρες που ο ένας έχει λίγο μαύρο το δέρμα του και κρατάει τη μπάλα του μπάσκετ και ο άλλος έχει ακόμα πιο πολύ πολύ σκούρο το δέρμα του και προσπαθεί να του πάρει τη μπάλα.

-Μου θυμίζει όταν πάμε να πάρουμε τα αγόρια που είναι αδέρφια μου από το μπάσκετ λίγο βλέπω.

-Καταλαβαίνω ότι αυτός που προσπαθεί να του πάρει τη μπάλα θα νιώθει λίγο κουρασμένος και ο άλλος θα πονάει πολύ.

ΑΡΧΑΙΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΓΓΛΜΑΤΑ:

-Ένα μεγάλο γύψινο γλυπτό από αρχαία και ένα μικρό γλυπτό από αρχαία.

-Μου θυμίζει ότι είναι λυπημένα.

-Καταλαβαίνω ότι είναι αρχαία χρόνια.

ΑΣΤΕΓΟΣ- ΑΠΟΡΟΣ:

-Είναι πολύ γέρος και ξεκουράζεται, έχει και πολλά μουστάκια και είναι ντυμένος. Έχει ένα κίτρινο λίγο..., γκρι μπλούζα και παπούτσια και ένα εντελώς μαύρο παντελόνι.

-Καταλαβαίνω ότι θα είναι πολύ κουρασμένη η ζωή του, γιατί φαίνεται ότι κάθεται πίσω από ένα γκαράζ.

-Μου θυμίζει τον παππού μου.

ΠΟΡΤΡΕΤΟ ΤΗΣ ΜΑΡΙΑΣ- ΑΝΤΟΥΑΝΕΤΤΑΣ:

-Είναι σαν βασίλισσα, έχει πολύ μπλε το φόρεμά της, είναι φουσκωτό, τα μαλλιά της είναι γκρι σαν γριά και έχει βαμμένα μάγουλα και φοράει και ένα κολιέ ωραίο και στέκεται μπροστά σε μια πολυθρόνα, που μοιάζει σαν πολυθρόνα που κάθονται οι βασιλιάδες.

-Καταλαβαίνω ότι έχει να κάνει πολλές δουλειές, γιατί φαίνεται ντυμένη να είναι βασίλισσα.

-(Φαντάζομαι) να είναι δύσκολη η ζωή της από τη δουλειά της γιατί έχει πάρα πολλά πράγματα να κάνει.

ΠΑΡΕΑ PUNK:

-Είναι σαν μια οικογένεια που ξεκουράζεται και τους βγάζουν μια φωτογραφία.

-Είναι κάπως περίεργο το ντύσιμό τους. Ο ένας έχει πιο μεγάλο σκελετό στο κεφάλι.

-Καταλαβαίνω ότι είναι φτωχοί, ότι κυκλοφορούν στο δρόμο και ζητάνε λεφτά.

ΑΝΔΡΑΣ ΜΕ ΤΑΤΟΟ:

-Σαν να έχει ένα μαντήλι και σκουπίζει το λαιμό του και έχει στο σώμα τατουάζ και στα χέρια του.

-Όχι δεν μου θυμίζει κάτι.

-Καταλαβαίνω ότι δεν πηγαίνει ποτέ στο σπίτι του γιατί είναι όλο στο γυμναστήριο.

ΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΟΙ ΜΕ ΡΙΓΕ ΣΤΟΛΕΣ:

-Πολλοί κλέφτες και έναν αστυνομικό. Το καταλαβαίνω επειδή έχουν βαράκια στα πόδια τους και επειδή έχουν σκουφί με άσπρες και μαύρες γραμμές, το παντελόνι τους το ίδιο και η μπλούζα τους το ίδιο.

-Νιώθω ότι όλοι αυτοί έκλεψαν από κάποιον.

ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΟΙ ΤΩΝ ISIS:

-Μερικούς κλέφτες να συλλαμβάνουν κάποιους καλούς.

-Δεν μου θυμίζει κάτι.

-Νιώθω ότι αυτοί οι άνθρωποι που τους έπιασαν είναι πολύ στενοχωρημένοι.

ΝΕΟΝΥΜΦΟΙ:

-Ένα κορίτσι με έναν άνδρα που παντρεύτηκαν μόλις τώρα!

-Νομίζω ότι έχω πάει σε γάμο, δεν είμαι όμως σίγουρη.

-Νιώθω ότι θα συγκινηθώ (όταν βλέπω την εικόνα).

-(Φαντάζομαι ότι) Θα ζήσουν πολύ ευτυχισμένα και όλο καθόντουσαν για να βρουν άνδρα και το αγόρι γυναίκα!

ΙΕΡΕΙΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ:

-Τρεις βασιλιάδες γιατί φοράνε στέμματα.

-Πολύ δύσκολα φαντάζομαι ότι θα ζουν γιατί είναι σαν βασιλιάδες.

-Όχι δεν μου θυμίζει κάτι.

-Καταλαβαίνω ότι η δουλειά τους είναι δύσκολη και βαριούνται πολύ να την κάνουν, αλλά την κάνουν.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ (ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ)

